

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ PROGRAMI

TÜRKİYE'DE 2004-2017 YILLARI ARASI SOSYAL
BİLGİLER EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ ALANINDA YAPILMIŞ
DOKTORA TEZ ÇALIŞMALARININ KONU ALANI VE
METODOLOJİK OLARAK İNCELENMESİ

Yeşim UZUNKAVAK

Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Kadir ADAMAZ

MANİSA – 2019

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ PROGRAMI

TÜRKİYE’DE 2004-2017 YILLARI ARASI SOSYAL
BİLGİLER EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ ALANINDA YAPILMIŞ
DOKTORA TEZ ÇALIŞMALARININ KONU ALANI VE
METODOLOJİK OLARAK İNCELENMESİ

Yeşim UZUNKAVAK

Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Kadir ADAMAZ

MANİSA – 2019

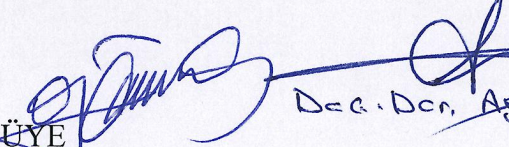
	T.C. MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu	FRYL-031
	YÜKSEK LİSANS EĞİTİMİ FORMLARI	Yayınlanma Tarihi	26/03/2018
		Revizyon No/Tarih	2/23/03/2018
		Sayfa	1/1
Tez Savunma Sınavı Tutanağı			

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 25.06.2019 tarih ve 22/39 sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Manisa Celal Bayar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin 9. Maddesi gereğince Enstitümüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Yeşim UZUNKAVAK'ın "TÜRKİYE'DE 2004-2017 YILLARI ARASI SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ ALANINDA YAPILMIŞ DOKTORA TEZ ÇALIŞMALARININ KONU ALANI VE METODOLOJİK OLARAK İNCELENMESİ" konulu tezi incelenmiş ve aday 11.07.2019 tarihinde saat 15:30'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 90 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI olduğuna OY BİRLİĞİ
DÜZELTME yapılmasına * OY ÇOKLUĞU
RED edilmesine ** ile karar verilmiştir.

BAŞKAN
Doç. Dr. Agâh TURAL

ÜYE
Doç. Dr. Üyesi Kadir ADAM

Evet

Hayır

Tez, burs, ödül veya Teşvik programına (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir.

Tez, mutlaka basılmalıdır.

Tez, mevcut haliyle basılmalıdır.

Tez, gözden geçirildikten sonra basılmalıdır.

Tez, basımı gereksizdir.

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir. İkinci tez savunma sınavında da başarısız olan öğrencinin Enstitü ile ilişkisi kesilir.

** Bu halde adayın Enstitü ile ilişkisi kesilir.

Hazırlayan
Enstitü Sekreteri

Onaylayan
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Türkiye’de 2004 – 2017 Yılları Arası Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Öğretimi Alanında Yapılmış Doktora Tez Çalışmalarının Konu Alanı ve Metodolojik Olarak İncelenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2019

Yeşim UZUNKAVAK

İmza

ÖZET

TÜRKİYE'DE 2004-2017 YILLARI ARASI SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ ALANINDA YAPILMIŞ DOKTORA TEZ ÇALIŞMALARININ KONU ALANI VE METODOLOJİK OLARAK İNCELENMESİ

Bu araştırma Türkiye’de 2004-2017 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi ve sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılmış doktora tezlerinin konu alanı ve metodolojik olarak eğilimlerini tespit etmeyi amaçlamıştır.

Araştırma, nitel yönetime göre desenlenmiştir. Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yapılmış doktora tezlerinin nitel olarak incelenebilmesi için doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Yüksek Öğretim Kurulu Dokümantasyon, Yayın ve Daire Başkanlığı’na ait veri tabanında bulunan, 2004-2017 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi ve sosyal bilgiler öğretimi alanında yazılmış doktora tezleri oluşturmaktadır. 10.07.2018 tarihinde izinli olan sosyal bilgiler eğitimi alanında 65, sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılmış 87 doktora tezine ulaşılmıştır. Buna göre doktora tezleri yıllara, üniversitelere, enstitülere, anabilim dalına, bilim dalına, danışman unvanlarına, tez diline, sayfa sayısına, araştırma konularına, örnekleme yöntemlerine, örneklem büyüklüğüne, çalışma grubuna, araştırma desenlerine, veri toplama araçlarına, analiz yöntemlerine, geçerlik ve güvenilirlik yöntemleri şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Oluşturulan kategorilerde frekans ve yüzde durumları çıkarılarak bulgular elde edilmeye çalışılmıştır. Veriler, araştırmacı tarafından oluşturulan tez inceleme formu ile incelenerek bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Verilerin analizinde betimsel içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

Anahtar kelimeler: Sosyal Bilgiler Eğitimi, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Doktora Tezi, Doküman İncelemesi

ABSTRACT

TURKEY BETWEEN THE YEARS 2004-2017 IN THE SUBJECT AREA OF SOCIAL INFORMATION STUDIES DOCTORAL THESIS IN THE FIELD OF EDUCATION AND TRAINING AND EXAMINATION AS A METHODOLOGICAL

This research, social science subject areas of education and social studies dissertations made in the field of education between the years 2004-2017 in turkey and aimed to identify the methodological trends.

In the research, was designed according to qualitative method. Document analysis method was used for descriptive analysis of doctoral theses in the field of social studies education and training. The population of the research consists of doctoral theses written in the field of social studies education and social studies training between the years 2004-2017 in the database of the Higher Education Council Documentation, Publication and Department. 65 doctoral dissertations on social studies education and 87 doctoral dissertations social studies training were granted on 10.07.2018. Accordingly, doctorate theses can be used for years, universities, institutes, department, the title of science advisor, thesis language, the number of pages, research topics, sampling methods, sample size, study group, research designs, data collection tools, analysis methods validity and reliability methods are divided into categories. In the created categories, frequency and percentage statutes were subtracted and findings were tried to be obtained. The data were analyzed with the thesis review form created by the researcher and transferred to the computer. Descriptive content analysis technique was used for data analysis.

Keywords: Social Studies Education, Social Studies Training, Doctoral Thesis, Document Analysis

TEŞEKKÜR

Çalıőmamın her aşamasında bana destek olan, bilgi ve deneyimleri ile yol gösteren danışman hocam Sayın Dr. Öğretim Üyesi Kadir ADAMAZ' a, bilgi ve tecrübesi ile çalıőmamda yardımcı olan, kendisini tanımaktan büyük onur duyduğum sevgili hocam Sayın Dr. Öğretim Üyesi Gülenaz SELÇUK'a çalıőmalarım sırasında manevi desteğini her zaman hissettiğim değerli arkadaşlarım ve öğrenim hayatım boyunca beni destekleyen ve hep yanımda olan aileme yürekten teşekkür ederim.

Yeşim UZUNKAVAK

Manisa, 2019

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xi
TABLOLAR LİSTESİ.....	xii
EKLER LİSTESİ.....	xiv

BÖLÜM-I GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Önemi.....	4
1.3. Araştırmanın Amacı.....	5
1.4. Varsayımlar.....	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar.....	7

BÖLÜM-II KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLİŞKİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Eğitim ve Öğretim.....	8
2.2. Sosyal Bilgilerin Tanımı ve Önemi.....	9
2.3. Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Öğretimi.....	11
2.4. Alanla İlişkili Çalışmalar.....	12

BÖLÜM-III
İNCELENEN DOKTORA TEZLERİ

3.1. Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılmış Doktora Tezleri.....	17
3.2. Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yapılmış Doktora Tezleri.....	28

BÖLÜM-IV
YÖNTEM

4.1. Araştırma Modeli.....	55
4.2. Evren ve Örneklem.....	55
4.3. Veri Toplama Araçları.....	55
4.4. Verilerin Analizi.....	56
4.5. Araştırma Geçerlik ve Güvenirliği.....	56

BÖLÜM-V
BULGULAR VE YORUM

5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	57
5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	60
5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	61
5.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	62
5.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	64
5.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	65
5.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	66
5.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	67
5.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	68
5.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	71
5.11. On Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	74
5.12. On İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	75
5.13. On Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	79
5.14. On Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	81
5.15. On Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	82
5.16. On Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	85
5.17. On Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	86
SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	88
KAYNAKÇA.....	93

SİMGELER VE KISALTMALAR

%	Yüzde
akt.	Aktaran
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ANOVA	Analysis Of Variance
Araş. Gör.	Araştırma Görevlisi
Doç. Dr.	Doçent Doktor
Dr.	Doktor
f	Frekans
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
NCSS	National Council for the Social Studies / Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi
Prof.	Profesör
ULAKBİM	Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi
vb.	Ve Benzeri
vd.	Ve Diğerleri
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu
Yrd. Doç. Dr.	Yardımcı Doçent Doktor

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Konu Alanlarına Göre Dağılımı

Tablo 2: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Konu Alanlarına Göre Dağılımı

Tablo 3: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Tablo 4: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Tablo 5: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Üniversite Ve Enstitülere Dağılımı

Tablo 6: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Üniversite Ve Enstitülere Dağılımı

Tablo 7: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Anabilim Dalına Göre Dağılımı

Tablo 8: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Anabilim Dalına Göre Dağılımı

Tablo 9: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Bilim Dalına Göre Dağılımı

Tablo 10: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Bilim Dalına Göre Dağılımı

Tablo 11: Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Yazım Diline Göre Dağılımı

Tablo 12: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Sayfa Sayılarına Göre Dağılımı

Tablo 13: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Sayfa Sayılarına Göre Dağılımı

Tablo 14: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

Tablo 15: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

Tablo 16: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Çalışma Gruplarının Yıllara Göre Dağılımı

Tablo 17: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Çalışma Gruplarının Yıllara Göre Dağılımı

Tablo 18: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Örneklem Yöntemlerinin Yıllara Göre Dağılımları

Tablo 19: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Örneklem Yöntemlerinin Yıllara Göre Dağılımları

Tablo 20: Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Örneklem Büyüklüğüne Göre Dağılımı

Tablo 21: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Araştırma Yöntemlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Tablo 22: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Araştırma Yöntemlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Tablo 23: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Araştırma Desenlerine (Model) Göre Dağılımı

Tablo 24: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Araştırma Desenlerine (Model) Göre Dağılımı

Tablo 25: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Tablo 26: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Tablo 27: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Analiz Yöntemlerine Göre Dağılımı

Tablo 28: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Analiz Yöntemlerine Göre Dağılımı

Tablo 29: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Geçerlik Yöntemlerine Göre Dağılımı

Tablo 30: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Geçerlik Yöntemlerine Göre Dağılımı

Tablo 31: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Güvenirlik Yöntemlerine Göre Dağılımı

Tablo 32: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Güvenirlik Yöntemlerine Göre Dağılımı

EKLER LİSTESİ

Ek: Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Öğretimi Alanında İncelenen Doktora Tezleri

BÖLÜM - I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın önemine, amacına, alt problemlere, araştırmanın sınırlılıklarına ve varsayımlara yer verilmiştir.

1.1. PROBLEM DURUMU

Sosyal bilimler, sürekliliği ve değişimi inceleyerek bireyi toplumsallaştırmayı amaçlamış ve bu doğrultuda sosyal bilimlerin eğitimde etkin bir rol kazanmasını sağlayarak "sosyal bilgiler" kavramının temelini oluşturmuştur. Sosyal bilimlere ait olgular, bilgiler ve kavramlar ile tarih, coğrafya, antropoloji, sosyoloji, psikoloji, ekonomi ve siyaset bilimi disiplinleri sosyal bilgilerin içeriğini meydana getirmiştir. Sosyal bilgilerin içeriğinin bu kadar geniş kapsamlı olması, eğitimciler tarafından sosyal bilgiler kavramının yıllar boyunca birçok farklı tanım yapılmasına yol açmıştır. Bu tanımlardan biri de Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS)'ye aittir.

Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS)'ne göre sosyal bilgiler, sosyal ve beşeri bilimleri vatandaşlık yeterliklerini geliştirmek amacıyla bütünleştiren bir çalışma alanıdır. Sosyal bilgilerin amacı birbirine bağımlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumda bireylerin bilgiye dayalı ve mantıklı kararlar alabilme yeteneklerini geliştirmede yardımcı olmaktır (Öztürk, 2009:4)

Sosyal bilgilerin ne olduğu konusunda yapılan en geniş tanımlardan bir diğeri ise 2004-2005 eğitim-öğretim programında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan tanımdır. Buna göre: Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren, insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2005: 46).

Eğitim ve ğretim programı olarak sosyal bilgilerin belli başlı özellikleri vardır.

(a) Sosyal bilgiler bir vatandaşlık eğitim programıdır.

(b) Bu programın içeriği, -teorik olarak- disiplinler arasıdır; sosyal bilimlerden aldığı konuları entegre eder. Bir toplumun tarih ve kültürüne ilişkin temel bilgileri; sosyal ve bireysel konularla ilgili kavram ve temaları kapsar.

(c) İçeriğini aldığı sosyal bilimlerin yöntemlerini kullanır.

(d) Etkili bir sosyal bilgiler programı, her zaman, bireyin sosyal problemleri zebilmesi için gerekli olan düşünme ve karar verme becerilerini geliştirmeyi amaçlar(ztrk ve diğerleri, 2014: 3). Sosyal bilgiler hakkında yapılan tanımlara ve sosyal bilgilerin özelliklerine bakıldığında sosyal bilgilerin ilköğretim basamağında yer alan bir ders olduğu ve bireyin toplumsal hayatta varoluşunu sağlamayı amaçladığı anlaşılmaktadır. Bireylerin yaşantılarında karşılaştıkları bireysel ve toplumsal problemlerin üzümünde, onların bilgiye dayalı mantıklı kararlar alabilmelerinde sosyal bilgiler dersi son derece önemlidir.

Literatür taraması, ilgilenilen konuya ilişkin bilgileri bulmayı, araştırmaya kuramsal bir temel kazandırılmasını ve yapılan araştırmaya benzer çalışmaların sonuçlarını görmeyi sağlar (Büyüköztürk ve diğerleri, 2016: 45). Bu tanıma göre literatür taramasıyla çalışılan konuyla ilgili yapılmış çalışmalara bakarak belirlenen araştırma probleminin daha önce cevaplandırılıp cevaplandırılmadığı belirlenebilir. Araştırmaya nasıl bir temel oluşturulacağı ve araştırmanın geliştirilmesinde nasıl fikirler belirleneceği konusunda yardımcı olur. Diğer araştırma sonuçlarıyla, yapılan araştırmanın sonuçları karşılaştırılarak benzerlik ve farklılıklara ulaşılabilir.

Literatür taramasının amacı kısaca, araştırma konusunda ihtiyaç duyulan bilgilerin elde edilmesi şeklinde ifade edilebilir (Demirci, 2014). Bourner (1996) literatür taramasının farklı amaçlarını maddeler halinde açıklamıştır.

- Literatürdeki boşlukları ve araştırmaya ihtiyaç duyulan alanları tanımlamak
- Tekerleği yeniden icat etmekten kaçınmak yani daha ne yapılmış çalışmaları tekrar yapmamak
- Diğerlerinin ulaştıkları yeri tespit edip daha ileriye gitmek
- Aynı alanda çalışan diğer insanları tanımak ve fikirlerine yer vererek haklarını teslim etmek

- Araştırma konusunda bilgi seviyesini artırmak
- Araştırma alanında çığır açan, ufuk kazandıran eserleri belirlemek
- Araştırmaya entelektüel bir içerik kazandırmak, araştırmayı diğer çalışmalarla ilişkili bir yere yerleştirmek
- Karşıt görüşleri belirlemek
- Araştırmaya derinlik kazandırmak
- Bir alanda önceden yapılmış çalışmalara ulaşılabilceğini göstermek araştırma konusu ile ilgili olabilecek yöntemleri tanımlamak

Literatür taramasının amaçlarına bakıldığında araştırmanın en başından sonuna kadar planlanması gereken bir süreç olduğu görülmektedir. Bir araştırmada neyin, neden ve nasıl yapılacağıın belirlenmesinde olanak sağlamaktadır. Bu yüzden yapılacak araştırma için konunun, araştırma problemlerinin ve yönteminin belirlenmesinde daha önce yapılmış çalışmaların incelenmesi gerekir. Buna göre akademik araştırma yapmak için literatür taramalarda bazı temel aşamalar bulunmaktadır.

- 1) Planlama
- 2) Kaynakların araştırması, bulunması
- 3) Kaynakların incelenmesi, literatür dokümanının hazırlanması
- 4) Literatürün metne aktarılması, yazılması (Demirci, 2014)

Sosyal bilgiler alanında da betimsel araştırmalarda sıkça tercih edilen literatür tarama belirli bir konuda, mevcut kaynak ve dokümanları inceleyerek eksik bilgiden kaçınmayı amaçlayan, detaylı bir araştırma ve verilerin sistemli bir şekilde toplanmasını sağlayan bir süreçtir. Bu yüzden literatür taraması araştırmacılar tarafından önemlidir. Dünyada 2000'li yıllara girilmesiyle birlikte sosyal bilgiler öğretim programının geliştirme çalışmaları hız kazanmış ve eğitimde yapılandırmacı yaklaşımın benimsenmesi, lisansüstü çalışmalarda yeni konu alanlarının oluşmasına katkı sağlamıştır. Ayrıca araştırmacıların sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi çalışmalarında konu alanı seçiminde sorunlar yaşamaları ve belli sınırları takip etmesi, sosyal bilgiler programının gelişimi ile ortaya çıkan yeni konuların belirlenmesinde literatür taramasını ve alanyazın incelemeyi önemli kılmaktadır. Geçit'in (2011) yaptığı araştırmalar sonucu ülkemizde ilköğretim sosyal bilgiler eğitimi öğretme ve öğrenme konuları alanında 2000 yılından sonraki temel çalışmaları tespit etmeye yönelik akademik bir araştırmanın mevcut olmadığını saptadığını belirtmiştir. Buna

göre araştırmamıza yön veren literatür tarama ve alanyazın incelemenin sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanındaki doktora tezlerinin incelenmesinde dikkate değer olduğu görölmektedir. Bu doğrultuda çalışmamızda araştırma problemini “Türkiye’de 2004 – 2017 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi ve sosyal bilgiler öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin konu alanı ve metodolojik olarak eğilimleri nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır.

1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Alanyazın incelemede, alanla ilgili o ana dek ortaya konulan çalışmaların önemli bir kısmını içine alarak alanyazının, genel durumunu belirlemek ve genel değerlendirmelerde bulunmak amaçlanır. Dolayısıyla sosyal bilgiler eğitimi ve sosyal bilgiler öğretimi alanındaki doktora tezlerinde çeşitli eğilimlerin ortaya konularak alanyazına dair bütüncül bir değerlendirme yapılması, alanın gelişimine katkı sağlaması bakımından önemlidir. Bu tür alanyazın inceleme çalışmaları, alanda ortaya çıkan bilgi birikimini değerlendirerek yeni yapılacak araştırmalara yön verir.

Değişen ve sürekli olarak gelişen eğitim sistemleri sosyal bilgiler eğitimi ve öğretiminde daha fazla araştırma yapmayı ve daha çok ilerlemeyi zorunlu kılmıştır. Alanda yapılmış doktora tezlerini konu alanı ve metodolojik olarak çeşitli açılardan incelemenin yeni yapılacak çalışmalar için bir kaynak ve onlara bir yön gösterici olacağı düşünülmektedir.

Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yapılan doktora tezlerini alanyazında geniş kapsamda inceleyen mevcut bir çalışma bulunmadığından istatistiksel sonuçların, konu dağılımlarının, yıllara göre ortaya çıkan değişimlerin, üniversite ve enstitü bazında dağılımların, en fazla seçilen çalışma gruplarının, en çok kullanılan yöntemlerin vb. birçok önemli sonucun çalışmayı değerli kıldığına inanılmaktadır. Ayrıca çalışma bu alanla ilgilenen akademisyenlere, eğitimcilere, öğretmenlere ve lisans/lisansüstü öğrencilere alanda yapılmış çalışmalar, danışmanlar, üzerinde çalışılan konular, yıllar bazında eğilimler açısından onlara yön verecek bir çalışma olmasından dolayı önemlidir. Bu doğrultuda üniversitelere, enstitülere, anabilim dalına, bilim dalına, danışman unvanlarına, tez diline, sayfa sayısına, araştırma konularına, örnekleme yöntemlerine, örneklem büyüklüğüne, çalışma grubuna, araştırma desenlerine, veri toplama araçlarına, analiz yöntemlerine, geçerlik ve güvenilirlik yöntemleri açısından alanyazını bir arada sunduğu için yeni çalışmalar yapmak isteyenlere birçok konuda katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı Türkiye’de 2004 – 2017 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tez çalışmalarının konu alanı ve metodolojik olarak eğilimlerinin tespit edilmesidir. Buna göre araştırmanın problem cümlesi “Türkiye’de 2004 – 2017 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi ve sosyal bilgiler öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin konu alanı ve metodolojik olarak eğilimleri nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir.

Bu problem cümlesi doğrultusunda aşağıda verilen araştırmanın alt problemlerine cevap aranmıştır:

- 1) Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin konu alanları nasıl dağılım göstermektedir?
- 2) Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- 3) Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin üniversite ve enstitülere göre dağılımı nasıldır?
- 4) Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin anabilim dalına göre dağılımları nasıldır?
- 5) Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin bilim dalına göre dağılımları nasıldır?
- 6) Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tez çalışmalarının yazım dili nedir?
- 7) Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin sayfa sayılarına göre dağılımı nasıldır?
- 8) Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin danışman unvanlarına göre dağılımı nasıldır?
- 9) Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin çalışma gruplarının yıllara göre dağılımı nasıldır?
- 10) Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin örneklem yöntemlerinin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- 11) Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin örneklem büyüklüğüne göre dağılımları nasıldır?
- 12) Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin araştırma yöntemlerinin yıllara göre dağılımları nasıldır?

- 13) Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin araştırma desenlerine (model) göre dağılımları nasıldır?
- 14) Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin veri toplama araçlarına göre dağılımları nasıldır?
- 15) Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin analiz yöntemlerine göre dağılımları nasıldır?
- 16) Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin geçerlik yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?
- 17) Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin güvenilirlik yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?

1.4.VARSAYIMLAR

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir:

1. Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılan doktora tezlerinin Yüksek Öğretim Kurulu Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nda indeksleme çalışmalarının hatasız olarak yapıldığı varsayılmıştır.
2. Türkiye'de 2004 – 2017 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılan doktora tezlerinin enstitüler tarafından Yüksek Öğretim Kurulu Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'na eksiksiz olarak ulaştırıldığı varsayılmıştır.

1.5. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma;

1. Yüksek Öğretim Kurulu Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'na ait veri tabanında bulunan sosyal bilgiler eğitimi ve sosyal bilgiler öğretimi alanyazınında bulunan çalışmalar arasından sadece doktora tezleri ile,
2. Araştırma kapsamında incelenecek olan Türkiye'de 2004 – 2017 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi ve sosyal bilgiler öğretimi alanında yazılmış doktora tezleriyle,
3. Ulusal tez merkezinden 10.07.2018 tarihinde ulaşılan erişime izinli 121 doktora tezi ile sınırlıdır.

1.6. TANIMLAR

Eğitim: Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik yönde değişim meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1972)

Öğretim: Okullarda belirlenmiş amaçlara göre çeşitli kademelerde gerçekleştirilen öğrenme ve öğretme faaliyetlerinin tümüne denir. Başka bir deyişle de eğitim planlı bir şekilde belli bir zaman ve mekanda gerçekleştirilmesidir(Ünal ve Ada, 2007).

Sosyal Bilgiler: İyi bir vatandaş olarak evrensel ve milli değerlere sahip, programın belirlemiş olduğu becerileri gerçek hayata uygulayabilen; farklı bilim dallarından elde ettiği bilgilerle gelecekteki yaşamına dair sağlıklı bir yol çizebilen bireyler yetiştirmek amacıyla geliştirilmiş; kendini yenileyebilen dinamik ve kompleks bir çalışma alanıdır (Çatak, 2016: 3).

Doktora: Lisans ve yüksek lisans programlarını bitiren öğrencilerin kabul edildiği eğitim programıdır (Ünal ve Ada, 2007: 18).

BÖLÜM – II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLİŞKİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Eğitim ve Öğretim

Eğitim sözcüğünün İngilizcesi Education olan Latince ‘educere’ den gelir (Kıroğlu, 2009:2). Educere sözcüğü kökleri beslemek, yetiştirmek ve dışarı çekmek anlamlarına gelir. Kıroğlu (2009), etimolojik olarak eğitimi, “İnsanı bilgiyle beslemek ondaki olanakları dışarı çıkarmak için onu yetiştirmektir” şeklinde tanımlamıştır. Türkçe’de eğitim ‘eğmek’ kökünden türemiştir ve 1940’larda maarif, tedrisat, talim ve terbiye gibi sözcüklere karşılık gelecek şekilde ortaya çıkmıştır.

Eğitim sözcüğüne birçok kişi tarafından farklı tanımlar yapılmıştır. Ziya Gökalp, eğitimi “Bir toplumda yetişmiş neslin, henüz yeni yetişmeye başlayan nesle fikirlerini ve hislerini vermesidir” şeklinde tanımlamıştır. Durkheim ise eğitimi “Yetişkin nesiller tarafından, sosyal hayata henüz hazır olmayanlara tatbik edilen bir tesirden ibarettir” şeklinde tanımlayarak eğitim kavramına sosyal açıdan bakanların başında gelmiştir. Buna göre eğitim; bir plan ve amaca göre yetişmekte olan bireylerin gelişimini sağlamaktır. Eğitimin bir süreç olduğuna ilişkin tanım da şöyledir: “Eğitim, fertlerin zihinlerini yeryüzünde ahlâka dayalı sosyal düzen kurmalarını sağlayacak tarzda şekillendirme sürecidir.” Ülkemizde en çok kabul gören Ertürk’ün “Eğitim bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik yönde değişiklikler oluşturma sürecidir” şeklinde yaptığı tanımdır (Demirel ve Kaya, 2018). Farklı kişilerin yaptığı bütün bu tanımlara bakıldığında genel olarak eğitimin bireyin yaşantısını temel alarak davranışlarını iyileştirmesi ve kendisini, bilgi ve birikimini geliştirmesini sağlayan bir süreç olduğu ifade edilebilir.

Eğitim sözcüğü üç farklı anlamda kullanılabilir:

(a) Kurum ya da dizge olarak eğitim. Örneğin: İlk Çağ Eğitimi, Japon Eğitimi, Türk Eğitimi, Fransız Eğitimi denilince, bir bütün olarak eğitim bakanlığı, öğrenciler, öğretmenler ve kurumların tamamı ifade edilmektedir.

(b) Bir eylem olarak eğitim: Eğitim bu anlamda bir eylemdir ve bu eylemin sonucunda ortaya çıkan ürüne bakılarak değerlendirme yapılır. Örneğin: Eğitimin düzeyi düşüyor denildiği zaman, eylem olarak eğitimden söz edilmektedir.

(c) Süreç Olarak Eğitim: İki ya da daha fazla sayıdaki insanın kasıtlı, planlı ve programlı olarak bir araya gelmeleri ve etkileşim kurmaları sürecidir. Eğitime süreç olarak bakıldığı zaman eğitim okulun sınırlarını aşmaktadır (Tanilli,1988’den

aktaran Duman, 2003). 2000’li yıllarda ise eğitim etkileme olarak eğitim, süreç ve sonuç olarak eğitim, nesnel ve öznel açıdan eğitim, formal ve informal eğitim olarak ele alınmaktadır.

Eğitimin amaç, öğretme – öğrenme etkinlikleri ve değerlendirme şeklinde üç temel ögesi vardır. Yani eğitim süreci bir amaçla başlar, öğretim ve öğrenme etkinlikleriyle devam eder ve değerlendirme ile son bulur. Bu noktada öğretim, okullarda belirlenmiş amaçlara göre çeşitli kademelerde gerçekleştirilen, öğretme ve öğrenme faaliyetlerinin tümü olarak tanımlanabilir.

Öğretim, İngilizce’de “teaching” ya da “instruction”, Fransızca’da “enseignement”, Almanca’da “lehren” ya da “Ausbildung” sözcüklerine karşılık gelir (Duman, 2003). Öğretimin Eski Türkçe’de ki karşılığı ise “tedrisat” sözcüğüdür. Tedrisat belli bir amaca göre gereken bilgileri verme, öğretme işidir. Öğretim de eğitim gibi kurum ya da sistem, eylem ve süreç anlamında kullanılabilir.

2.2. Sosyal Bilgilerin Tanımı ve Önemi

Sosyal bilgiler, insanları ve onların yaşamlarını konu alan bir çalışma alanıdır. Sosyal bilgilerin, sosyal bilimler içinde yer alan farklı tanımlara sahip birçok disiplinden oluşması, sosyal bilgiler kavramının herkes tarafından kabul edilebilir bir tanım yapılmasını güçleştirmiştir. Bu nedenle “Sosyal bilgiler nedir?” sorusuna yıllar boyunca pek çok farklı yanıt verilmiştir. Sosyal bilgiler öğretimin amaç, içerik ve yönteminin ne olduğu ya da olması gerektiği konusunda uzun süre uzlaşmaya varılmamıştır. İlk kez 1970’de Bart ve Shermis üzerinde geniş mutabakat sağlanan bir tanım yapmayı başarmış ise de, sosyal bilgiler eğitimcileri Soğuk Savaş’ın sona erişine kadar alana kimi farklılıklar gösteren yeni tanımlar getirmeye devam etmiştir (Öztürk, 2009:3).

1992 yılında Sosyal Bilgiler Ulusoy Konseyi (NCSS)’ne göre sosyal bilgiler, sosyal bilimler ile beşeri bilimlerin vatandaşlık ideallerini desteklemeye yönelik bütünleşik çalışmasıdır. Sosyal bilgilerin temel amacı gençlerin, birbirine bağımlı bir dünyada kültürel açıdan çeşitlilik gösteren demokratik bir toplumun vatandaşları olarak kamu yararı için bilgiye dayalı ve gerekçeli kararlar vermelerine yardımcı olmaktır (Zarrillo, 2016:3). Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi tarafından kabul edilen bu tanım resmi bir nitelik kazanarak alanla ilgili yayınlarda temel alınmıştır.

Yapılan diğer sosyal bilgiler tanımlarına bakacak olursak: Barth (1993) sosyal bilgileri, “Önemli toplumsal meselelerde karar verme, problem çözme ve

vatandaşlık becerilerinin geliştirilmesi amaçlanan, sosyal bilimler ve insan bilimlerine ait kavramların entegre edildiği interdisiplindir” şeklinde tanımlamıştır. Garcia ve Michaelis (2001:9) Sosyal Bilgileri; demokratik bir toplumda sorumlu vatandaş yetiştirmek için insan ilişkilerinin incelenmesi ve kültürel mirasın temel özelliklerini aktaran program alanı olarak tanımlamıştır. Sönmez’e göre ise; “Sosyal Bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen bilgilerdir” şeklinde tanımlamaktadır (Sönmez, 2005: 455).

Sosyal bilgilerin ülkemizde yapılan en genel tanımı ise 2004-2005 yeni programında yapılan tanımdır: “Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimleri, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir” (MEB, 2005).

Sosyal bilgiler, bireylerin kendilerini ve çevrelerini daha iyi anlamalarına olanak sağlayan, bireyin özgüveninin artmasına katkı sağlayan bir derstir. Geçmişini bilerek geleceğe emin adımlarla ilerleyen, nitelikli bireylerin yetişmesine olanak sağlar. Millî kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir. Bu sayede kişilikli ve nitelikli bireyler yetişir. Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini sağlayarak, neyin doğru, neyin yanlış olduğunun anlaşılmasını sağlar.

Safran (2015)’e göre toplumsal yaşama uyum sağlamak, toplumsal yapı içindeki kişi, grup ve kurumlarla birlikte uyumlu bir biçimde yaşamak son derece güç bir iştir. Toplumsal kurumların ve ilişkilerin basit olduğu toplumlarda birey toplumsal davranışları yaşayarak, ailesinden ve çevresinden öğrenebilir. Ancak gelişen toplum, kurum ve teknoloji nedeniyle bireylerin bu davranışların hepsini ailesinden öğrenmesi mümkün değildir. Bireyin bu davranışların tümünü öğrenebilmesi için devreye eğitim kurumları girer.

Eğitim kurumlarının temel işlevi etkili ve etkin vatandaş olabilmek için gerekli olan bilgi, beceri ve değerlerin öğrenciye kazandırılmasıdır. Bu bilgi, beceri ve değerlerin önemli bir bölümü ilköğretim kurumlarında özellikle Sosyal Bilgiler derslerinde kazandırılmaya çalışılır. 2000’li yıllarda yoksulluk, açlık ve işsizlik gibi sorunlar önemli sosyal sorunları oluşturmaktadır. Sosyal Bilgiler dersi bireylerin bu

tür problemlerin farkında olmalarını, bu sorunların çözümünün kolay olup olmadığını, bu sorunlara çözümler üretirken hesaba katılması gereken değerler ve muhtemel çözümlerin farkında olmaları için son derece önemlidir.

2.3. Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Öğretimi

Vatandaşlık eğitimi bağlamında önemli bir misyon edinen sosyal bilgiler eğitimi anlayışı, esasında ABD’de XX. yüzyıl başlarında yaşanmaya başlanan ve daha sonraki süreçte de devam eden sosyal, kültürel, ekonomik vb. alanlardaki büyük toplumsal dönüşümün neden olduğu sorunlara çözüm arama çabalarının bir sonucu olarak doğmuştur (Öztürk, 2009). Toplumsal sorunlara duyarlı, bilgi ve çeşitli beceriler kazanmış bireyler yetiştirmek için sosyal bilgiler eğitimi önemlidir. Sosyal Bilgiler eğitiminin bireylere demokratik değer, tutum ve inanç kazandırma, sahip oldukları değerlerin farkına varma ve bunların diğer insanlarla etkileşimlerine etkisinin bilincine varmalarını sağlama sorumluluğu bulunmaktadır (Doğanay, 2009: 230).

Barr ve diğerlerine (1978) göre sosyal bilgiler öğretimini yönlendiren belli başlı üç yaklaşım vardır. Bunlar:

- (a) Vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler öğretimi,
- (b) Sosyal bilim olarak sosyal bilgiler öğretimi ve
- (c) Yansıtıcı araştırma olarak sosyal bilgiler öğretimi şeklinde sınıflandırılmıştır.

Vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler öğretimi, en eski en yaygın yaklaşımdır. Sosyal bilgiler öğretiminin temel amacı öğrencilere değer, inançları ve kültürel mirası aktararak mevcut durumun devamını sağlamak ve onların iyi birer vatandaş olmalarını sağlamaktır. Öğretmen merkezli bir yaklaşım kullanılır (Barr ve vd., 1978).

Sosyal bilim olarak sosyal bilgiler öğretimi, sosyal bilimlere ait bilgi, beceri ve değerlerin kazanılmasının etkili vatandaşlık için en iyi hazırlık olduğu varsayımına dayanır. Bu yaklaşıma göre öğrenciler, sosyal bilimlerin yapısı (onların temel kavramları, genellemeleri ve kuramları) ile bilgi toplama ve yorumlama süreçlerini öğrenmelidir. Bu nedenle sosyal bilimciler tarafından tanımlanan önemli bulgular, bakış açıları ve sorunlar, Sosyal Bilgiler programlarının içeriğini oluşturur (Öztürk, 2009: 5). Araştırma-inceleme yöntemini temel alır.

Barr ve diğerklerine (1978) göre yansıtıcı araştırma olarak sosyal bilgiler öğretimi yaklaşımı ise John Dewey'in düşüncelerine dayanmaktadır. Temel amacı, öğrencilerin toplumsal ve bireysel problemler karşısında problem çözme ve karar alma becerilerini öğrenip uygulamalarını sağlamaktır. Öğrenme ve öğretme süreçlerine ağırlık vermektedir. Temel aldığı yöntem araştırma-inceleme yöntemidir.

Dünyada pek çok alanda özellikle sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi alanlarda yaşanan hızlı değişimlerden eğitim sistemleri de etkilenmektedir. Eğitim sisteminde meydana gelen değişimler öncelikle çağdaş eğitim anlayışına uygun yeni programların oluşturulmasına ve mevcut programların geliştirilmesine neden olmaktadır (Tarman ve diğerkleri, 2011). Bu değişim ile davranışçı yaklaşımın yerine yapılandırmacı yaklaşım benimsenmiştir. Özellikle 2000'li yıllarda Amerika, Avustralya, Yeni Zelanda, Finlandiya ve Singapur gibi ülkeler eğitim programlarını yapılandırmacı yaklaşıma göre düzenleyerek aktarımcı öğretim anlayışının dışına çıkmıştır. Türkiye'de sosyal bilgiler eğitimde köklü değişikliklere 2004-2005 eğitim öğretim programında yapılan düzenleme ile gidilmiştir. Sosyal bilgiler eğitim programındaki bu değişimi 2006, 2007 ve 2017 yıllarında yapılan düzenlemeler takip ederek bilgiyi aktarma yerine yapılandırmacı, etkinlik temelli öğretim yaklaşımı benimsenmiştir.

2.4. Alanla ile İlişkili Çalışmalar

Sosyal bilimler alanları içerisinde yer alan sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi ile ilgili lisansüstü araştırmalar üzerine 2000'li yıllarda önemli çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Bu bölümde konuya kaynaklık edebilecek alanla ilişkili çalışmalara yer verilmiştir.

2018 yılında Dilek, Baysan ve Öztürk tarafından yapılan "Türkiye'de Sosyal Bilgiler Eğitimi Üzerine Yapılan Yüksek Lisans Tezleri: Bir İçerik Analizi Çalışması" isimli çalışma 2010-2017 yılları arasında Türkiye'de 54 üniversitede sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılan toplam 415 yüksek lisans tez çalışmasını kapsamaktadır. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Sosyal bilgiler ve sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılan tezleri yıl, araştırma türü, araştırma yöntemi, konu alanları, seçilen örneklem, örneklem büyüklüğü, veri toplama araçları, üniversitelere göre dağılımları ve veri analiz yöntemleri doğrultusunda incelenmiştir. Araştırma sonucunda kapsama alınan yıllar arasında yapılan yüksek lisans tezlerinde en çok nitel araştırma yönteminin, araştırma deseni olarak ise tarama modelinin

kullanıldığı tespit edilmiştir. Örneklem grubu olarak Ortaöğretim ve Branş Öğretmenleri üzerinde çalışıldığı görülmüştür. Veri toplama aracı olarak anketin kullanıldığı, verilerin analizindeyse betimsel analiz yönteminin kullanıldığı belirlenmiştir. Konu alanı olarak en çok konu-kavram öğretimi konularının işlendiği ve en çok tez yapılan üniversitenin ise Gazi Üniversitesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Duman (2016) tarafından yapılan “2008-2014 Yılları Arası Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tez Çalışmalarının İncelenmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmasında, 2008-2014 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi alanında yazılan yüksek lisans tezlerinin konu alanı ve metodolojik olarak eğilimlerinin tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi 423 izinli yüksek lisans tezine ulaşılmıştır. Araştırma kapsamını oluşturan yüksek lisans tezleri konu alanı, yöntem, örneklem grubu, örnekleme seçme yöntemi, örneklem büyüklüğü, veri toplama araçları, analizde kullanılan istatistiksel ve nitel veri analiz yöntemleri ile araştırmanın geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarına göre gruplandırılarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda en fazla çalışılan konu alanının öğretim, strateji, yöntem ve teknikleri olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak araştırmalarda en çok tarama deseninin kullanıldığı, en fazla çalışılan örnekleme grubunun ortaokul öğrencilerinin olduğu, en çok tesadüfi örnekleme yönteminin kullanıldığı, veri toplama aracı olarak en fazla anket kullanıldığı belirlenmiştir. Ayrıca araştırma bulgularına göre geçerliği sağlamak amacıyla en fazla uzman görüşüne başvurulduğu, güvenilirliği sağlamak amacıyla da Cronbach Alpha değerinin hesaplandığı ve betimsel istatistikler ile t testinin kullanıldığı sonucuna varılmıştır.

Canbulat, Avcı ve Sipahi'nin 2016 yılında yaptığı “ABD ve Kanada’da Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanındaki Tezlerin Değerlendirilmesi” isimli çalışmasında doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Analitik araştırma modelinde bir çalışmadır. Araştırmanın kapsamını sosyal ilgiler eğitimi alanında yapılmış ve Proquest merkezine ulaştırılmış 153 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Tezlerin değerlendirilmesinde Kırcaali-İftar’ın (2005), Gay ve Airasian’dan (2000) uyarladığı, “Sosyal Bilimler Araştırmalarını Değerlendirme Ölçütleri Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda yurtdışında sosyal bilgiler eğitimiyle ilgili yoğun olarak “öğretim programı-kitap-kişi inceleme”, “vatandaşlık eğitimi, küresel eğitim, öğretmen yetiştirme” konularında çalışıldığı tespit edilmiştir.

Akaydın ve Kaya'nın 2015 yılında yaptığı "Türkiye'de İlkokul Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Alanında Yapılan ve Ulusal İndeksli Dergilerde Yayınlanan Araştırmalara Yönelik Bir İnceleme" isimli çalışmada İlkokul Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi alanında yapılmış olan çalışmaların genel bir betimlemesi yapılmıştır. Çalışma kapsamında 2000-2013 yılları arasında yayınlanan ilkököl Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinin hedef, içerik, yöntem, ölçme ve değerlendirmesine yönelik araştırmalar incelenmiştir. Betimsel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi benimsenmiştir. Araştırma içeriğini ULAKBİM ulusal veri tabanına giren 22 dergide yayınlanmış toplam 137 çalışma oluşturmuştur. Ulaşılan akademik çalışmalar, alan, yöntem, araştırma türü ve içerikleri göz önüne alınarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda çalışmaların sadece %18'inin Hayat Bilgisi, %77'lik kısmının Sosyal Bilgiler, % 6'sının da her iki alanda yapıldığı tespit edilmiştir. Araştırma türü bakımından yarısına yakınında betimsel/tarama modelinin kullanıldığı, dörtte birlik kısımda deneysel modelin kullanıldığı, en az kullanılan çalışma türünün ise ilişkisel/karşılaştırma olduğu belirlenmiştir. İncelenen çalışmalarda %42'sinde nicel %40'nda nitel yöntemlerin benimsendiği görülmüştür. Veri toplama aracı olarak anket/ölçek kullanıldığı görülmüştür. Son olarak, en çok çalışılan konuların ise öğretim yöntemleri, değer/beceri eğitimi ve program/ders kitabı incelemesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tarman, Güven ve Aktaşlı'nın 2011 yılında yaptığı "Türkiye'de Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılan Doktora Tezlerinin Değerlendirilmesi ve Alana Katkıları" isimli çalışmasında doktora tezlerinin birbirlerine etkilerini, benzer konular üzerine çalışma yapan araştırmacıların yapılmış diğer araştırmalardan ne kadar haberdar olduklarını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın kapsamını 40 doktora tezi oluşturmuştur. Tarama yöntemi kullanılarak desenlenen bir araştırmadır. Araştırmanın temelini oluşturan doktora tezleri konularına, yapılış yıllarına, üniversitelere, araştırma tekniğine, danışman unvanlarına, hazırlanan tezlerin enstitüleri ve anabilim dallarına göre incelenmiştir. İnceleme sonucunda 27 farklı konu alanında çalışıldığı tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda doktora tezlerinin yarısından fazlasının akademik yayına dönüştürüldüğü belirlenmiştir.

2011 yılında Şahin, Gögebakan Yıldız ve Duman tarafından yapılan "Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezleri Üzerine Bir Değerlendirme" isimli çalışma sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili yazılan tezlerin 1990 yılından 2010 yılına kadar nasıl bir dağılım gösterdiğini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada betimsel

yöntem benimsenmiştir. Araştırma sonucunda sosyal ilgiler eğitimi ile ilgili yapılan ilk tezin 1990 yılında olduğu görülmüştür. 2011 yılına kadar 550 yüksek lisans tezi, 62 doktora tezinin hazırlandığı tespit edilmiştir. Araştırmaya göre 2006 yılıyla birlikte tez sayısının arttığı, yüksek lisans ve doktora tezlerinin en çok 2007 yılında yapıldığı tespit edilmiştir. En fazla tez yazılan üniversitenin Gazi Üniversitesi olduğu belirlenmiştir. Konu alanı olarak yüksek lisans tezlerinde eğitim programı, doktora tezlerinde ise öğretim strateji, yöntem ve teknikleri üzerine çalışıldığı sonucuna varılmıştır.

2011 yılında yapılan bir diğer çalışma Geçit'in "İlköğretim Sosyal Bilgiler Eğitimi Öğretme-Öğrenme Durumlarıyla İlgili Temel Çalışmalar" isimli makalesidir. Araştırmanın amacı 2000 yılından 2009'a kadar yapılan sosyal bilgiler eğitimi öğretme-öğrenme durumlarıyla ilgili araştırmaları belirleyerek sonraki araştırmalara ışık tutmak ve konuyla ilgili öncelik verilmesi gereken alanları tespit etmektir. Araştırma verileri literatür taraması ile elde edilmiştir. Araştırma kapsamında 19 süreli yayın 2 ulusal kongrede sunulan bildiri kitapları incelemeye alınmıştır. Araştırma sonucunda 2000-2009 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi öğretme-öğrenme konuları alanında yeterince çalışma yapılmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca birçok eğitim fakültesi yayını olmak üzere çok sayıda dergide hiç sosyal bilgiler alan eğitimi çalışmasının olmadığı, bazılarında ise sadece 1-2 makalenin bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Tarman, Acun ve Yüksel (2010) "Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanındaki Tezlerin Değerlendirilmesi" isimli çalışmasında Türkiye'deki Sosyal Bilgiler eğitimi alanındaki yüksek lisans ve doktora tezlerinin birbirlerine etkilerini, benzer konular üzerine çalışma yapan araştırmacıların yapılmış diğer araştırmalardan ne kadar haberdar olduklarını ve araştırmacıların farkındalık düzeyleri ile birlikte tezlerin genel amaçlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada tarama ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada toplam 294 yüksek lisans ve 41 doktora tez çalışması konulara, yapılış yıllarına, üniversitelere ve araştırma tekniklerine göre kategorilere ayrılarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler tezlerinin konu alanı olarak belli bir çerçeveyi izlediği ve özgün konularda çalışma yapmaya yönelmenin nadir olduğu belirtilmiştir.

Geçit ve Kartal tarafından 2010 yılında yapılan "Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırma Konuları Üzerine Bir İnceleme" isimli çalışmada arşiv taraması yapılmıştır. Araştırma kapsamında 2000-2010 yılları arasında 23 hakemli dergi ve

11 ulusal ve uluslararası kongre sonrası hazırlanan bildiri kitapları incelenmiştir. Aynı zamanda 2000-2010 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi alanında yazılan yüksek lisans ve doktora tezleri de incelemeye alınmıştır. Elde edilen veriler içerik analizine göre çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda birçok çalışmanın içerik, yöntem ve amaç olarak birbirine benzediği ve bunların birbirini tamamlayıcı nitelikte olmadığı tespit edilmiştir.

Alanla ilgili diğer çalışma Oruç ve Ulusoy tarafından 2008’de yapılan “Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yapılan Tez Çalışmaları” isimli çalışmadır. Araştırmada Türkiye’de 2000–2007 yılları arasında sosyal bilgiler öğretimiyle ilgili yapılan yüksek lisans tezlerinin içerik analizi yöntemiyle incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda araştırma yönteminin doğru olarak belirlenemediği ve araştırma konusu seçiminde sorunlar yaşandığı belirlenmiştir.

Yukarıda özetlenen alanla ilişkili çalışmalara bakıldığında, tez ve makale çalışmalarının konu alanı, araştırma deseni, veri toplama aracı ve analiz yöntemi olarak birbirine benzerlikleri göze çarpmaktadır. Öncelikle sosyal bilgiler alanında özgün konuların seçimi, yapılan bilimsel çalışmalardaki eksiklikleri göstermesi ve yeni yapılacak araştırmalara ışık tutması açısından bu tarz çalışmalar oldukça önemlidir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar da, ilgili alanda yapılan tezlerin ilerleyiş sürecine bakıldığında yeni gelişme ve süreçlerin ne kadar dikkate alındığını ve yeni araştırma yöntem ve tekniklerinin kullanılıp kullanılmadığını belirlenmesinde olanak sağlayacaktır.

BÖLÜM - III

İNCELENEN DOKTORA TEZLERİ

Bu bölümde araştırmanın temelini oluşturan doktora tezleri sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılmış ve sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılmış doktora tezleri şeklinde iki başlık altında sunulmuştur.

3.1. Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılmış Doktora Tezleri

- Ablak (2017) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler programındaki becerilere ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi” isimli çalışma tarama modelinde nitel bir araştırmadır. Sosyal Bilgiler 6 ve 7. sınıf öğretim programındaki alana özgü beceriler olarak tanımlanan; gözlem, mekanı algılama, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama, sosyal katılım ve empati şeklindeki becerilerin 8. sınıf öğrencileri tarafından nasıl algılandığını belirlemeyi amaçlamıştır. Verileri toplamak için mecazlar, yarı yapılandırılmış görüşme ve doküman analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre sosyal bilgiler müfredatında öğrencilere doğrudan kazandırılması öngörülen becerilere yönelik öğrencilerde birtakım eksikliklerin olduğu tespit edilmiştir.

- Albayrak (2017) tarafından yapılan “Köktürk ve Uygur Dönemi eserlerindeki değerler ve bu değerlere ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri” isimli çok yöntemle desenlenen bu araştırmada keşfedici sıralı karma desen kullanılmıştır. Çalışma doküman incelemesi ve tarama modelinde tasarlanmıştır. Sonuç olarak Eski Türkçe Dönemi eserlerinin sosyal değerler bakımından oldukça zengin kaynaklar olduğu; eserlerde yer alan değerlerin çoğunlukla günümüzde de karşılığının bulunduğu ve eserlerden hareketle oluşturulan görüşlere Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı öğretmeni adaylarının büyük oranda katıldığı tespit edilmiştir.

- Kartal (2017) tarafından yapılan “GEMS tabanlı etkinliklerin ilkökul sosyal bilgiler dersinde etkililiği” çalışması 2015-2016 öğretim yılında 4. sınıf öğrencilerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada karma desen türlerinden iç içe desen kullanılmıştır. Verileri toplamak için beceri testleri, akademik başarı testi, yarı yapılandırılmış görüşme formları ve öğrenci dedektif dosyaları kullanılmıştır. Araştırma sonucunda uygulanan etkinlikler, yaratıcı düşünme becerisi ve akademik başarıya yönelik anlamlı bir farklılık ortaya koyarken eleştirel düşünme becerisine yönelik anlamlı bir farklılık ortaya koymadığı belirlenmiştir.

- Merç (2017) tarafında yapılan “Sosyal bilgiler dersinde mekan algılama becerisinin kazandırılmasında Google Earth uygulamasının etkililiği” isimli çalışma gömülü deneysel desenin kullanıldığı karma modelde bir araştırmadır. 2015-2016 öğretim yılında uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre uygulamada yer alan öğrencilerin başarı testi ön test-son test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca sosyal bilgiler dersinde Google Earth uygulamasına dayalı ders etkinliklerinin yapılması öğrencilerin mekân algılama becerisini kazanmasında önemli bir işleve sahip olabileceği belirtilmiştir.

- Palaz’ın (2017) yaptığı “Sosyal bilgiler eğitiminde küresel sorunlar ve öğretimi” isimli çalışma 2015-2016 yılında 7. sınıf öğrencileri, sosyal bilgiler öğretmenleri ve sosyal bilgiler eğitimi alanında çalışma yapan akademisyenler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma küresel sorunları ortaokul öğrencilerinin, sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve sosyal bilgiler eğitimi alanında çalışma yapan akademisyenlerin nasıl algıladıklarını, bu sorunlara sosyal bilgiler dersinde nasıl yer verildiğini, küresel sorunların öğretimi sürecinde karşılaşılan sorunların neler olduğunu ve bu konularda yapılacak öğretimin geliştirilmesi için neler yapılabileceğini belirlemeyi amaçlamıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Sonuç olarak akademisyenlere göre en önemli küresel sorunlar terör, savaş, insan hakları ihlali, kirlilik ve doğal kaynakların tükenmesidir ve bu sorunları ortadan kaldırmak için uluslararası işbirliği ve eğitim önemlidir. Öğretmenlere göre ise küresel sorunların öğretiminde en çok karşılaştıkları sorunlar ders süresinin azlığı, müfredat ve materyal yetersizliği ile konu sırasındır. Bu sorunlara çözüm olarak derslerde uygulamalara yer verme, öğrencileri bilgilendirme, geziler düzenleme, sebep-sonuç ilişkisi kurma, görselleştirme, öğrenciyi teşvik etme, öğrenciyi model olma ve olumsuz örnekler sunma önemli öğretmen rolleridir.

- Yaylak (2017) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitimde sosyal medyayı kullanım düzeyleri ve görüşleri” adlı çalışma açılımlayıcı sıralı karma yöntemle göre desenlenmiştir. Veri toplama aracı olarak Sosyal Medya Benimseme Ölçeği (SMBÖ) ve Sosyal Medyanın Öğrenme ve Öğretme Süreçlerine Etkisi Ölçeği (SMÖÖSEÖ) ile görüşme kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal medyayı basit, anlaşılır ve eğitim amaçlı kullanımını yararlı buldukları buna rağmen sosyal medyayı eğitim amaçlı kullanma

doğrultusunda öğrencileri yönlendirmedikleri tespit edilmiştir. Ayrıca sosyal medyanın ders işlenmesinde ilgiyi arttıracakı görüşü belirlenmiştir.

- Balbağ (2016) tarafından yapılan “İlkokul sosyal bilgiler dersi bağlamında öğrenci ve öğretmenlerin küresel vatandaşlık algıları” isimli çalışmanın amacı 4. sınıf öğrenci ve öğretmenlerinin küresel vatandaşlık algılarını ve Sosyal Bilgiler dersinde gerçekleştirilen uygulamaları ortaya çıkartmaktır. Ardışık açıklayıcı desenin uygulandığı araştırma karma modelde desenlenmiştir. Araştırma 2014-2015 öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Verileri ölçek ve görüşme ile toplanmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin küresel vatandaşlık algısının yüksek olduğu ve küresel vatandaşlık düzeylerinin cinsiyete, anne- baba eğitim düzeyine, internete erişim durumlarına göre anlamlı bir farklılık yaratmazken ailelerin ve okullarının bulunduğu sosyo-ekonomik düzeye ve yurt dışına çıkma durumuna göre anlamlı bir farklılık oluşturduğu belirlenmiştir.

- Faiz (2016) “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının siyaset okuryazarlık durumları” isimli çalışmayı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mevcut siyasi okuryazarlık düzeylerini belirlemek, siyaset okuryazarlığını oluşturan bilgi-duyuşsal, eğilim-davranış/beceri üzerinde çeşitli değişkenlerin etkisini ortaya koymak ve öğretmen adaylarının zihinlerindeki en iyi vatandaşlık eğitimi ve siyasi okuryazarlık aktarımını belirlemek amacıyla yapmıştır. Verileri toplamak için anket ve yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bilgileri, duyuşsal eğilimleri ve beceri/davranışlarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Siyaset okuryazarlığını oluşturan bileşenlerden aldıkları toplam puanların ortalamasına bakıldığında ise siyaset okuryazarlık düzeylerinin orta seviyede olduğu belirlenmiştir.

- Mindivanlı Akdoğan (2016) tarafından yapılan “Köy Enstitülerinde eğitim anlayışı ve tarih ve yurttaşlık bilgisi öğretimi” isimli doktora tezinde Köy Enstitülerinin kuruluş sebepleri, eğitim sistemi ve özellikle Tarih ve Yurttaşlık Bilgisi derslerinin öğretiminin nasıl düzenlendiği araştırılmıştır. Sonuç olarak Köy Enstitülerinde Tarih ve Yurttaşlık Bilgisi derslerinin “iş eğitimi ilkesi” uygulamasına göre verilmeye çalışıldığı belirlenmiştir. Ayrıca bu derslerin öğretim programları, ders kitapları ve derslerin öğretim şekli incelendiğinde birbirleriyle uyum içerisinde oldukları tespit edilmiştir.

- Namli Altıntaş (2016) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının aktif vatandaşlık kazanımları: Eylem araştırması” isimli çalışmada nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması yöntemi kullanılmıştır. Verileri toplamak için öğrenci tanıma profili, aktif vatandaşlık soru formu ve ders değerlendirme formu uygulanmıştır. Ayrıca araştırmacı tarafından aktif vatandaşlık değer ölçeği geliştirilmiştir. Araştırma sonucunda katılımcıların süreç boyunca bilgiye ulaşma yollarında eleştirel düşünme yönünde bir artış olduğu ve kültürel anlamda toplumsal birlikteliği vurgulayıcı bir aktif vatandaşlık benimsedikleri tespit edilmiştir.

- Polat’ın (2016) yaptığı “Sosyal bilgiler eğitiminde doğal ve kültürel varlıklara yer verilme düzeyinin incelenmesi” isimli çalışma Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarındaki kazanımlara, ders ve öğrenci çalışma kitaplarına, ders işleyiş süreci ve öğretmen görüşlerine göre Sosyal Bilgiler eğitiminde doğal ve kültürel varlıklara yer verilme düzeyini incelemeyi amaçlamıştır. Nitel bir araştırma olup doküman incelemesi kullanılmıştır. Veri toplama araçları dokümanlar, gözlem ve odak grup görüşmeleridir. Araştırma sonucunda doğal ve kültürel varlıklar ile ilgili kazanımların en fazla “Kültür ve Miras” öğrenme alanında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kültürel varlıklar ile ilgili kazanımların doğal varlıklar ile ilgili kazanımlardan daha fazla olduğu tespit edildi. Yapılan gözlemlere göre öğretmenlerin genel olarak geleneksel öğretim yöntem ve tekniklerini kullandıkları, yeterince etkinlik yapamadıkları belirlenmiştir. Odak grup görüşmesi sonucunda ise; öğretmenlerin okulların fiziksel koşullarında eksiklikler bulunduğu, bunların giderilmesi gerektiğine ilişkin görüşleri olduğu tespit edilmiştir.

- Yıldırım (2016) tarafından yapılan “Vatandaşlık yeterlikleri bağlamında ortaokul ekonomi okuryazarlığı standartlarının belirlenmesi ve öğretim programlarındaki yerinin incelenmesi” isimli çalışmanın amacı ekonomi okuryazarlığı ve eğitimiyle ilgili genel görüşleri, ekonomi okuryazarı vatandaş yeterliklerini, ortaokul ekonomi öğretimi standartlarını ve bu standartlara ulaşılmasında ilkökul ve ortaokul programlarının rolünü belirlemektir. Araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Veriler Delphi ve doküman incelemesi tekniği ile toplanmıştır. Sonuç olarak sosyal bilgiler alan eğitimi uzmanı ve öğretmenler Türkiye toplumunun ekonomi okuryazarlığı düzeyini ve ulaştığı ekonomi eğitimini yetersiz görmüşlerdir. Aynı zamanda ekonomi okuryazarlığını vatandaşlar için gerekli bir yetkinlik alanı olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir. Ekonomi eğitiminin gerçekleştirilmesi için en çok ortaöğretim kademesini uygun görmüşlerdir.

- Baydar (2015) “Jigsaw ve öğrenci takımları başarı bölümleri yöntemlerinin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının epistemolojik inançlarına ve akademik başarılarına etkisi” isimli çalışmasını 2012-2013 akademik yılında öğretim gören 40 öğretmen adayı ile gerçekleştirmiştir. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak başarı testi, epistemolojik inanç ölçeği ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda jigsaw yönteminin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının epistemolojik inançları üstünde, ölçülen "öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna inanç", "öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğuna inanç" ve "tek bir doğrunun var olduğuna inanç" boyutlarında öğrenci takımları başarı bölümleri yöntemine göre daha etkili olduğu belirlenmiştir.

- Bengiç Çolak (2015) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler dersinde hizmet ederek öğrenme yaklaşımının vatandaşlık eğitimindeki rolü” isimli doktora tezi Sosyal Bilgiler dersinde hizmet ederek öğrenme yaklaşımının nasıl uygulanabileceğini, bu süreçte yaşanan sorunları, bu yaklaşımın öğrencilerin gelişimlerine katkısını ve vatandaşlık eğitimindeki rolünü belirlemeyi amaçlamıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılan bir eylem araştırmasıdır. Araştırma 2011-2013 eğitim-öğretim yılında 6. Sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veriler ön test ve son test açık uçlu anket, araştırmacı ve öğrenci günlükleri, öğretmen ve öğrencilerle birebir yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler, öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesi, kamera ve fotoğraf kayıtları ile toplanmıştır. Verilerin analiz edilmesiyle öğrencilerin araştırma öncesindeki hizmet ederek öğrenme kavramına ilişkin algılarında araştırma sonrasında önemli ölçüde değişikliğin meydana geldiği sonucuna varılmıştır.

- Gürdoğan Bayır (2015) “İlkokul dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde çatışma çözme becerilerinin gelişiminin incelenmesi” isimli çalışmasını ilkokul dördüncü sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin çatışma çözme becerilerindeki gelişimi incelemek için yapmıştır. Gömülü deneysel desen kullanılan araştırma karma yöntem modelindedir. Araştırma 2014-2015 öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin yaşadıkları çatışma durumları kapsamında çatışma tanımları, nedenleri, çatışmaların yaşama yansımaları, tercih edilen yaklaşımlar ve verilen tepkiler temalarına ulaşılmıştır.

- Hamarat (2014) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler felsefesinin alan eğitimi uzmanlarının görüşlerine göre değerlendirilmesi” isimli çalışması nitel

araştırma desenlerinden olgubilim deseni çerçevesinde şekillenmiştir. Araştırma verileri alan eğitimi uzmanlarına e-posta görüşme yöntemi uygulanarak toplanmıştır. Tümevarım yöntemiyle elde edilen verilerin analizi sonucunda 8 tema ve bu temaları ayrıntılandıran 33 alt tema oluşturulmuştur. Bu 8 ana tema sosyal bilgilerin ne olduğu, amacı, kapsamı, doğası, sosyal bilgilerde kavram, beceri, değer öğretiminin nasıl olması gerektiği ve felsefesi hakkındaki düşüncelerdir.

- Uslu (2014) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının özel alan yeterliklerine ilişkin öz-yeterlik inançlarının incelenmesi” isimli çalışmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretmeni özel alan yeterliklerine ilişkin öz-yeterlik inanç düzeylerinin ve görüşlerinin incelemektir. Karma yöntem kullanılan araştırmada ölçek ve görüş formu uygulanmıştır. Veriler betimsel ve kestirimsel istatistik ile analiz edilmiştir. Görüş formu ile elde edilen veriler ise içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının yüksek öz-yeterlik inancına sahip oldukları belirlenmiştir.

- Oğuz (2013) tarafından yazılan “Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler eğitimi çerçevesinde hukuk okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi” isimli çalışması betimsel tarama modeline göre desenlenmiştir. Çalışmanın katılımcılarını 8. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, hukuka yönelik duyuşsal eğilimler ölçeği, hukuk davranış ölçeği ve hukuk bilgi testi şeklinde dört bölümden oluşan “Temel Eğitim Hukuk Okuryazarlığı Anketi” kullanılmıştır. Elde edilen veriler belirlenen değerlere göre öğrencilerin hukuk okuryazarlığı düzeylerinin yüksek olduğunu göstermiştir.

- Tonga (2013) “8. sınıf öğrencilerinin vatandaşlık bilinci düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi” isimli çalışmasını 8. sınıf öğrencilerinin vatandaşlık bilinci düzeylerini bilişsel, duyuşsal ve davranışsal açıdan değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma verileri Vatandaşlık Bilinci Ölçeği ile öğretmen ve öğretim elemanlarına uygulanan görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin vatandaşlık bilincine ilişkin bilgilerinin orta düzeyde, duyuşsal ve davranış eğilimlerinin ise yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda ise öğretmenler genel olarak Sosyal Bilgiler 6. ve 7. sınıf programı içerisinde vatandaşlık bilincine ilişkin değerlerin ve kazanımların yeterli seviyede olmadığını, programın ders kitabına yansımaları konusunda da ders kitabını yetersiz görmüşlerdir. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi içerisinde geçen vatandaşlık ve insan hakları konularına büyük ilgi gösterdikleri,

özellikle konuların günlük hayattan seçilmesiyle ilgilerinin daha çok yükseldiği ifade edilmiştir. Ailelerin ise vatandaşlık eğitimi konusunda yetersiz ve ilgisiz kaldığı belirtilmiştir.

- Tunç Şahin (2013) “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bilimsel okuryazarlıklarının geliştirilmesi: 'Bilim Teknoloji Sosyal Değişme' dersinin eylem araştırması ile tasarlanması” isimli doktora tezinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bilimsel okuryazarlık boyutlarını geliştirmek için Bilimsel Teknoloji Sosyal Değişme dersi tasarlanmaya ve uygulanabilirliği ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Uygulama 2010-2011 öğretim yılında Sosyal Bilgiler Öğretmenliğinde öğrenim gören 2. Sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veriler öğrenci çalışmaları, araştırmacı notları ve yarı yapılandırılmış görüşme ile toplanmıştır. Araştırmada bilimsel okuryazarlık düzeylerini geliştirme amacıyla tasarlanan Bilim Teknoloji Sosyal Değişme dersinin öğretmen adaylarında bilimin içerik boyutu, bilimin doğası boyutu ve bilim-teknoloji-toplum ilişkisi boyutunda gelişimlerine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

- Avaroğulları (2012) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ve öğretim elemanlarının intihal problemine yönelik tutum ve davranışları” isimli çalışma öğretmen adayları ve öğretim elemanları ile gerçekleştirilmiştir. Öğretmen adaylarına nicel araştırma yöntemi uygulanmış ve sonrasında odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Öğretim elemanlarıyla ise yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda intihalin sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında fazlaca yaygın olduğu tespit edilmiştir. İntihali engelleme konusunda ise üniversitelerin kurumsal destek sağlamadığı belirlenmiştir.

- Çardak (2012) tarafından yapılan “Affedicilik yönelimli psiko-eğitim programının affetme eğilimi, belirsizliğe tahammülsüzlük, psikolojik iyi oluş, sürekli kaygı ve öfke üzerindeki etkisinin incelenmesi” isimli araştırma deneysel bir çalışma olup deney ve kontrol gruplu ön-test, son-test ve izleme modeline dayalıdır. Araştırma öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirilmiştir. Affedicilik, psikolojik iyi oluş, belirsizliğe tahammülsüzlük, sürekli kaygı ve öfke değişkenleri kendini değerlendirme ölçekleri ile ölçülmüştür. Dört bağımlı değişkenin incelenmesiyle araştırma sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

- Gögebakan Yıldız (2012) tarafından yapılan “Kubaşık öğrenme ve anlaşmazlık çözümü eğitimi ile bütünleştirilmiş Türkçe ve sosyal bilgiler

programının öğrencilerin akademik başarı, iletişim ve sosyal problem çözme becerilerine etkisi” isimli doktora tez çalışması 2010-2011 yılında 5. Sınıfa devam eden öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma yarı deneme modellerinden biri olan denkleştirilmemiş kontrol gruplu modele göre desenlenmiştir. Araştırma sonucunda bütünleştirilmiş programın kubaşık öğrenme yöntemiyle verilmesinin öğrencilerin akademik başarı iletişim becerisi ve sosyal problem çözme gibi becerilerini geliştirmeye daha fazla katkı sağladığı tespit edilmiştir.

- Mazman Budak (2012) “Sosyal bilgiler dersinde (7.sınıf) doğal ve kültürel varlıklar aracılığı ile estetik değer eğitimi (Tokat örneği)” isimli çalışmasında karma yöntemi kullanmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın nicel boyutunu kontrolsüz ön test-son test deneysel araştırma yöntemi, nitel boyutunu ise eylem araştırması oluşturmuştur. Veri toplama amacıyla tutum ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda hazırlanan yerel estetik etkinliklerinin öğrencilerde estetik değer farkındalığı kazandırmada etkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca uygulanan etkinliklerin öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını olumlu etkilediği görülmüştür.

- Merey (2012) tarafından yapılan “Türkiye ve ABD'deki sosyal bilgiler ders kitaplarında çocukların katılım haklarına yer verilme düzeyinin karşılaştırılması” isimli çalışmanın amacı Türkiye ve ABD'deki ilköğretim okullarında okutulan sosyal bilgiler ders kitaplarında, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin çocuklara tanıdığı katılım haklarına ne düzeyde yer verildiğini ortaya koymaktır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması kullanılmıştır. Doküman incelemesi yöntemiyle veriler toplanmıştır. Araştırma sonucuna göre ders kitaplarında BM' in çocuklara tanıdığı katılım hakkı dağılımını en sık ders içi etkinlikler, sırasıyla da ders kitaplarındaki metinler, değerlendirme soruları ve hazırlık soruları takip etmiştir. Bu doğrultuda Türkiye sosyal bilgiler ders kitaplarında verilen hazırlık ve değerlendirme sorularının çocukların katılım hakkına yeteri kadar yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. ABD ders kitaplarındaki hazırlık ve değerlendirme sorularında ise çocukların katılım hakkına hiç yer verilmediği belirlenmiştir.

- Tüzel (2012) tarafından yapılan “İlköğretim ikinci kademe Türkçe derslerinde medya okuryazarlığı eğitimi: Bir eylem araştırması” isimli doktora tezi iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşama Türkçe derslerinin medya okuryazarlığı eğitimiyle ilişkilendirilmesine yönelik bir model önerisi geliştirilmesidir. Bu

doğrultuda ilgili kazanımlar doküman incelemesi yöntemiyle tanımlanarak içerik analizi yapılmıştır. İkinci aşama eylem araştırmasının gerçekleştirilmesidir. Bu süreçte önerilen modele göre yapılan öğretimin öğrencilerin medya okuryazarlık düzeylerini arttırdığı ve Türkçe dersine karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

- Ülger'in (2012) yaptığı "İlköğretim okullarında insan hakları ve vatandaşlık eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesi" isimli çalışmada öğretmen görüşleri alınmış, anket ve doküman taraması uygulanmıştır. Öğretmenlerin görüşleri beş boyutta değerlendirilerek 'program' ve 'kitap' boyutları ile ilgili olumlu ve olumsuz görüş oranlarının birbirlerine yakın olduğu, 'ortam' ve 'öğretmen yeterliği' boyutlarında çoğunluğunun olumlu görüşlere, 'ders dışı etkinlik' boyutunda ise çoğunluğunun olumsuz görüşlere sahip oldukları sonucuna varılmıştır. 2004 sonrası İnsan Hakları ve Vatandaşlık Eğitimi alanı ara disiplin kazanımlarının kitaplara yansımaları ile ilgili olarak ise kitap yazarlarında bir farkındalık olmasına rağmen, ara disiplin alanı kazanımlarının incelemesi yapılan kitaplara yeterince yansımadağı tespit edilmiştir.

- Ulu Kalın (2011) tarafından yapılan "Sosyal bilgiler 4. sınıf için tasarlanan 'İnsanlar ve Yönetim' adlı ünitenin öğrencilerin akademik başarılarına ve kavram algılamaya düzeylerine etkisi" isimli doktora tezinde karma desen kullanılmıştır. Çalışmada kitap değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Araştırma içerik, görsel öğeler ve okunabilirlik açısından bir eksiğinin bulunmadığı düşünülen "İnsanlar ve Yönetim" öğrenme alanı ile ilgili hazırlanan üniteyi okuyan öğrencilerin, MEB TTKB tarafından onaylanan İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabını okuyan öğrencilere göre daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

- Yeşilbursa (2011) tarafından yapılan "Sosyal bilgiler dersinde miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa karşı tutumlarına ve akademik başarılarına etkisi" isimli araştırma 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde miras eğitiminin öğrencilerin kültürel mirasa karşı tutumlarına ve akademik başarılarına etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Karma yöntem deseninin kullanıldığı çalışmada, veri toplama aracı olarak tutum ölçeği, akademik başarı ölçeği, odak grup görüşmesi ve doküman incelemesinden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler dersinde miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa karşı tutumlarını ve akademik başarılarını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

- Er (2010) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler eğitimi kapsamında ilköğretim öğrencilerinin ‘biyografi’ kullanımına ilişkin görüşleri” isimli çalışmanın amacı 4-8. sınıf Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük müfredatında bulunan biyografik unsurları ortaya koymaktır. Bu doğrultuda öğrencilerin biyografi kullanımına ilişkin görüşleri temel alınarak bir karşılaştırma yapıp bu konuda yeni bir bakış açısı oluşturulmaya çalışılmıştır. Araştırmada 2008-2009 öğretim yılında öğrenim gören 4-8. Sınıf öğrencilerine anket uygulanarak veriler elde edilmiştir. Araştırma sonucunda ilköğretim Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğrencilerinin biyografi kullanımına ilişkin görüşlerinde; farklı meslek gruplarına ait birçok kişinin biyografisinin, derste bulunmasına yönelik istek ve önerileri olduğu belirlenmiştir. Ayrıca müfredatın biyografi kullanımını açısından öğrencilerin beklentilerini yeterli düzeyde karşılayamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

- Katılmış (2010) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler derslerindeki bazı değerlerin kazandırılmasına yönelik bir karakter eğitimi programının geliştirilmesi” isimli çalışmada kontrol gruplu ön test-son test yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma için karakter eğitimi programı ve ölçme araçları geliştirilmiştir. Araştırma sonucunda karakter eğitimi programının öğrencilerin bilimsellik, adil olma, barış değerini kazanmalarını ve akademik başarısını olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

- Yazar (2010) tarafından yapılan “İlköğretim sosyal bilgiler programında değerler eğitiminin mevcut durumunun belirlenmesi ve öğretmenlere yönelik bir program modülü geliştirme” isimli araştırmanın çalışma grubunu sınıf öğretmenleri oluşturmuştur. Çalışmada karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada öğretmen görüşlerine göre kitle iletişim yayınlarındaki şiddet ve saldırganlık içeren yayınlar okulda verilen değerler eğitimini olumsuz etkilemektedir. Öğrencilere değer kazandırmada öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimde değer eğitimi dersi almalarının faydalı olacağını belirtmişlerdir. Öğretmenler görsel-ışitsel araçlarının hepsinin okullarda bulunması gerektiğini belirtmiştir.

- Çelik (2009) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin vatandaşlık eğitiminin bugünkü durumu ve geleceğine ilişkin görüşleri” isimli doktora tezinin amacı sosyal bilgiler öğretmenlerinin vatandaşlık eğitiminin bugünkü durumu ve geleceğine ilişkin görüşlerini tespit etmektir. Açıklayıcı karma yöntem deseni uygulanan araştırma, tarama modeline göre tasarlanmıştır. Verilerin

toplanmasında anket ve öğretmen görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin çoğu vatandaşlık eğitimi tanımlarında vatandaşlık görev ve sorumluluklarının öğrenilmesini vurgularken, beceri ve değer boyutunu göz ardı ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerin görüşlerine göre öğrencinin vatandaşlık anlayışı üzerinde en etkili unsurun aile olduğu belirlenmiştir.

- Keskin (2008) “Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programlarında değerler eğitimi: Tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 programlarının etkililiğinin araştırılması” isimli çalışma karma yöntemle göre desenlenmiştir. Çalışmada doküman analizi ve genel tarama modeli kullanılmıştır. Verileri toplamak için anket kullanılmış ve araştırmacı tarafından değerler eğitimi ölçeği geliştirilmiştir. Ölçeğin 2005 ve 2006’da gerçekleştirilen iki uygulamasına göre, kızların değerlere sahip olma düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin artması öğrencilerin değer puanlarının artmasını sağlamaktadır. Sonuç olarak iki programın da öğrencilere değerleri aynı düzeyde kazandırdığı belirlenmiştir.

- Kaya (2006) tarafından yapılan “Türkiye’nin Avrupa Birliği ile bütünleşmesi sürecinde sosyal bilgiler dersinin işlevselliği” isimli çalışma 2004-2005 öğretim yılında gerçekleştirilen nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı tarama modellen bir araştırmadır. Görüşme ve başarı testi ile elde edilen veriler betimsel çözümleme tekniği ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda uzmanlar tarafından Türkiye’nin AB ile bütünleşmesi sürecinde sosyal bilgiler dersinin önemli görüldüğü ama işlevsel bulunmadığı, öğretmenlerin ise kısmen işlevsel bulduğu görüşü belirlenmiştir. Yapılan başarı testi ise öğrencilerin orta düzeyde kazanım elde ettikleri sonucunu ortaya koymuştur.

- Evin Gencil (2006) tarafından yapılan “Öğrenme stilleri, deneysel öğrenme kuramına dayalı eğitim, tutum ve sosyal bilgiler program hedeflerine erişim düzeyi” isimli çalışmada betimsel ve deneysel yöntem kullanılmıştır. Araştırma 2004-2005 öğretim yılında öğrenim gören yedinci sınıflar üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçları Kolb Öğrenme Stilleri Envanteri-III, Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Testleri ve Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeğidir. Araştırma sonucunda öğrenciler tarafından genel olarak tercih edilen öğrenme stiline özümseme olduğu, öğrencilerin öğrenme stillerinin onların cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı ve cinsiyetlerinin Sosyal Bilgiler programının hedeflerine erişim düzeylerini etkilemediği, Sosyal Bilgiler programının bilgi, kavrama

ve toplam düzeydeki hedeflerine erişim puanlarının onların öğrenme stillerine göre farklılaştığı belirlenmiştir. Ayrıca deneysel öğrenme kuramına dayalı eğitimin öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi başarılarını artırdığı ve bunun cinsiyet göre farklılaştığı öğrenme stillerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

3.2. Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yapılmış Doktora Tezleri

- Dere (2017) “Sosyal bilgiler derslerinde bir öğrenme ve öğretme yöntemi olarak sözlü tarih” isimli çalışmasında 2005 6. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan Elektronik Yüzyıl ünitesinin “İlerlemenin Sonu Yok” konusu üzerinde sözlü tarih çalışması yapmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden bir olan keşfedici araştırma modeline göre desenlemiştir. Çalışma grubunu 6. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Verileri toplama amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan veli bilgilendirme formu, odak grup görüşme formu, öğretmen görüşmesi formu, öğrencilerin sözlü tarih raporları, öğrencilerin sözlü tarih çalışmasını değerlendirme formu ve araştırmacı (gözlem) notları kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin görüşme tekniklerini öğrendikleri, görüşmelerini analiz etmeyi, yorumlamayı, sözlü tarih raporu yazmayı öğrendikleri ve sorumluluk bilinçlerinin geliştiği tespit edilmiştir. Aynı zamanda hem öğrencilerin hem de sosyal bilgiler öğretmenlerin sözlü tarihin etkili bir öğrenme ve öğretme yöntemi olduğunu öğrendikleri görülmüştür.

- Taşyürek (2017) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler dersinde internet kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, bilgilerin kalıcılığına ve derse karşı tutumlarına etkisi” isimli çalışma karma yöntemlere göre gerçekleştirmiştir. Çalışma grubunu 7. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Verileri toplamak için akademik başarı testi, sosyal bilgiler tutum ölçeği ve yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Araştırma sonucunda internet kullanımıyla verilen eğitimin öğrencilerin akademik başarılarını ve kalıcı öğrenmelerini olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmıştır.

- Tünkler (2017) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tanımlayıcı ölçme-değerlendirme tekniklerine yönelik okuryazarlık düzeylerinin mikro öğretim aracılığıyla geliştirilmesi” isimli araştırma ise 2015-2016 eğitim- öğretim yılında Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirilmiştir. Karma yöntem desenlerinden iri olan yakınsayan paralel desen kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak ‘Tamamlayıcı

Ölçme-Değerlendirme Tekniklerine Yönelik Okuryazarlık Testi' ile 'Mikroöğretim Uygulama Süreci Değerlendirme Formu', araştırmacı gözlem formu, yapılandırılmış görüşme formu ve etkinlik değerlendirme günlükleri kullanılmıştır. Sonuç olarak mikro öğretimin sosyal bilgilerin öğretmen adaylarının tamamlayıcı ölçme-değerlendirme tekniklerine yönelik okuryazarlık düzeylerinin gelişmesinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

- Akşit (2016) “7. sınıf sosyal bilgiler dersi Türk Tarihinde Yolculuk ünitesinde geçen bazı kavramların öğrenilmesi sürecinde karşılaşılan sorunların belirlenmesi ve çözümüne yönelik bir eylem araştırması” isimli çalışmada sırasıyla devlet, kronoloji, yüzyıl, iskân, fetih, gaza, hoşgörü, kanıt, değer, gelenek, değişim ve ıslahat kavramları ele alınmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan eylem araştırması kullanılmıştır. Veri toplamak için zihin haritası, metafor, kavram tanımlama formu, kavram haritası, kavramsal değişim metni, bulmaca, yapılandırılmış grid, odak grup görüşmeleri, ders video kaydı, saha notları ve doğrudan ilgili kavrama yönelik hazırlanan etkinlikler kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin iskân, değer ve ıslahat kavramlarına ilişkin herhangi bir önbilgi ve algısının olmadığı belirlenmiştir. Gaza, kanıt, kronoloji, yüzyıl, hoşgörü ve gelenek kavramları hakkında ise önbilgi ve algıların az olduğu belirlenmiştir. Önbilgi ve algıların en fazla olduğu kavramlar değişim ve fetihtir. Süreç sonunda ıslahat, iskân, gaza, yüzyıl, kronoloji, fetih, değişim hoşgörü ve kanıt kavramlarında en fazla, değer kavramında ise en az ilerlemenin sağlandığı tespit edilmiştir.

- Çoban (2016) tarafından yazılan “Sokratik sorgulama yöntemi ile sorumluluk değerinin öğretimi” isimli çalışma karma yöntemlere göre desenlenmiştir. Çalışmada gözlem, görüşme ve yarı deneysel desen uygulanmıştır. Verileri toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme formu, odak grup görüşmeleri, zihin haritası, metin yazma çalışması, resim çizme çalışması ve video kayıtları kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilere göre sorumluluğun kendilerine başkaları tarafından verilerin görevler olduğu belirlenmiştir. Yaşantı oluşturularak sokratik sorgulamanın yapıldığı deney grubunun kişiler arası sorumluluk, çevreye karşı sorumluluk ve kamusal sorumluluklarının kontrol grubuna ve yalnız sokratik sorgulamanın yapıldığı gruba göre daha fazla gelişmiş olduğu tespit edilmiştir.

- Gürkan (2016) tarafından yapılan “Dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde kavramsal anlama becerilerinin geliştirilmesinde bağlamsal öğrenme yaklaşımına dayalı disiplinler arası öğretim uygulamaları: bir durum çalışması”

İsimli çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Verileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen Kavramsal Anlama Başarı Testi (KABT), Kavramsal Anlama İki Aşamalı Teşhis Testi (KAİATT), öğrenci çalışma yaprakları, yapılandırılmamış gözlem (kamera kayıtları), yarı yapılandırılmış görüşme ve araştırmacı günlüğü kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin kavramın özelliklerini bulma ve tanım yapma etkinliklerini farklı buldukları ve sevdikleri belirlenmiştir. Yapılan uygulamanın kavramsal anlamayı sağladığı tespit edilmiştir.

- Kuzey (2016) “Ortaokul öğrencilerinin harita ve yön okuryazarlığı üzerine bir inceleme” isimli çalışmasında ise nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelini kullanmıştır. Veriler ‘Harita ve Yön Okuryazarlığı Anketi’ ve ‘Harita ve Yön Okuryazarlığı Örnek Olay Metinleri’ ile toplanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 8. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırma sonucunda öğrencilerin yön bulma ve tarif etme ile konum ve koordinat belirleme becerilerinde başarılı, ölçek kullanma ve uzunluk ölçme becerilerinde ise başarısız oldukları tespit edilmiştir.

- İlhan (2016) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler öğretiminde çizgi romanların kullanımı” isimli çalışma karma yönteme göre desenlenmiştir. Araştırma 7. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Veriler için deney ve kontrol gruplu ön test-son test, izleme testleri ile görüşme, gözlem ve doküman analizi teknikleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda çizgi romanların öğrencilerin başarı, derse karşı tutum, tarih algısı ve çizgi romana bakış açılarını olumlu etkilediği tespit edilmiştir.

- Sömen (2016) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere sosyal katılım becerisi kazandırma durumları” isimli çalışma nitel yönteme göre yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak gözlem ve görüşme kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu sosyal bilgiler öğretmenleri ve 6. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda 6. sınıf sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre öğrencilere sosyal katılım becerisine ait tutum, davranış ve becerilerin çoğunu yeteri kadar kazandıramadıklarını düşündükleri tespit edilmiştir.

- Er (2015) “Sosyal bilgiler dersi kapsamında öğretmenlerin tarih konularının öğretimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi” isimli çalışmasında karma yöntem kullanmıştır. Verileri toplamak için 5’li likert tipi ölçek ve yarı

yapılandırılmış mülakat yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlere göre lisans eğitimi yetersiz, hizmet içi eğitim kursları verimsiz ve az, zümrelerin ise sağlıklı geçmediği belirtilmiştir. Tarih konularının öğretiminin öğrencilere değer kazanımı sağladığı görülmüştür. Yoğun bir öğretim programı olmasına rağmen ders saatinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

- Güneş (2015) tarafından yapılan “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilkokullarında bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğrenme-öğretme sürecine entegrasyonu” isimli çalışmada betimsel ve deneysel araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın betimsel kısmında, genel alanyazın tarama modeli uygulanmış ve verileri toplamak için anket yapılmıştır. Araştırma sonucunda anket verilerine göre çalışma grubunun yarısından biraz fazlası bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili hizmet öncesi ya da hizmet içi bir eğitim almadıkları belirlenmiştir. Ayrıca bilgi ve iletişim teknolojilerine karşı tutumun okul yöneticilerinde öğretmenlerin tutumlarından daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

- Torun (2015) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler dersinde argümantasyon temelli öğretim ve karar verme becerisi arasındaki ilişki düzeyi” isimli çalışma argümantasyon temelli öğretimin yapıldığı yedinci sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin oluşturdukları argüman düzeylerini ve argüman düzeyleri ile karar verme becerileri arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışma eylem araştırması ile yürütülen nitel bir araştırmadır. 2013-2014 öğretim yılında 33 yedinci sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Verileri toplamak için argümantasyon değerlendirme ölçeği ve karar verme becerisi değerlendirme rubriği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda argümantasyon temelli öğretiminin yapıldığı yedinci sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin oluşturdukları argüman düzeylerinde olumlu bir gelişme gösterdikleri, argüman düzeylerinin ve kalitesinin arttığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin argüman düzeyleri ile karar verme becerileri arasında ise pozitif ve yüksek düzeyde bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir.

- Yıldız (2015) tarafından yazılan “İlkokul sosyal bilgiler öğretiminde Başarılı Zeka Kuramına dayalı etkinliklerin düşünme becerilerine etkisi” isimli çalışmada gerçek deneme modellerinden ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Verileri toplamak için eleştirel düşünme becerisi ölçekleri, Torrance yaratıcı düşünme testi ve çocuklar için problem çözme envanteri uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre, eleştirel düşünmede ve yaratıcı düşünmede ölçek puanları deney

grubu lehine anlamlı bir farklılık oluşturmuştur. Problem çözme becerilerinde ise ölçek puanları kontrol grubu lehine anlamlı bir farklılık ortaya koymuştur.

- Alıcı'nın (2014) yazdığı "Ortaokul hukuk ve adalet dersinin öğrencilerdeki hukuk bilincini geliştirmeye etkisi" adlı araştırmanın önemi Türkiye'de, ortaokul 6 ve 7. sınıflarda seçmeli okutulan hukuk ve adalet dersinin gelişimini inceleyen kapsamlı bir çalışmanın yapılmamış olmasıdır. Araştırma betimsel tarama modelinin kullanıldığı nitel bir çalışmadır. Verileri toplamak için öğrencilere uygulanan ölçek, kişisel bilgi formu, Hukuka Yönelik Duyuşsal Eğilimler Ölçeği, Hukuk Davranış Ölçeği ve mülakat kullanılmıştır. Araştırma sonucunda verilen hukuk ve adalet dersinin öğrencilerin hukuk davranış algılarını yükselttiği ortaya çıkmıştır.

- Akkaya (2014) tarafından yapılan "Sosyal bilgilerde yer temelli öğretim yaklaşımı" isimli çalışmanın amacı ortaokul 6. Sınıf sosyal bilgiler dersi "Ülkemizin Kaynakları" ünitesinin yer temelli öğretim yaklaşımıyla öğretiminin öğrencilerin akademik başarısı ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları üzerine etkisini belirlemektir. Çalışma deneysel desen ile modellenmiştir. Verileri toplamak için başarı testi, sosyal bilgiler dersi tutum ölçeği, görüşme soruları ve günlükler kullanılmıştır. Araştırma sonucunda deney ve kontrol grubunun, toplam başarı testindeki başarı puanları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Deney grubunun sosyal bilgiler tutum ölçeği ön test ve son test tutum puanları arasında son test lehine anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Deney grubu öğrencileriyle yapılan görüşme ve günlüklere göre öğrencilerin olumlu duygulara sahip olduğu görülmüştür.

- Aksin (2014) tarafından yazılan "Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknolojik pedagojik alan bilgisi (TPAB) yeterlilikleri: Amasya ili örneği" isimli çalışmada karma araştırma modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak TPAB ölçeği, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ve gözlem formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknolojik pedagojik alan bilgisinin alt boyutları içerisinde teknolojik bilginin en düşük seviyedeki bilgisi, alan bilgisinin ise en yüksek seviyedeki bilgisi olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin teknoloji okuryazarlığı konusunda yeterli düzeyde olmadıkları ortaya çıkmıştır.

- Atalay (2014) tarafından yapılan “Farklılaştırılmış sosyal bilgiler öğretiminin üstün zekalı öğrencilerin akademik başarı, tutum, eleştirel düşünme ve yaratıcılıklarına etkisi” isimli çalışmasının amacı doğrultusunda ilköğretim 4. Sınıf düzeyinde öğrenim gören üstün zekalı ve yetenekli bireyler için sosyal bilgiler dersi “İyi ki Var” ünitesi farklılaştırılarak özgün bir ünite programı oluşturulmuştur. Araştırmada deneysel yöntemlerden kontrol gruplu ön test-son test deneysel desen kullanılmıştır. Verileri toplama amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Testi, Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği, Cornell Eleştirel Düşünme Testi ve Torrance Yaratıcı Düşünme Testi (Sözel Form) uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre, üstün zekalı ve yetenekli bireylere yönelik hazırlanan farklılaştırılmış program öğrencilerin akademik başarılarını, sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarını, eleştirel düşünme ve yaratıcılıklarını önemli derecede arttırmıştır.

- Canbulat (2014) “Beyin uyumlu öğrenme yaklaşımının ilköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin akademik başarılarına, yönetici işlevlerine ve akademik benlik saygılarına etkisi” isimli çalışmasında yarı deneysel deneme modellerinden ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel deseni kullanmıştır. Araştırma 2011-2012 öğretim yılında 5. sınıflar üzerinde gerçekleştirilmiştir. Verileri toplama amacıyla akademik başarı testi, Raven Standart Progresif Matrisler Testi (RSPM), Coopersmith Akademik Benlik Saygısı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda beyin uyumlu öğrenme yaklaşımının uygulandığı öğrencilerin sosyal bilgiler dersi akademik başarıları ve akademik benlik saygılarının kontrol grubu öğrencilerine göre anlamlı bir şekilde arttığı belirlenmiştir. Araştırmacı gözlemi ve öğrenci görüşleri beyin uyumlu öğrenme yaklaşımının öğretim sürecini olumlu etkileyen bir öğrenme-öğretme yaklaşımı olarak değerlendirildiğini göstermiştir.

- Çatak (2014) tarafından yazılan “Ortaokullarda sosyal bilgiler öğretiminin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi” isimli çalışmada karma araştırma yöntemlerinden açıklayıcı desen kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda genel tarama modeli, nitel boyutunda ise durum çalışması kullanılmıştır. Verileri toplamak için araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ve ölçek hazırlanmıştır. Araştırmada sonuç olarak alt boyutlardan branşlaşma, sosyal etkileşim ve 7. ders saati incelenmiştir. Öğretmenlerin görüşleri genel olarak sosyal etkileşime ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersindeki branşlaşmaya olumluysen, sosyal bilgiler dersinin 7. ders saatinde işlenmesine olumsuz olduğu görülmüştür.

- Görmez (2014) tarafından yapılan “Ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı düzeyleri” isimli çalışma nitel araştırma modelindedir. Araştırmanın katılımcıları 8. Sınıf öğrencileri ve bu öğrencilerin velileridir. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda medya okuryazarlığı dersini almış öğrencilerin bu dersi almamış öğrencilere göre İletişim Nedir, Kitle iletişimi, Medya, Televizyon, Gazete ve İnternet ünitelerinde yer alan kazanımları daha fazla içselleştirdikleri, İnternet ünitesiyle alakalı kazanımları ise içselleştirme konusunda iki öğrenci grubunda da bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Öğrenci velileri ile yapılan görüşmelerde, öğrencilerin evde en fazla zaman ayırdığı kitle iletişim aracının TV olduğu ortaya çıkmıştır. Aile içi iletişim konusunda medya okuryazarlığı dersini almış öğrencilerin daha duyarlı oldukları, internet kullanımı konusunda ise her iki öğrenci grubunun da yeterli imkan ve bilince sahip olmadığı tespit edilmiştir.

- İnel (2014) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan bilgisayar temelli materyallerin 6. sınıf öğrencilerinin dikkat ve motivasyon düzeylerine etkisi” isimli çalışmada yarı deneysel desen araştırma yöntemlerinden biri olan zaman serisi ve ön test-son test kontrol gruplu 2*2 SplitPlot deneysel desen kullanılmıştır. Verileri toplamak için NeuroSky’s MindWave - EEG cihazı ve ölçek uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, hazırlanan Prezi sunumu, dijital grafik, dijital harita, belgesel, animasyon ve konuya ilişkin izletilen şarkı klibinin öğrencilerin dikkat düzeyini artırdığı tespit edilmiştir. Ayrıca bilgisayar temelli materyallerin öğrencilerin derse ilişkin motivasyonlarını artırdığı ve öğrencilerin dikkat düzeylerinin, motivasyon düzeylerini yordamadığı belirlenmiştir.

- Koca (2014) tarafından yapılan “Arazi çalışması temelli öğretim etkinliklerinin sosyal bilgiler dersine uygulanabilirliği” isimli çalışmanın amacı arazi çalışmaları ve ona alternatif olarak fotoğraflar ve sanal alan gezilerinin sosyal bilgiler dersine uygulanabilirliğini belirlemektir. Araştırmada ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Çalışmanın katılımcılarını 6. Sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak başarı testi, sosyal bilgiler dersi tutum ölçeği ve görüşme formu kullanılmıştır. Sonuç olarak arazi çalışmalarının sosyal bilgiler dersine uygulanabilir olduğu ayrıca sanal alan gezileri ve fotoğrafların kısmen de olsa arazi çalışmalarına alternatif olabildiği ortaya çıkmıştır.

- Mertol (2014) tarafından yazılan “Türkiye ve ABD’de üstün zekalı çocuklara sosyal bilgiler dersi veren öğretmenlerin görüş ve uygulamaları: Hope Projesi ve BİLSEM örneği” isimli çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Çalışmada Türkiye’de ve ABD’de üstün zekâlı olarak tanımlanan çocukların sosyal bilgiler eğitim programları yakından incelenip, bu okullarda görev yapan öğretmenlerin görüş ve uygulamaları çerçevesinde benzer ve farklı durumlar ortaya konulmuştur. Araştırma sonucunda ABD ve Türkiye’de üstün zekâlı çocuklara verilen sosyal bilgiler eğitiminde farklılaştırma programlarının uygulandığı öğretmenler tarafından ifade edilmiş ancak, uygulamalarda öğretmenler tam olarak kendilerini yetkin bulmadıklarını belirtmişlerdir.

- Sabancı (2014) tarafından yapılan “Üst kavramsal öğretim etkinliklerinin öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde yer alan hukuk konularını anlamaları üzerine etkisi” isimli çalışma karma araştırma modeline göre desenlenmiştir. Nicel aşamada yarı deneysel desen, nitel aşamada ise durum çalışması kullanılmıştır. Araştırma sonucunda üst kavramsal öğretim etkinliklerinin uygulandığı öğrenci grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı öğrenci grubunun hukuk konusuyla ilgili kavramsal anlamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre üst kavramsal öğretim etkinliklerinin sürece katıldığı öğrencilerin geleneksel öğretim programı çerçevesinde ders işleyenlere göre hukukla ilgili kavramsal anlamalar noktasında daha yüksek bir sonuç elde ettikleri sonucuna varılmıştır. Ayrıca çalışma grubundaki öğrencilerin zihnindeki hukuk konularına ilişkin kavramlaştırmalarıyla tanımlanan üst kavramsal faaliyetlerin niteliğinin değiştiği tespit edilmiştir. Aynı zamanda üst kavramsal süreçleri kullanmanın katılımcıların hukuk konularıyla ilgili kavramsal anlamalarında kısa ve uzun vadede etkili olduğu belirlenmiştir.

- Elikesik (2013) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler öğretiminde empati ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin empatik becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi” isimli çalışma karma yöntemle göre desenlenmiştir. Verileri elde etmek için Yarı Yapılandırılmış Mülakat, Empati Eğilim Ölçeği (EEÖ) ve Doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma sonuçları cinsiyet, öğrenim durum, mesleki kıdem, son bitirilen alan, empati ile ilgili hizmet içi eğitim kursuna katılma değişkenlerinin sosyal bilgiler öğretmenlerinin empati beceri puan ortalamalarını etkilemediği görülmüştür. Yarı yapılandırılmış mülakata göre sosyal bilgiler öğretmenleri empatinin ne olduğunu bilmekte ve sosyal bilgiler öğretiminde

kullanılması gerektiğini düşünmektedir. Ancak ölçeğe göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin empati becerilerinin yeterli düzeyde olmadığı belirlenmiştir.

- İter (2013) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler öğretiminde 5E öğrenme döngüsü modelinin öğrenci başarısına, bilimsel sorgulayıcı - araştırma becerilerine, akademik motivasyona ve öğrenme sürecine etkileri” isimli çalışmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Nicel kısmında ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma verilerini toplamak için başarı testi, bilimsel sorgulayıcı-araştırma becerileri testi, akademik motivasyon ölçeği, öğrenci görüşme formu ve gözlem formları yapılmıştır. Araştırma sonucunda 5E öğrenme döngüsü modelinin öğrencilerin akademik başarı ve öğrenmede kalıcılık, bilimsel sorgulayıcı-araştırma verileri üzerinde etkili olduğu ve katkı sağladığı belirlenmiştir. Öğrencilerin 5E öğrenme döngüsü modeline yönelik olarak hazırlanan öğretim etkinlikleriyle Sosyal Bilgiler dersini işlemenin daha eğlenceli ve zevkli olduğu, akademik açıdan başarıya güdülenmeleri nedeniyle derse ilişkin başarı, akademik motivasyon ve davranışlarını olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

- Kara (2013) tarafından yapılan “2004 ilköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programındaki kazanımların ön-son test sonuçlarına ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi” isimli çalışmada verileri elde etmek için öğrencilere araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testi uygulanmıştır.

- Kaya (2013) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının vatandaşlık algıları ile politik ilgi ve katılımları arasındaki ilişkinin incelenmesi” isimli çalışmada karma yöntem kullanılmıştır. Veri toplama amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme ve araştırmacı tarafında geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu öğretmen adayları oluşturmuştur. Araştırma sonucuna göre öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu vatandaşlık kavramını, vatandaşlık görevlerini yerine getirme, dayanışma ve devlete bağlılık gibi kavramlarla ifade etmiş ve cumhuriyetçi vatandaşlık özelliklerine vurgu yapmışlardır. Ayrıca öğretmen adaylarının çoğu eğitim - öğretim hayatları boyunca aldıkları vatandaşlık eğitimi ile ilgili derslerin teorik olarak işlendiğini belirtmişlerdir. Sonuç olarak öğretmen adaylarının cumhuriyetçi vatandaşlık algısı ile politik ilgisi arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki, temel düzey politik katılımları ile arasında ise orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

- Keçe (2013) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler öğretiminde yararlanılan sınıf içi tarihi roman kullanım tekniklerinin öğrencilerin tarih okuryazarlığı düzeylerine etkisi” isimli çalışma karma araştırma modeline göre desenlenmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek, öğrenci süreç değerlendirme formu, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Betimsel tarama sonucuna göre öğrencilerin tarih okuryazarlığının gerektirdiği bilgi, beceri ve değerlere orta düzeyde sahip olduğu görülmüştür. Ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen bulgularına göre tarih okuryazarlığının alt boyutlarından tarihsel dili anlama ve geçmiş ile günümüzü ilişkilendirme becerileri üzerinde tarihi romanı bireysel okuma tekniğinin; kronolojik düşünme, tarihsel empati ve bilgi iletişim teknolojilerini kullanma becerileri üzerinde tarihi romanı bilgisayar destekli okuma tekniğinin; tarihsel olaylar bilgisi, neden-sonuç ilişkilerini kurma, anlatımsal ifade ve çelişkili ifadeleri ayırt etme becerileri üzerinde de tarihi romanı grupla okuma tekniğinin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Kılcan (2013) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerlere ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi” adlı çalışma öğrencilerin sosyal bilgiler 6. ve 7. sınıf öğretim programında yer alan değerleri nasıl algıladığını tespit etmeyi amaçlamıştır. Tarama modelinde gerçekleştirilen nitel bir araştırmadır. Verileri toplama amacıyla mecazlar yoluyla veri toplama, yarı yapılandırılmış görüşme ve doküman analizi birlikte kullanılmıştır. Araştırma 2011-2012 eğitim-öğretim yılında 8. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerle birlikte gerçekleştirilmiştir. Veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir.

- Özel (2013) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler dersi kapsamında yer alan tarih konularının öğretiminde teknoloji kullanımı” isimli çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma verileri 5’li Likert tipi ölçek kullanılarak hazırlanan öğretme ve öğrenci anketi ile elde edilmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin büyük çoğunluğu öğretim teknolojilerinin eğitimde verimliliği arttırdığına inanmaktadır. Öğretmenlerin neredeyse yarısının tarih konularının öğretiminde teknolojik araçları kullandıkları belirlenmiştir. Okullarındaki teknolojik alt yapı yeterliliğinin kendilerine sunduğu imkânı değerlendirerek kullandıkları araçlardan iyi sonuçlar elde eden öğretmenler, elde ettikleri sonuçlara göre araçların tarih konularının öğretiminde yararlı olduğunu söylemişlerdir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu ise teknolojik araçların öğretimde kullanılmasını istemiş ve projeksiyon, bilgisayar,

dizüstü bilgisayar, akıllı tahta gibi teknolojik araçların öğretim ortamlarında kullanılmasının yararlı olacağını belirtmişlerdir.

- Yontar (2013) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler programında kazandırılması hedeflenen sorumluluk değeri ve empati becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi” isimli çalışma 5. sınıf öğrencilerinin sorumluluk ve empati düzeyleri arasındaki ilişkiyi cinsiyet, sosyal bilgiler dersi başarı puanı ve okul sosyoekonomik düzeyi doğrultusunda incelemiştir. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Nicel boyutu ilişkiyel tarama modeli, nitel boyutu ise görüşme yöntemiyle ele alınmıştır. Verileri toplama amacıyla ölçek, kişisel bilgi formu ve görüşme yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin çoğu evdeki ve okuldaki sorumluluklarını yerine getirdiğini belirtmiştir. Yarıya yakına ise sorumlulukların kendisine hatırlatılmasına ihtiyaç duymadığını belirtmiştir. Ayrıca öğrencilerin empati ve sorumluluk düzeyleri arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

- Beldağ (2012) “İlköğretim yedinci sınıf sosyal bilgiler dersindeki değerlerin kazanılma düzeyinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Erzurum ili örneği” isimli çalışmasını karma yöntemle göre gerçekleştirmiştir. Araştırma betimsel bir çalışma olup tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen değerler eğitimi ölçeği ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyet değişkenine göre dürüstlük, adil olma ve barış değerlerine; anne öğrenim durumu değişkenine göre, farklılıklara saygı değerine; izledikleri program türüne göre, dürüstlük, bilimsellik ve barış değerlerine; özel ilgi alanı değişkenine göre, bilimsellik değerlerine; baba meslek türü değişkenine göre, barış değerine yönelik anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir.

- Kan (2012) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler dersinde bireysel ve grupla zihin haritası oluşturmanın öğrenci başarısına, kalıcılığa ve öğrenmedeki duyuşsal özelliklere etkisi” isimli çalışma 6. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada karma yöntem benimsenmiştir. Verileri toplamak amacıyla başarı testi, tutum ve motivasyon ölçekleri, gözlem ve görüşme formları, öğrenme günlükleri kullanılmıştır. Sonuç olarak grupla zihin haritası yönteminin kullanıldığı gruptaki öğrencilerin geleneksel yöntemin kullanıldığı gruptaki öğrencilere göre başarılı olduğu tespit edilmiştir.

- Karadeniz (2012) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler proje fuarının sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlara etkisi ve sürece yönelik öğrenci, öğretmen ve

veli görüşleri” isimli çalışma 2011-2012 eğitim-öğretim yılında 6. ve 7. sınıfta öğrenim gören öğrenciler, sosyal bilgiler öğretmenleri ve veliler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada açıklayıcı-sıralı karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda yarı deneysel desen kullanılmış ve tutum ölçeği uygulanmış, nitel boyutunda ise öğrenci, öğretmen ve veliler için görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda proje fuarına katılımın öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarını arttırmada etkili olduğu tespit edilmiştir.

- Koçoğlu (2012) tarafından yazılan “6. sınıf sosyal bilgiler dersinde karikatür kullanımının erişkiye göre değerlendirilmesi” isimli çalışma sosyal bilgiler dersi ‘Yeryüzünde Yaşam’ ünitesi öğrenme alanında karikatür kullanılmasının akademik başarıya, derse karşı tutuma ve öğrenilenin kalıcılığına etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada ön test-son test, deney ve kontrol gruplu deneysel model kullanılmıştır. Verileri toplamak için akademik başarı testi ve sosyal bilgiler tutum ölçeği yapılmıştır. Araştırma sonucunda karikatür destekli eğitim ve öğretimin, sosyal bilgiler öğretiminde oluşabilecek kavram yanlışlarını gidermede, akademik başarıyı, kalıcı öğrenmeyi ve derse karşı tutumu arttırmada etkili olduğu tespit edilmiştir.

- Osmanoğlu (2012) tarafından yazılan “Türkiye Cumhuriyeti ve Mısır Arap Cumhuriyeti sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarının karşılaştırılması” isimli çalışma 2007-2008 öğretim yılında iki ülkenin 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programları ve ders kitaplarını karşılaştırarak incelemeyi amaçlamıştır. Doküman analizi tekniği kullanılan nitel bir araştırmadır. Veriler betimsel ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda iki ülkenin sosyal bilgiler öğretim programları ve sosyal bilgiler ders kitapları arasında ortak özelliklerin yanında belirgin farklar da olduğu tespit edilmiştir. Bu farkların oluşmasında Mısır ve Türkiye’nin farklı yönlerde seyreden siyasî tarihlerinin, günümüzdeki uluslararası ilişki ve ittifaklarının, sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerinin etkili olduğu söylenebilir.

- Seçgin (2012) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler dersinde toplumsal cinsiyet etkinliklerinin öğrencilerin algı ve tutumlarına etkisi” isimli çalışmada ön test-son test kontrol gruplu deneysel yöntem kullanılmıştır. Çalışma 2011-2012 öğretim yılında 7. Sınıfta öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Verileri toplamak için araştırmacı tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Tutum Ölçeği ve toplumsal cinsiyet etkinlikleri hazırlanıp, drama, örnek olay, soru cevap, tartışma teknikleri ve bilgisayar destekli öğretim materyalleri kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda toplumsal cinsiyet etkinliklerinin öğrencilerin toplumsal cinsiyete ilişkin algılarını somutlaştırdığı ve onlara farkındalık kazandırdığı tespit edilmiştir. Ayrıca toplumsal cinsiyet etkinlikleri yaşam örneklerini doğrudan sunduğu için öğrenciler üzerinde etkili olduğu, cinsiyet eşitliği bakımından duyarlılık kazandırdığı ve eğitim sürecini zevkli bir hale getirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

- Uygun (2012) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler öğretiminde yansıtıcı düşünme uygulamalarının akademik başarı ve tutuma etkisi” isimli çalışma 7. Sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada ön test-son test kontrol grubu yarı deneysel yöntem kullanılmıştır. Veri toplama amacıyla başarı testi ve tutum ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda yansıtıcı düşünmeye dayalı öğretimin yapıldığı öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumunun, kontrol grubu öğrencilerine göre daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Yansıtıcı düşünme yaklaşımının öğrencilerin akademik başarılarının artmasında daha fazla etkili olduğu belirlenmiştir.

- Ünlü (2012) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler öğretim programında kültür aktarımı konuları öğretiminin yeterli düzeyinin incelenmesi” isimli çalışmada betimsel yöntem uygulamalarından zenginleştirilmiş desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu öğretmenler ile 6. ve 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Verileri toplamak için öğrencilere başarı testleri ve kompozisyon çalışmaları, öğretmenlere ise kültürel aktarım yeterlik ölçeği yapılmıştır. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın, kültür aktarımı konularının öğretiminde kısmen başarılı olduğu belirlenmiştir. Program özellikle maddi kültür öğelerinin öğretilmesi ve kültürel kimlik kazandırma konularında başarılı, manevi kültürel unsurların öğretimi ve Türk Kültürü’nün tarihsel gelişimindeki önemli noktaların öğretiminde ise çok başarılı olmadığı görülmüştür.

- Akpınar (2011) tarafından yazılan “İlköğretim altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretim programı, uygulanması ve SBS ile ilişkisinin incelenmesi” adlı çalışmanın amacı 6. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın içeriğinin, uygulanma şeklinin ve SBS soruları ile örtüşme düzeyinin uzman, öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda belirlenmesidir. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Veriler yapılan anket ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda yeni programda kazanım, beceri ve ünite kavramları arasında uyumun olmadığı, öğretmenlerin programın felsefesini anlamaya istekli görünmelerine rağmen, programı içselleştiremedikleri ve sınıf içi uygulamalarına yansıtamadıkları tespit

edilmiştir. Ayrıca SBS soruları ile program arasında genel bir uyum olmasına karşın, soru, kazanım, beceri ve ünite kavramları arasında sistematik bir ilişkinin oluşturulamadığı belirlenmiştir.

- Aydemir (2011) tarafından yapılan “İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programı etkinliklerinin uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesi” isimli çalışması tarama modeline göre tasarlanmıştır. Araştırma 2009-2010 eğitim-öğretim yılında yedinci sınıfta öğrenim görmekte olan öğrenciler ve sosyal bilgiler öğretmenleri ile gerçekleştirilmiştir. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin, yöntem, teknik ve stratejilerin uygulamadaki etkililik düzeyine ilişkin boyutta, en etkili kullandıkları tekniğin soru-cevap tekniği, strateji olarak ise sunuş yoluyla öğretim stratejisini kullandıkları tespit edilmiştir. Çoklu öğrenme ortamına yönelik düzenlenen maddelerde etkililik düzeyinin ise özellikle resmî okullarda çok düşük düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır.

- Demir (2011) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler öğretim programına göre tasarlanmış hikayelerin etkililiği” isimli çalışmada 7. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda var olan kazanımlarla bağlantılı 10 hikaye tasarlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması benimsenmiştir. Veri toplama aracı olarak katılımlı gözlem, görüşme, doküman incelemesi, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlükleri ve sosyal bilgiler dersi tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda tasarlanan hikayelerin programda yer alan kazanımları öğrencilere aktarmada, değer ve becerilerin kazandırılmasında etkili olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin sosyal bilgiler dersini olumlu etkilediği belirlenmiştir.

- Güngör Akıncı (2011) “İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde temsili resim kullanımıyla tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesi” isimli çalışması 2009-2010 eğitim-öğretim yılında 7. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Eylem araştırması olarak desenlenmiştir. Verileri toplamak için doküman incelemesi, gözlem ve görüşme yapılmıştır. Veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda temsili resmin kullanımıyla tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilebileceği belirlenmiştir. Ayrıca temsili resim kullanımının öğrencilerin, üzerinde çalışma yapılan konuyu öğrenmelerinde, derse ilgi ve katılımlarının artmasında ve yaratıcı düşünme gibi becerileri geliştirmelerinde olumlu yönde katkı sağladığı tespit edilmiştir.

- Karaduman (2011) tarafından yazılan “6. sınıf sosyal bilgiler dersinde dijital vatandaşlığa dayalı etkinliklerin öğrencilerin dijital ortamdaki tutumlarına etkisi ve öğrenme öğretme sürecine yansımaları” isimli çalışmada deneme modellerinden ön test-son test ve kontrol gruplu yarı deneysel model kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, Dijital Vatandaşlık Tutum Ölçeği, yarı yapılandırılmış görüşme, öğrenci günlüğü, dijital vatandaşlığa dayalı olarak hazırlanan etkinlikler ve öğrencilerle gerçekleştirilen MSN Messenger yazışma kayıtları kullanılmıştır. Sonuç olarak dijital vatandaşlığa dayalı etkinliklerin öğrencilerin dijital vatandaşlığın etik ve sorumluluk, iletişim, gizlilik ve güvenlik, haklar ve erişim tutumları üzerinde istatistiksel bakımdan etkili olduğu görülmüştür.

- Karatekin (2011) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi” isimli çalışma 2010-2011 öğretim yılında öğrenim görmekte olan öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Verileri toplamak için kişisel bilgi formu, çevreye yönelik duyuşsal eğilimler ölçeği, çevre davranış ölçeği, çevre bilgi testi ve bilişsel beceriden oluşan “Çevre Okuryazarlığı Anketi” yapılmıştır. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre bilgileri ve çevre davranışları orta düzeyde; duyuşsal eğilimleri yüksek düzeyde, bilişsel becerileri ise düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu bileşenlerden alınan toplam puanların ortalamasına bakıldığında ise çevre okuryazarlık düzeylerinin orta düzeyde olduğu bulunmuştur.

- Özensoy (2011) tarafından yapılan “Eleştirel okumaya göre düzenlenmiş sosyal bilgiler dersinin eleştirel düşünme becerisine etkisi” isimli çalışma 2009-2010 öğretim yılında 7. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma ön test-son test kontrol gruplu deneysel yöntemine göre tasarlanmıştır. Veri toplama amacıyla Cornell Eleştirel Düşünme Testi, Düzey X uygulanmıştır. Sonuç olarak eleştirel okumaya göre hazırlanmış ders kitabına dayalı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin eleştirel düşünme becerisi puanlarını arttırdığı tespit edilmiştir.

- Öztürk (2011) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler öğretiminde projeye dayalı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin başarısına, derse yönelik tutumlarına ve görüşlerine etkisi” isimli çalışma 6. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada karışık araştırma modeli benimsenmiştir. Nicel boyutunda 2x2’lik ön test-

son test kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Verileri toplama amacıyla kişisel bilgi formu, Grasha-Reichmann öğrenme stilleri ölçeği, akademik başarı testi, sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği, öğrenci görüşme formu, veli görüşme formu uygulanmıştır. Araştırma sonucunda projeye dayalı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik başarısını arttırmadığı ancak tutumlarını arttırdığı belirlenmiştir.

- Sezginsoy (2011) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler dersinde tarih bilinci oluşturmada dizgeli öğretimin etkililiği” isimli çalışmasında ön test-son test kontrol gruplu deneysel yöntem kullanılmıştır. Çalışma grubunu 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Verileri toplamak görüşme formu ve bilgi testi yapılmıştır. Araştırma sonucunda deney grubunun sosyal bilgiler dersi bilgi, kavrama düzeyi ve toplam erişim ortalaması ile kontrol grubunun ortalaması arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Uygulama düzeyi erişim ortalamasına göre iki grup arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sosyal bilgiler dersi bilgi, kavrama, uygulama düzeyi ve toplam kalıcılık puanlarına göre ise iki grubun puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir bulunmuştur.

- Sönmez Demirezen (2011) “Küresel bağlantılar öğrenme alanında yer alan kavramların öğrenilmesinde kavram analizi yönteminin öğrenci başarısı ve tutumuna etkisi” isimli çalışmasında ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanmıştır. Verileri toplamak amacıyla kavram başarı testi ve sosyal bilgiler dersi tutum ölçeği, afiş değerlendirme ölçeği, çalışma yaprakları kullanılmıştır. Sonuç olarak kavram analizi yönteminin öğrencilerin kavramları öğrenmede etkili olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersi tutumlarının da olumlu şekilde arttığı ortaya çıkmıştır.

- Tahiroğlu'nun (2011) yaptığı “İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde doğa sevgisi, temizlik ve sağlıklı olma değerlerinin öğretimi ve değerlere ilişkin öğrenci tutumlarının belirlenmesi” isimli çalışmada karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmada ön test-son test ve kontrol gruplu deneme modeli uygulanmıştır. Verileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen Seviye Belirleme Testi, Kişisel Bilgi Formu, Doğa Sevisi, Temizlik ve Sağlıklı Olma Tutum Ölçeği, Görüşme Formu kullanılmıştır. Sonuç olarak değer eğitimi yöntemlerine uygun olarak geliştirilen etkinliklerin uygulandığı öğrencilerin doğa sevgisi, temizlik ve sağlıklı olmaya önem verme değerlerine ilişkin tutum puanlarının yükseldiği tespit edilmiştir.

- Tural (2011) tarafından yazılan “Sosyal bilgilerde yapılandırmacı yaklaşımla kavram öğretimine yönelik model geliştirme” isimli çalışmada bağımsız gruplar ön test- son test odaklı deneysel model kullanılmıştır. Araştırmada 2010-2011 öğretim yılında öğrenim gören 6. Sınıf öğrencileri ve belirli kavramların öğretimi üzerinde çalışılmıştır. Verileri toplamak için kavram başarı testi, yapılandırılmış görüşme formu, kavram yanlışlığı testi, günlük öz değerlendirme formu, örnek etkinlikler ve çalışma yaprakları kullanılmıştır. Araştırma sonucu öğrencilerin belirlenmiş olan kavramlara yönelik algı, bilgi ve başarı düzeylerinin arttığını ve kavram öğretimine yönelik hazırlanmış olan öğretim tasarımı modelinin Sosyal Bilgiler Dersine katkı sağladığını göstermiştir.

- Yiğit (2011) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı düzeylerinin ve teknoloji ile bütünleştirilmiş sosyal bilgiler öğretimine yönelik görüşlerinin belirlenmesi” isimli çalışmada karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın verileri ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen, yarı yapılandırılmış görüşme ve doküman analizi ile toplanmıştır. Uygulama 2010-2011 öğretim yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda öğrenim gören 3. sınıf öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Araştırma sonucunda iki grupta bulunan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Teknoloji Okuryazarlığı Ölçeğinin bütününden aldıkları son test puanlarının aritmetik ortalamaları arasında deney grubunun lehinde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

- Zayimoğlu Öztürk (2011) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının ilköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanlarına ilişkin öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi” adlı çalışması 2009-2010 öğretim yılında Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile Eğitim Fakültelerinin İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği son sınıflarında öğrenim görmekte olan öğretmen adayları ile gerçekleştirilmiştir. Veriler betimsel ve kestirimsel istatiki süreçler kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonucuna göre öğretmenlerin öz yeterlikleri ölçeğin genelinden yüksekken öğretmen adaylarının öz yeterlikleri orta düzeyde yeterli bulunmuştur. Öğretmenlerin öz yeterlik puanları cinsiyet ve mesleki kıdeme göre, öğretmen adaylarının öz yeterlik puanları ise cinsiyet ve akademik ortalamaya göre değişmezken öğretmenlerin mezun olunan branş ve öğrenim durumu öğretmen adaylarının da öğrenim türü ve üniversite gibi bağımsız değişkenlerin öz yeterlikler üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

- Aktepe (2010) tarafından yapılan “İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde "yardımseverlik" değerinin etkinlik temelli öğretimi ve öğrencilerin tutumlarına etkisi” isimli çalışmada ön test-son test kontrol gruplu deneysel yöntem kullanılmıştır. Çalışma 2008-2009 eğitim-öğretim yılında 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilere uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak başarı testi, öğrenci tanıma formu, yardımseverlik tutum ölçeği ve görüşme formu kullanılmıştır. Sonuç olarak yardımseverlik değerinin etkinlik temelli öğretimin yapıldığı öğrencilerde derse karşı tutumlarının arttığı belirlenmiştir. Öğrencilerin yardımseverlik değeri tutum puanlarının cinsiyet ve ailelerinin gelir durumuna göre bir değişiklik göstermediği görülmüştür.

- Altun'nun (2010) yaptığı “Medya okuryazarlığının sosyal bilgiler programlarıyla birleştirilmesi ve öğretimi” isimli çalışma bazı ülkelerde Sosyal Bilgiler derslerinde yaygın olarak öğretilen medya okuryazarlığı konularının neler olduğunu, bu konuların Türkiye'deki Sosyal Bilgiler programıyla nasıl ilişkilendirilebileceğini belirlemeyi amaçlamıştır. Aynı zamanda 7. sınıfta “Medya Bilgisinin Doğruluğu” konusunun öğretiminde önerilen paket programı ile Sosyal Bilgiler programı veya seçmeli medya okuryazarlığı dersi programı arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Karma yöntem uygulanan çalışmada içerik analizine ve deneysel desene başvurulmuştur. Araştırma sonucu deney gruplarının her ikisinin de kontrol gruplarına göre başarılı olduğunu, yani medya okuryazarlığı paket programının hem Sosyal Bilgiler hem de seçmeli medya okuryazarlığı programına göre medya okuryazarlığı başarısını daha olumlu etkilediğini ortaya çıkarmıştır.

- Çelickan (2010) “Sosyal bilgiler dersi bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanının aktif öğrenme yöntemleri ile işlenmesinin öğrencinin akademik başarısına etkisi” isimli çalışmada ön test-son test-kalıcılık testi karşılaştırmalı deneysel yöntem kullanılmıştır. Çalışma grubunu 6. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada başarı testi ve odak grup görüşmesi yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğrenci merkezli öğretim yöntemlerinin ve aktif öğretim yöntemlerinin öğrencilerin akademik başarısını arttırdığı ve öğrenilenlerin kalıcılığını daha iyi sağladığı tespit edilmiştir.

- Hayirsever (2010) “Sosyal bilgiler dersi, öğretmen kılavuz ve öğrenci çalışma kitaplarının sosyal bilgiler öğretim programında kazandırılması hedeflenen

temel beceriler açısından değerlendirilmesi” isimli çalışmasında 9 alt amaç vardır. Çalışmanın kapsamını eleştirel düşünme, sosyal katılım, değişim ve sürekliliği algılama, araştırma ve iletişim beceriler şeklinde beş beceri alanı oluşturmuştur. Araştırmada karma araştırma yöntemi ile betimsel ve ilişkisel tarama modelleri kullanılmıştır. Veriler anket, gözlem formu ve görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin sadece %30’u ders kitabında yer alan içeriğin, sadece %25’i öğrenci çalışma kitabında yer alan içeriğin araştırma kapsamına alınan becerileri kazandırmaya uygun olduğunu belirttikleri tespit edilmiştir. Öğretmenlere yapılan görüşmelerle ders ve öğrenci çalışma kitaplarının aynı zamanda öğretmen kılavuz kitabının araştırma kapsamına alınan becerileri kazandırmaya uygun olmadığı belirlenmiştir.

- Karakaş Özur (2010) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı etkinliklerin öğrenci başarısına etkisi” isimli çalışma 6. ve 7. sınıf öğrencileri ve bu öğrencilerin velileri ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada ön test-son test gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmada anket, başarı testi ve öğrenci etkinlikleri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda sınıf dışı etkinlikleri sosyal bilgiler dersinde kullanmanın öğrenci başarısını olumlu etkilediği tespit edilmiştir.

- Kaymakçı (2010) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler öğretiminde çalışma yaprakları kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve derse karşı tutumlarına etkisi” isimli doktora tezi aşamalı karışık yöntemi kullanmıştır. Araştırma 7. Sınıfta öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak başarı testi, sosyal bilgiler tutum ölçeği, mülakat formu ve çalışma yapraklarından faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda çalışma yapraklarının sosyal bilgiler öğretiminde kullanımının öğrencilerin akademik başarısını arttırdığı görülmüştür. Çalışma yapraklarının öğrencilerin bilgiyi kalıcı olarak öğrenmelerini sağladığı sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarını da olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin derste daha aktif olmalarını sağladığı görülmüştür.

- Selanik Ay (2010) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler dersinde yerel toplum çalışmalarından yararlanma: Bir eylem araştırması” isimli çalışması 2008-2009 öğretim yılında 5. Sınıfta öğrenim gören öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın veri toplama araçları kişisel bilgi formu, video kayıtları, yarı yapılandırılmış görüşme, öğrenci günlükleri, araştırmacı günlüğü ve tutum ölçeğidir. Araştırma bulgularına göre yerel toplumda yer alan kurum ve kuruluşlardan

yararlanma, yerel toplumda yer alan kişilerden yararlanma, internet ve kütüphane kaynaklarından yararlanma, özel günler ve güncel olaylardan yararlanma doğrultusunda etkinlikler geliştirilmeli ve öğrencilerin yerel toplum çalışmalarına katılımı sistematik olarak sağlanmalıdır.

- Sönmez (2010) tarafından yapılan “İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde harita becerileri” isimli çalışma karma yöntem kullanılarak gerçekleştirilen tarama modelinde bir araştırmadır. 2009-2010 öğretim yılında 6-8. Sınıfta öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Verileri toplamak için başarı testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda özel okulda eğitim alan öğrencilerin harita beceri düzeylerinin devlet okulunda eğitim alan öğrencilere göre daha iyi olduğu ortaya çıkmıştır. Yerleşim türü olarak büyükşehirde yaşayan öğrencilerin şehirde yaşayan öğrencilere göre harita beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenliğinden mezun olan öğrencilerin tarih ve coğrafya öğretmenliğinden mezun olan öğrencilere göre harita beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin matematik başarı puanları arttıkça harita beceri düzeylerinin de arttığı sonucu ortaya çıkmıştır.

- Süntar Akhan (2010) tarafından yapılan “İlköğretim sosyal bilgiler öğrencilerinde ekonomi okuryazarlığının durumu ve geliştirilmesi” isimli çalışmada karma yöntem kullanılmıştır. Çalışma grubunu 7. Sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Çalışmada yarı deneysel desen uygulanmış, açık uçlu sorular sorulmuş ve odak grup görüşmesi yapılmıştır. Ayrıca öğrencilerin görüşlerini belirlemek için öğrenci günlükleri yazdırılmıştır. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin sosyal bilgiler dersini bitirdiklerinde sosyo-ekonomik düzey ve cinsiyetlerinde farklılık olmadan gereken ekonomik yazarlık düzeyine ulaşabildikleri belirtilmiştir. Ayrıca ekonomik okuryazarlık seviyesini yükseltmenin iyi bir vatandaş olmayı etkilediği belirtilmiştir.

- Şeker (2010) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler öğretiminde öğrenme stillerine uygun etkinliklerin kullanılmasının öğrencilerin öğrenme düzeyi ve kavram yanılgılarının giderilmesi üzerindeki etkililiğinin araştırılması” isimli çalışma nicel yöntemin kullanıldığı bir alan araştırmadır. Bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak farklı öğrenme/öğretme tekniklerinin kullanıldığı eğitim-öğretim ortamlarının oluşturulmasının öğrencilerin sosyal bilgiler dersi öğrenme düzeyleri ve sosyal bilgiler kavramlarına ait yanılgılarının giderilmesinde etkili olup olmadığını belirlemeye çalışmıştır. Araştırma sonucunda öğrenme stilleri doğrultusunda yapılan eğitim etkinliklerinin başarılı olduğu ve buna göre daha başarılı bireylerin yetişeceği,

okuduğunu anlayan, anladıklarını analiz ederek yorumlayan bireylerin yetişmesi için bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulması gerektiği tespit edilmiştir.

- Uysal (2010) tarafından yapılan “İlköğretim sosyal bilgiler dersinde işbirlikli öğrenmenin erişiyeye, problem çözme becerilerine, öğrenme stillerine etkisi ve öğrenci görüşleri” isimli çalışma ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desenin kullanıldığı karma yöntem ile desenlenmiştir. Verileri toplamak için başarı testi, ölçek ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda işbirlikli öğrenme tekniklerinden akademik çelişkinin uygulanmakta olan öğretim programı etkinliklerine göre ilköğretim öğrencilerinin 4. sınıf sosyal bilgiler dersi erişileri ve problem çözme becerileri üzerinde olumlu yönde etkili olduğu tespit edilmiştir.

- Yeşiltaş (2010) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler öğretimine yönelik geliştirilen bilgisayar yazılımının akademik başarı ve tutuma etkisi” isimli çalışmada deneysel yöntem kullanılmıştır. 2009-2010 eğitim-öğretim yılında 7. sınıfta öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Verileri toplamak için akademik başarı testi ve tutum ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretimine yönelik geliştirilen bir bilgisayar yazılımı kullanımının öğrencilerin akademik başarısını arttırdığı ve öğrencilerin derse karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

- Aladağ (2009) tarafından yapılan “İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde değer eğitimi yaklaşımlarının öğrencilerin sorumluluk değerini kazanma düzeyine etkisi” isimli çalışma ön test-son test kontrol gruplu deneysel desene göre tasarlanmıştır. Karma araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunu 2008-2009 öğretim yılında öğrenim gören 5. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Verilerin elde edilmesinde Sorumluluk Ölçeği, Bilişsel Düzey Ölçeği ve Duyuşsal Düzey Ölçeği uygulanmış ve görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda sorumluluk değerine ilişkin ölçeklerden elde edilmiş puanlar arasında deney grubu lehine olmuştur. Öğrencileri veliler ve deney grubu öğretmeni ile yapılan görüşmelerden uygulanan programın öğrenciler üzerinde olumlu teki ettiği tespit edilmiştir. Demir (2009) tarafından yapılan “Bilişsel koçluk yöntemiyle öğretilen bilişsel farkındalık stratejilerinin altıncı sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin epistemolojik inançlarına, bilişsel farkındalık becerilerine, akademik başarılarına ve bunların kalıcılıklarına etkisi” isimli çalışmada deneysel araştırma modellerinden ön test-son test kontrol gruplu deneme modeli kullanılmıştır. Araştırma 2007-2008 öğretim

yılında altıncı sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre bilişsel koçluk yöntemiyle öğretilen bilişsel farkındalık stratejisi konusunda deney grubundaki öğrencilerin dersi olumlu değerlendirdikleri, konuyu daha iyi anladıkları ve bilişsel farkındalık becerilerini kazanarak diğer derslere de uyguladıkları gözlemlenmiştir.

- Yalçinkaya'nın (2009) "İkinci kademe sosyal bilgiler öğretim programındaki ölçme ve değerlendirme tekniklerinin incelenmesi (Erzurum örneği)" isimli çalışması yenilenen 6. Ve 7. Sınıf sosyal bilgiler öğretim programındaki alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerinden proje görevi, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasının uygulanabilirliğini tespit etmeyi amaçlamıştır. Betimsel bir çalışma olan araştırma tarama modeline göre tasarlanmıştır. Çalışmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinden en çok performans görevi, ders içi performans ve proje görevini, en az tanılayıcı dallanmış ağaç tekniği, tutum ölçeği ve poster kullanıldıkları; geleneksel ölçme ve değerlendirme tekniklerinden ise en çok yazılı yoklamayı, en az sözlü yoklamayı kullandıkları tespit edilmiştir. Kullanma sıklıkları açısından ise geleneksel ölçme değerlendirme tekniklerinin daha sık kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

- Demirkaya Gedik (2008) tarafından yapılan "Sosyal bilgiler öğretiminde güncel olaylar" isimli çalışma 4-7. sınıf öğrencilerinin kitle iletişim araçlarını durumları ile güncel olaylara ilişkin görüş ve farkındalık düzeylerini belirlemeyi amaçlamıştır. Veriler anket ve açık uçlu görüşme tekniği ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin kitle iletişim araçlarını etkin bir şekilde kullanamadıkları ve sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan etkili bir şekilde faydalanmadıkları tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin güncel olay materyallerinden yararlanma düzeyinin ise düşük olduğu belirlenmiştir.

- Ersözlü (2008) tarafından yapılan "Yansıtıcı düşünmeyi geliştirici etkinliklerin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersindeki akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi" isimli araştırmanın çalışma grubunu 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Ön test-son test kontrol gruplu deneysel desene göre tasarlanmıştır. Araştırmanın verilerini toplamak için başarı testi ve tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda akademik başarı testinden deney grubundaki yansıtıcı düşünme becerileri geliştirilen öğrencilerin kontrol grubuna göre bilgi düzeyinde bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında deney grubunun

kavrama, uygulama ve analiz düzeylerinde ve tüm başarı testinden aldıkları puanlara göre kontrol grubundan yüksek olduğu belirlenmiştir.

- Kaya (2008) tarafında yapılan “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının düşünme becerilerinin öğretime yönelik öz-yeterliklerinin değerlendirilmesi” isimli çalışmanın amacı öğretmen adaylarının düşünme becerilerinin öğretime yönelik öz-yeterlik düzeylerini çeşitli değişkenlere göre incelemektir. Bu değişkenler öğrencinin cinsiyeti, yaşı, öğretim türü, mezun olduğu ortaöğretim kurumu, bölümünü ÖSS sınavında kaçınıcı sırada tercih ettiği, fakülte akademik başarı ortalaması, lisans düzeyi boyunca almış olduğu dersler ile düşünme becerilerinin öğretimi konusunda kendisini ne derecede yeterli hissettiği, kendisini analitik, pratik, yaratıcı, eleştirel olarak görmesi, bir senede ders kitabı dışında okuduğu kitap sayısı ve öğrenim gördüğü fakülte olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adayları kendilerinin öz-yeterlik düzeylerini yeterli bulmuştur. Düşünme becerilerinin öğretime yönelik öz-yeterlik düzeylerin akademik başarı ortalamalarına göre farklılaştığı belirlenmiştir. Cinsiyet, yaş, öğrenim gördükleri üniversite, ikinci ve normal öğretim açısından ise anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

- Memişoğlu (2008) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler dersi öğretiminde proje tabanlı öğrenme yaklaşımı” isimli çalışmasında Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının, İlköğretim Okulu 7. sınıfları Sosyal Bilgiler dersi “Ülkemizde Nüfus” ünitesinin öğretiminde öğrencilerin başarısı, kalıcılığı, öğrenci tutumları, yaratıcılıkları, problem çözme becerileri üzerindeki etkisini ve uygulama ile ilgili öğrenci ve öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. 2006-2007 öğretim yılında uygulanmış deneysel bir çalışmadır. Araştırma sonucunda proje tabanlı öğrenme yaklaşımın uygulandığı öğrenciler, sosyal bilgiler dersinin daha zevkli ve monotonluktan uzak, araştırmaya yönelik, dersin aktif hale geldiği şekilde olumlu görüşler belirtmişlerdir.

- Ünlüer (2008) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi” isimli çalışma karma yöntem türlerinden baskın-daha az baskın desenine gerçekleştirilmiştir. Veriler deneme modeli olan ön test-son test kontrol gruplu model ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Uygulama 2007-2008 öğretim yılında 4. sınıflar üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada tutum ölçeği, başarı testleri, gazete kullanılarak hazırlanmış materyaller, gazeteler, ders planları ve

öğretimden sonra öğrenci görüşlerini almak üzere hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Sonuç olarak öğretimin gazete kullanılarak yapıldığı deney grubundaki öğrencilerin akademik başarı ve derse karşı tutumları kontrol grubuna göre olumlu bir farklılık göstermiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda öğrenciler derste gazete kullanımının okuma ve okuduğunu anlama becerilerini artırdığını, çoğunun gazete kullanımıyla dersi daha iyi öğrendiklerini, dersi günlük yaşamla ilişkilendirdiğini ve araştırma becerilerini geliştirdiğini belirtmişlerdir.

- Aladağ (2007) tarafından yapılan “İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde Coğrafi Bilgi Sistemleri kullanımının öğrencilerin akademik başarı ve derse karşı motivasyonlarına etkisi” isimli çalışmada araştırmanın genel amacı dışında öğrencilerin Coğrafi Bilgi Sistemleri beceriler ve bu sistemle işlenen derse karşı tepkileri belirlenmek istenmiştir. Karma modellenmiş olan çalışmada deneysel yöntem kullanılmıştır. 2006-2007 öğretim yılında uygulanmıştır. Verileri elde etmek için gözlem ve açık uçlu soru kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre sosyal bilgiler öğretiminde Coğrafi Bilgi Sistemleri’nin uygulandığı deney grubu öğrencileri ile geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin deneysel işlem öncesinde derse karşı motivasyonlarında bir farkın olmadığı, deneysel işlem sonrasında öğrencilerin motivasyonlarında ise deney grubu lehine farkın olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin Coğrafi Bilgi Sistemleri beceriler ve bu sistemle işlenen derse karşı olumlu tepki geliştirdikleri tespit edilmiştir.

- Doğan (2007) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler öğretiminde tarihsel yazılı kanıtların kullanımı” isimli çalışmanın amacı sosyal bilgiler öğretiminde yazılı tarihsel kanıtları kullanarak akademik başarıyı arttırmayı, derse karşı tutumun geliştirilmesini ve tarihsel düşünme becerisinin tarihsel anlama, tarihsel analiz ve yorumlama boyutlarında geliştirilmesidir. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Araştırma sonucunda yapılan uygulamanın öğrenci tutumlarını geliştirdiği ortaya çıkmıştır.

- Oruç (2007) “Sosyal bilgiler öğretiminde mizah” isimli araştırmasında Sosyal Bilgiler derslerinde mizah kullanımının öğrencilerin akademik başarısına ve tutumlarına etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma ön test-son test, deney ve kontrol gruplu deneysel bir çalışmadır. Deney grubu öğrencilerine İlköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinde işlenen konularda mizah ürünlerine göre geliştirilen etkinlikler uygulanmıştır. Verileri toplamak için başarı testi ve tutum ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda deney ve kontrol grubu

öğrencileri, akademik başarı ve Sosyal Bilgiler dersi tutumları arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

- Sarı (2007) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü tarih etkinliklerinin öğrenci başarı, beceri ve tutumlarına etkisi” isimli araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Çalışma 7. sınıflar üzerinde gerçekleştirilmiştir. Verileri toplamak için bilgi testi kompozisyonlar ve görüşme yapılmıştır. Araştırma sonucunda sözlü tarih yöntemiyle işlenen derslerde öğrenci başarısının arttığı belirlenmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin bilgiyi düzenleme, olguyu düşünceden ayırma, ilgisiz bilgi arasından ilgili bilgiyi bulma ve kendinden önceki kuşakları daha iyi anlama, takdir etme, değişim ve sürekliliği algılama becerilerini geliştirdikleri tespit edilmiştir.

- Tay (2007) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler öğretimi kapsamında ilköğretim öğrencilerinde nedensellik kavramının gelişimi” isimli çalışmanın amacı sosyal bilgiler öğretimi kapsamında ilköğretim 4-7.sınıf öğrencilerinin nedensellik kavramına ilişkin bilgi ve becerilerinin ne düzeyde olduğu ve bunun sınıf, cinsiyet, okul ve okul öncesi eğitimi alma durumuna göre değişip değişmediğini belirlemektir. Araştırmada betimleyici araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre çocuklarda nedensellik kavramına ilişkin toplam başarı puanları ve nedensellik kavramına ilişkin becerilerde (nedenini belirleme, sonucunu belirleme, tanımlama, ilişkilendirme, sıralama ve sınıflama) sosyo-ekonomik çevreye göre anlamlı fark elde edilmiştir. Bu anlamlı farkın üst sosyo-ekonomik çevre lehine olduğu görülmüştür.

- Tokcan (2007) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler öğretiminde bütünsel beyin yaklaşımı ile modellendirilmiş etkinliklerin akademik başarı ve tutumlar üzerine etkisi” isimli çalışmada ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. 2006-2007 eğitim-öğretim yılında 7. sınıflar üzerinde gerçekleştirilmiştir. Verileri toplamak için öğrencilere tutum ölçeği, başarı testi görüşme formu uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin başarı puanları arasında anlamlı fark bulunurken sosyal bilgiler dersine yönelik tutum puanları arasında olmadığı belirlenmiştir. Görüşme formlarına göre ise, öğrencilerin bütünsel beyin yaklaşımına dayalı ders uygulamalarına yönelik görüşlerinin olumlu olduğu belirlenmiştir.

- Sosyal bilgiler öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinde Aybek’in (2006) yaptığı “Konu ve beceri temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğretmen

adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ve düzeyine etkisi” isimli doktora tezinde deneysel araştırma modellerinden biri olan ön test-son test kontrol gruplu deneme modeli kullanılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ve düzeyine Edward De Bono’nun beceri temelli Cort1 düşünme programı ve Sosyal Bilgiler Öğretimi dersinde konu temelli bir yaklaşımla öğretilecek eleştirel düşünme programının etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği (CCTDI) ve Ennis-Weir Eleştirel Düşünme Yazılı Testi (E-WCTET) uygulanmıştır. Araştırma sonucunda deney gruplarındaki öğrencilerin California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği ve Ennis-Weir Eleştirel Düşünme Yazılı Testinden aldıkları puanlar ile akademik başarıları arasında bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği ile Ennis-Weir Eleştirel Düşünme Yazılı Testi ön test puanları arasında düşük ve anlamlı olmayan bir ilişki bulunurken, son test puanları arasında orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir.

- Çiftçi (2006) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler öğretiminde proje tabanlı öğrenmenin öğrencilerin akademik risk alma düzeylerine, problem çözme becerilerine, erişilerine, kalıcılığa ve tutumlarına etkisi” isimli çalışma 2004-2005 öğretim yılında 6. sınıflar üzerinde yürütülmüştür. Verileri toplama amacıyla öğrencilere akademik risk alma ölçeği, problem çözme ölçeği, eriş testi ve Sosyal Bilgiler tutum ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının uygulandığı deney grubu ile geleneksel yaklaşımın uygulandığı kontrol grubunun ön test ve son test sonuçlarına göre öğrencilerin akademik risk alma düzeyleri arasında ve problem çözme becerileri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Eriş testi, son testinden elde edilen bulgulara göre öğrencilerin erişlerinde deney grubu lehine anlamlı bir fark belirlenmiştir. Öğrencilerin kalıcılık düzeylerini ölçmek için yapılan test sonucunda ise deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Karakuş (2006) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler öğretiminde yapıcı öğrenme ve otantik değerlendirme yaklaşımlarının öğrencilerin akademik başarı, kalıcılık ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisi” isimli deneysel çalışma ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersi “Tarih, İlk Yurdumuz ve Tarihte Anadolu I ve II” ünitelerinin öğretiminde uygulanmıştır. Araştırma 2004-2005 öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda yapıcı öğrenme ve otantik değerlendirme yaklaşımlarına dayalı öğretim uygulanan deney grubu ile geleneksel öğretim

uygulanan kontrol gruplarının ön test başarı puanları kontrol atına alındığında, son test puanları açısından deney grubu ile kontrol grupları arasında anlamlı fark tespit edilmiştir.

- Sağlam (2006) tarafından yapılan “Türkiye'deki davranışçı ve yapılandırmacı sosyal bilimler öğretim uygulamalarının değerlendirilmesi” isimli çalışma Türkiye’de ilköğretim okullarında davranışçı ve yapılandırmacı sosyal bilgiler öğretim uygulamalarını öğretmen ve öğrenci görüşleri çerçevesinde karşılaştırarak, bu doğrultuda sosyal bilgiler öğretim uygulamalarının daha etkili hale getirilmesi konusunda çözüm önerileri sunmayı amaçlamıştır. Araştırmada 4. ve 5. sınıf öğretmenleri ile bu sınıflarda okuyan öğrencilerin görüşleri incelenmiştir. Bu doğrultuda çalışma anket modeline uygun, betimsel bir araştırmadır. Araştırma sonucunda öğrenci görüşlerine göre yapılandırmacı sosyal bilgiler öğretim uygulamalarının motivasyon, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme boyutlarında davranışçı sosyal bilgiler öğretim uygulamalarından daha etkili olduğu belirlenmiştir. Öğretmen görüşlerine göre ise yapılandırmacı sosyal bilgiler öğretim uygulamalarının değerlendirme boyutu dışında davranışçı sosyal bilgiler öğretim uygulamalarından daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

- Gökdağ (2004) tarafından yazılan “Sosyal bilgiler öğretiminde işbirlikli öğrenme stilleri, akademik başarı ve cinsiyet ilişkileri” isimli çalışmada kontrol gruplu ön test-son test deneysel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak başarı testi, yazılı yoklama öğrenme stilleri ölçeği ve ses kayıtları kullanılmıştır. Araştırma sonucunda işbirlikli öğretim yöntemlerinin geleneksel öğretim yöntemlerine göre öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarısını arttırmada daha etkili olduğu tespit edilmiştir.

BÖLÜM – IV

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

4.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Nitel araştırma yöntemleri kullanılarak yapılandırılan bu araştırma doküman incelemesi modeli ile desenlenmiştir. Doküman incelemesi araştırma kapsamında incelenen konuyla ilgili olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı belgelerin analiz edilmesiyle veri sağlanmasıdır (Karataş, 2015).

4.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmada Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yapılmış doktora tezlerinin konu alanı ve metodolojik eğilimleri saptanmaya çalışıldığından, araştırmanın evreni Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi ve sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılmış doktora tezleridir. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiştir. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tez merkezinde 10.07.2018 tarihinde yapılan tarama ile 2004 – 2017 yılları arasında yazılmış, sosyal bilgiler eğitimi ve sosyal bilgiler öğretimi konulu olan ve erişime izinli 121 doktora tezi araştırma kapsamında incelenmiştir. Erişime izinli olmayan doktora tezleri araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır.

4.3. VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırma verilerinin toplanmasında doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi’nde ana sayfada yer alan tarama terimi giriniz kısmına sosyal bilgiler eğitimi yazılarak, aranacak alan tümü seçilerek, izin durumu izinli, tez türü doktora seçilerek arama yaptırılarak erişime izinli 65 doktora tezine ulaşılmıştır. Aynı şekilde tarama terimi giriniz kısmına sosyal bilgiler öğretimi yazılarak arama yaptırılmıştır. Bu şekilde sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında 2004 – 2017 yılları arasında yazılmış doktora tezleri seçilerek erişime izinli 121 doktora tezine ulaşılmıştır. İlgili tezler araştırmacı tarafından tez inceleme formu oluşturularak bilgisayar ortamına kaydedilip analiz aşamasına geçilmiştir.

4.4. VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin çözümlenmesi için araştırmacı tarafından oluşturulan tez inceleme formu ile incelenerek bilgisayar ortamında excel dosyasına kaydedilen sosyal bilgiler eğitimi alanında yazılmış 65 doktora tezi ve sosyal bilgiler öğretimi alanında yazılmış 87 doktora tezi kategorilere ayrılmıştır. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi'nde hem sosyal bilgiler eğitimi hem sosyal bilgiler öğretimi başlıklarında yapılan taramada yer alan 31 ortak doktora tezi ayrı bir kategoride yer almadan iki alanda da incelenmiştir.

İncelenen sosyal bilgiler eğitim ve öğretim konulu tezler iki farklı excel dosyasında yıllara, üniversitelere, enstitülere, anabilim dalına, bilim dalına, danışman unvanlarına, tez diline, sayfa sayısına, araştırma konularına, örnekleme yöntemlerine, örneklem grubuna, örneklem büyüklüğüne, çalışma grubuna, araştırma desenlerine, veri toplama araçlarına, analiz yöntemlerine, geçerlik ve güvenirlik yöntemlerine göre kategorilere ayrılarak incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda kategorilerin frekans(f) ve yüzde(%) durumları çıkarılarak bulgular elde edilmeye çalışılmıştır.

4.5.ARAŞTIRMANIN GEÇERLİĞİ VE GÜVENİRLİĞİ

Araştırmada geçerliği sağlayabilmek için örnekleme yöntemine gidilmemiş ve elde edilen veriler bulgular kısmında yorumlanmıştır. Ayrıca evrenin tamamına ulaşılarak ilgili bilgiler çalışmaya eklenmiştir. Ulaşılan tezler indirilmiş ve veriler excel dosyasına kaydedilerek muhafaza edilmiştir. Excel dosyasında kategoriler şeklinde saklanan veriler uzman görüşüne sunularak araştırmanın geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Güvenirliği sağlamak için ise elde edilen verilen tablo haline getirilerek bulgular bölümünde sunulmuştur. Ayrıca araştırmanın güvenirliği için çalışmamızın kaynağını oluşturan doktora tezleri ekler kısmında tablo olarak sunulmuştur.

BÖLÜM – V

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde Türkiye’ de 2004 – 2017 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinden araştırmanın amaçları kapsamındaki analiziyle elde edilen bulgular, alt problemler doğrultusunda yüzde ve frekans durumları çıkarılarak tablolar halinde sunulmuştur.

5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemini “Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin konu alanları nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır. Problemin çözümüne ilişkin 65 sosyal bilgiler eğitimi ve 87 sosyal bilgiler öğretimi içerikli doktora tezi incelenerek konu alanları belirlenmiştir. Bulgular tablo 1 ve tablo 2’ de verilmiştir.

Tablo 1: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Konu Alanlarına Göre Dağılımı

Araştırma Konuları	f	%
İşbirlikli öğrenme	2	3,07
Öz yeterlilik	2	3,07
Güncel olaylar	1	1,53
Proje tabanlı öğrenme	1	1,53
Öğrenme stilleri	1	1,53
Öğretim Etkinlikleri	4	6,15
Hikâye	1	1,53
Vatandaşlık eğitimi	4	6,15
Çizgi roman	1	1,53
Değerler eğitimi	3	4,61
Program geliştirme	1	1,53
Okuryazarlık	10	15,38
Algı	3	4,61
Tarih ve yurttaşlık bilgisi öğretimi	1	1,53
Karşılaştırma ve ilişkilendirme	3	4,61
Derse ilişkin görüş	6	9,23
Teknoloji kullanımı	1	1,53
Öğretim yöntem ve teknikleri	7	10,76
Beceri öğretimi	4	6,15
Tarihi roman	1	1,53
Diğer	9	13,84
Toplam	65	100

Tablo 1 incelendiğinde sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinin biri diğer olmak üzere 21 farklı konuda kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu kategorilerden okuryazarlık konulu 10 doktora tezi, %15,38 oranı ile ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada diğer kategorisinde yer alan 9 tez (%13,84), üçüncü sırada öğretim yöntem ve teknikleri (f=7, %10,76), dördüncü sırada ise derse ilişkin görüş (f=6, %9,23) konuları yer alır. Bu konuları 4'er (%6,15) doktora tezi ile öğretim etkinlikleri, vatandaşlık eğitimi ve beceri eğitimi içerikli konular takip eder. En az çalışılan konular 1'er (%1,53) doktora tezi ile güncel olaylar, proje tabanlı öğrenme, öğrenme stilleri, hikaye, çizgi roman, program geliştirme, tarih ve yurttaşlık bilgisi öğretimi, teknoloji kullanımı ve tarihi roman konularıdır.

En fazla çalışılan okuryazarlık kategorisinde (f=10, %15,38) genel olarak medya okuryazarlığı, ekonomi okuryazarlığı, bilimsel okuryazarlık, hukuk, siyasal, harita ve yön okuryazarlığı konuları yer almaktadır.

Diğer kategorisinde ise genel olarak sosyal bilgiler dersinin işlevselliği, kültür aktarımı, küresel sorunlar ve öğretimi, doğal ve kültürel varlıklar, miras eğitimi, bilişsel koçluk yöntemi, ölçme değerlendirme teknikleri ve sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili olmayan affedicilik eğilimli psiko-eğitim programı konusu yer almaktadır.

Tablo 2: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Konu Alanlarına Göre Dağılımı

Araştırma Konuları	f	%
İşbirlikli öğrenme	2	2,29
Eleştirel düşünme	2	2,29
Yapıcı öğrenme – otantik değerlendirme yaklaşımları	1	1,14
Proje tabanlı öğrenme	3	3,44
Proje	2	2,29
Öğrenme stilleri	1	1,14
Nedensellik kavramı	1	1,14
Coğrafi bilgi sistemleri	1	1,14
Öğretim Etkinlikleri	11	12,64
Mizah	1	1,14
Tarihsel yazılı kanıtların kullanımı	1	1,14
Gazete kullanımı	1	1,14
Değerler eğitimi	6	6,89
Program geliştirme	3	3,44
Okuryazarlık	6	6,89
Algı	2	2,29

Karakter eğitimi	1	1,14
Temsili resim kullanımı	1	1,14
Dizgeli öğretim	1	1,14
Değerlendirme ve karşılaştırma	7	8,04
Derse ilişkin görüş	2	2,29
Sözlü tarih	1	1,14
Teknoloji kullanımı	4	4,59
Öğretim yöntem ve teknikleri	8	9,19
Beceri eğitimi	2	2,29
Karikatür	1	1,14
İntihal	1	1,14
Tarihi roman	1	1,14
Çizgi roman	1	1,14
Kavram öğretimi	1	1,14
Diğer	11	12,64
Toplam	87	100

Tablo 2 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılan doktora tezleri biri diğer olmak üzere 31 araştırma konusuna göre kategoriye ayrılmıştır. Bu araştırma konularından öğretim etkinlikleri 11 doktora tezi, %12,64 oranı ile aynı şekilde diğer başlıklı kategoride yer alan 11 doktora tezi, %12,64 oranı ile ilk sırada yer almaktadır. Bunları sırasıyla 8 tez ile (%9,19) öğretim yöntem etkinlikleri, 7 tez ile (%8,04) değerlendirme ve karşılaştırma, 6 tez ile (%6,89) değerler eğitimi, 6 tez ile (%6,89) okuryazarlık ve 4 tez ile (%4,59) teknoloji kullanımı içerikli araştırma konuları takip eder.

En az ele alınan araştırma konuları 1'er doktora tezi ile (%1,14) yapıcı öğrenme ve otantik değerlendirme yaklaşımı, öğrenme stilleri, nedensellik kavramı, coğrafi bilgi sistemleri, mizah, tarihsel yazılı kanıt kullanma, gazete kullanımı, karakter eğitimi, temsili resim kullanımı, dizgeli öğretim, sözlü tarih, karikatür, intihal, tarihi roman, çizgi roman ve kavram öğretimi konularındır.

Doktora tezlerinde yapılan taramalara göre diğer kategorisinde yerel toplum çalışmaları, öğretim ve SBS ilişkisi, programa göre hikaye etkililiği, hukuk bilinci geliştirme, teknolojik pedagojik alan bilgisi, farklılaştırılmış sosyal bilgiler öğretimi, aktif vatandaşlık kazanımları, bilgisayar yazılımı, öğretmen kılavuz ve öğrenci çalışma kitabı, kavram analizi yöntemi, Hope projesi ve Bilim ve Sanat Eğitimi Merkezi (BİLSEM) örneği şeklinde araştırma konuları yer almaktadır.

5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemini “Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin yıllara göre dağılımı nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır. Yapılan taramada hem sosyal bilgiler eğitimi hem de sosyal bilgiler öğretimi alanında 2005 yılına ait doktora tezi bulunamadığı için tablo 3 ve tablo 4’te 2005 yılına yer verilmemiştir.

Tablo 3: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

	2004	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Toplam
f	1	1	0	3	3	7	5	9	8	9	4	9	6	65
%	1,53	1,53	0,00	4,61	4,61	10,76	7,69	13,84	12,30	13,84	6,15	13,84	9,23	100

Tablo 3 incelendiğinde sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinde yıllara göre oranlı bir artış görülmemektedir. Ancak yıllara göre tez sayısının 2004 ve 2007 yılları arasında en az olduğu görülmektedir. Ulusal Tez Merkezi’nde yapılan taramada sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili 2005 ve 2007 yılına ait doktora tezine ulaşılamamıştır. Tablo 3’e bakıldığında yıllara göre yapılan tez sayısında artış 2010 yılını göstermektedir. Sosyal bilgiler eğitimi alanında en fazla doktora tezi 2012 (f=9, %13,84), 2014 (f=9, %13,84) ve 2016 (f=9, %13,84) yılına aittir.

Tablo 4: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

	2004	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Toplam
f	1	5	6	4	1	13	14	10	9	11	3	7	3	87
%	1,14	5,74	6,89	4,59	1,14	14,94	16,09	11,49	10,34	12,64	3,44	8,04	3,44	100

Tablo 4 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılan doktora tezlerinde de tablo 3’teki gibi yıllara göre oranlı bir artış görülmemektedir. Tez sayısı en az 1 doktora tezi ile (%1,14) 2004 ve 2009 yıllardır. Tez sayısının en fazla olduğu yıl 14 doktora tezi ile (%16,09) 2011 yılıdır. Bunu sırasıyla 2010 (f=13, %14,94), 2014 (f=11, %12,64) ve 2012 (f=10, %11,49) yılları takip eder.

5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemini “Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin üniversite ve enstitülere göre dağılımı nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır.

Tablo 5: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Üniversite Ve Enstitülere Dağılımı

	Eğitim Bilimleri Enstitüsü		Sosyal Bilimler Enstitüsü		Toplam
	f	%	f	%	
Afyon Kocatepe Üniversitesi	0	0,00	2	3,07	2
Anadolu Üniversitesi	4	6,15	0	0,00	4
Atatürk Üniversitesi	12	18,46	1	1,53	13
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	1,53	0	0,00	1
Çukurova Üniversitesi	0	0,00	2	3,07	2
Dokuz Eylül Üniversitesi	2	3,07	0	0,00	2
Dumlupınar Üniversitesi	1	1,53	0	0,00	1
Ege Üniversitesi	1	1,53	0	0,00	1
Fırat Üniversitesi	1	1,53	0	0,00	1
Gazi Üniversitesi	26	40	0	0,00	26
Giresun Üniversitesi	0	0,00	1	1,53	1
Marmara Üniversitesi	7	10,76	0	0,00	7
Mersin Üniversitesi	0	0,00	1	1,53	1
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	1,53	0	0,00	1
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1	1,53	0	0,00	1
Sakarya Üniversitesi	1	1,53	0	0,00	1
Toplam	58	89,23	7	10,76	65

Tablo 5 incelendiğinde sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılmış doktora tezlerinin 58 (%89,23) tanesinin eğitim bilimleri enstitülerinde, 7 (%10,76) tanesinin ise sosyal bilimler enstitülerinde yazıldığı belirlenmiştir. Üniversite kapsamında bakılacak olursa en fazla doktora tezinin Gazi Üniversitesi’nde (f=26, %40) yazıldığı görülmektedir. İkinci olarak en fazla Atatürk Üniversitesi (eğitim bilimleri enstitüsü f=12, %18,46; sosyal bilimler enstitüsü f=1, %1,53) takip etmektedir.

Tablo 6: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Üniversite Ve Enstitülere Göre Dağılımı

	Eğitim Bilimleri Enstitüsü		Sosyal Bilimler Enstitüsü		Toplam
	f	%	f	%	
Afyon Kocatepe Üniversitesi	0	0,00	2	2,29	2
Anadolu Üniversitesi	2	2,29	0	0,00	2
Ankara Üniversitesi	2	2,29	0	0,00	2
Atatürk Üniversitesi	13	14,94	1	1,14	14
Çukurova Üniversitesi	0	0,00	3	3,44	3
Dokuz Eylül Üniversitesi	4	4,59	0	0,00	4
Dumlupınar Üniversitesi	3	3,44	0	0,00	3
Fırat Üniversitesi	3	3,44	1	1,14	4
Gazi Üniversitesi	35	40,22	0	0,00	35
Hacettepe Üniversitesi	0	0,00	1	1,14	1
İstanbul Üniversitesi	1	1,14	0	0,00	1
Marmara Üniversitesi	9	10,34	0	0,00	9
Mersin Üniversitesi	0	0,00	1	1,14	1
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	1,14	0	0,00	1
Pamukkale Üniversitesi	1	1,14	0	0,00	1
Selçuk Üniversitesi	0	0,00	1	1,14	1
Uşak Üniversitesi	0	0,00	3	3,44	3
Toplam	74	85,05	13	14,94	87

Tablo 6 incelendiğinde ise sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılmış doktora tezlerinin 74 (%85,05) tanesinin eğitim bilimleri enstitülerinde, 13 (%14,94) tanesinin ise sosyal bilimler enstitülerinde yazıldığı tespit edilmiştir. Üniversite kapsamında bakacak olursak yapılmış en fazla doktora tezinin Gazi Üniversitesi'ne (f=35, %40,22) ait olduğu görülmektedir. İkinci en fazla doktora tezi olarak Atatürk Üniversitesi'nin (eğitim bilimleri enstitüsü f=13, %14,94; sosyal bilimler enstitüsü f=1, %1,14) takip ettiği görülmektedir.

5.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemini “Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin anabilim dalına göre dağılımları nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır.

Tablo 7: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Anabilim Dalına Göre Dağılımı

Anabilim Dalı	f	%
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı	5	7,69
İlköğretim Anabilim Dalı	48	73,84
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı	4	6,15
Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı	2	3,07
Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı	3	4,61
Sosyal Bilimler Anabilim Dalı	1	1,53
Sosyal Bilgiler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı	1	1,53
Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı	1	1,53
Toplam	65	100

Tablo 7 incelendiğinde sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılmış doktora tezlerinin büyük çoğunluğu %73,84 oranı (f=48) ile İlköğretim Anabilim Dalı'nda yer almaktadır. En az doktora tezinin ise Sosyal Bilimler Anabilim Dalı (f=1, %1,53), Sosyal Bilgiler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı (f=1, %1,53) ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı'nda (f=1, %1,53) yer aldığı görülmektedir.

Tablo 8: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Anabilim Dalına Göre Dağılımı

Anabilim Dalı	f	%
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı	7	8,04
İlköğretim Anabilim Dalı	57	65,51
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı	6	6,89
Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı	3	3,44
Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı	1	1,14
Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı	2	2,29
Özel Eğitim Anabilim Dalı	1	1,14
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Anabilim Dalı	1	1,14
Sosyal Bilimler Anabilim Dalı	1	1,14
Sosyal Bilgiler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı	1	1,14
Belirtilmemiş	7	8,04
Toplam	87	100

Tablo 8 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılmış doktora tezlerinin en fazla İlköğretim Anabilim Dalı'nda (f=57, %65,51) yazıldığı görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretimi alanında en az doktora tezi yapan anabilim

dalları ise Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı (f=1, %1,14), Özel Eğitim Anabilim Dalı(f=1, %1,14), Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Anabilim Dalı(f=1, %1,14), Sosyal Bilimler Anabilim Dalı(f=1, %1,14), Sosyal Bilgiler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı'dır(f=1, %1,14). Tablo 8'e bakıldığında 7 (%8,04) doktora tezinin anabilim dalının belirtilmediği görülmektedir.

5.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemini “Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin bilim dalına göre dağılımları nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır.

Tablo 9: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Bilim Dalına Göre Dağılımı

Bilim Dalı	f	%
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı	3	4,61
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı	29	44,61
Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı	6	9,23
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı	8	12,30
Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı	1	1,53
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı	1	1,53
Belirtilmemiş	17	26,15
Toplam	65	100

Tablo 9 incelendiğinde sosyal bilgiler eğitimi alanında yazılmış doktora tezlerinin en fazla Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı'nda (f=29, %44,61) yer aldığı görülmektedir. Bunu sırasıyla Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı (f=8, %12,30), Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı (f=6, %9,23) takip etmektedir. Tabloya göre doktora tez sayısının en az olduğu bilim dalını Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı (f=1, %1,53) ve Türkçe Eğitimi Bilim Dalı (f=1, %1,53) oluşturmaktadır. Tezlerin 17 (%26,15) tanesinin ise bilim dalının belirtilmediği görülmektedir.

Tablo 10: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Bilim Dalına Göre Dağılımı

Bilim Dalı	f	%
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı	4	4,59
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı	36	41,37
Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı	8	9,19
Program Geliştirme Bilim Dalı	1	1,14
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı	10	11,49
Üstün Zekâlılar Eğitimi Bilim Dalı	1	1,14
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bilim Dalı	1	1,14
Belirtilmemiş	26	29,88
Toplam	87	100

Tablo 10 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılan doktora tezlerinin en fazla Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı'nda (f=36, %41,37) yer aldığı görülmektedir. Bu bilim dalını sırasıyla Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı (f=10, %11,49), Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı (f=8, %9,19) takip etmektedir. Tabloya göre doktora tez sayısının en az olduğu bilim dalını Program Geliştirme Bilim Dalı (f=1, %1,14), Üstün Zekâlılar Eğitimi Bilim Dalı (f=1, %1,14), Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bilim Dalı (f=1, %1,14) oluşturmaktadır. Tezlerin 26 (%26,15) tanesinin ise bilim dalının belirtilmemiş olduğu görülmektedir

5.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemini “Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tez çalışmalarının yazım dili nedir?” sorusu oluşturmaktadır.

Tablo 11: Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Yazım Diline Göre Dağılımı

	Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Öğretimi	
	f	%
Türkçe	120	99,17
İngilizce	1	0,82
Toplam	121	100

Tezlerin yazım dillerine göre dağılımı incelendiğinde, Türkçe ve İngilizce olarak yer almaktadır. Tablo 11'e bakıldığında yapılan taramada sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanındaki 1 doktora tezinin (Namlı Altıntaş, 2016) künyesinde yazım dilinin İngilizce olarak belirtildiği tespit edilmiştir.

5.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemini "Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin sayfa sayılarına göre dağılımları nasıldır?" sorusu oluşturmaktadır.

Tablo 12: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Sayfa Sayılarına Göre Dağılımı

Sayfa Aralıkları	f	%
100 – 150	1	1,53
151 – 200	13	20
201 – 250	14	21,53
251 – 300	11	16,92
301 – 350	9	13,84
351 – 400	7	10,76
401 – 450	6	9,23
451 – 500	-	-
501 – 550	2	3,07
551 – 600	1	1,53
601 – 650	1	1,53
651 – 700	-	-
Toplam	65	100

Tablo 12 incelendiğinde sosyal bilgiler eğitimi alanında yazılmış doktora tezlerinin sayfa sayısı olarak en fazla 201-250 sayfa aralığında (f=14, %21,53) olduğu görülmektedir. Bu aralığı sırasıyla 151-200 (f=13, %20) ve 251-300 (f=11, %16,92) sayfa aralığının takip ettiği görülmektedir. Buna göre tabloya bakıldığında doktora tezlerinin sayfa sayısı aralığını genel olarak 151-350 sayfa aralığı oluşturmaktadır.

Tablo 13: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Sayfa Sayılarına Göre Dağılımı

Sayfa Aralıkları	f	%
100 – 150	3	3,44
151 – 200	15	17,24
201 – 250	19	21,83
251 – 300	18	20,68
301 – 350	10	11,49
351 – 400	10	11,49
401 – 450	8	9,19
451 – 500	-	-
501 – 550	1	1,14
551 – 600	1	1,14
601 – 650	1	1,14
651 – 700	1	1,14
Toplam	87	100

Tablo 13 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılmış doktora tezlerinin sayfa sayısı olarak en fazla 201-250 sayfa aralığında (f=19, %21,83) olduğu görülmektedir. Bu aralığı sırasıyla 251-300 (f=18, %20,68) ve 151-200 (f=15, %17,24) sayfa aralığının takip ettiği görülmektedir. Buna göre tabloya bakıldığında doktora tezlerinin sayfa sayısı aralığını genel olarak 151-450 sayfa aralığı oluşturmaktadır.

5.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt problemini “Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin danışman unvanlarına göre dağılımları nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır.

Tablo 14: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

Unvan	f	%
Prof. Dr.	28	43,07
Doç. Dr.	25	38,46
Yrd. Doç. Dr.	6	9,23
Yrd. Doç.	2	3,07
Eş Danışman	4	6,15
Toplam	65	100

Tablo 14 incelendiğinde sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılmış doktora tezlerinde en fazla profesör doktorlar (f=28, %43,07) danışmanlık yapmıştır. Ardından sırasıyla doktora tezlerinde doçent doktorlar (f=25, %38,46), yardımcı doçent doktorlar (f=6, %9,23) ve yardımcı doçentler (f=2, %3,07) danışmanlık yapmıştır. Ayrıca tablo 13'e bakıldığında 4 (%6,15) doktora tezinde eş danışman olduğu görülmektedir.

Tablo 15: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

Unvan	f	%
Prof. Dr.	37	42,52
Doç. Dr.	28	32,18
Yrd. Doç. Dr.	16	18,39
Yrd. Doç.	1	1,14
Eş Danışman	5	5,74
Toplam	87	100

Tablo 15 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılmış doktora tezlerinde en fazla profesör doktorlar (f=37, %42,52) danışmanlık yapmıştır. Ardından sırasıyla doktora tezlerinde doçent doktorlar (f=28, %32,18), yardımcı doçent doktorlar (f=16, %18,39) ve yardımcı doçentler (f=1, %1,14) danışmanlık yapmıştır. Ayrıca tablo 13'e göre 5 (%5,74) doktora tezinde eş danışman olduğu görülmektedir.

5.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dokuzuncu alt problemini “Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin çalışma gruplarının yıllara göre dağılımları nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır.

Tablo 16: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Çalışma Gruplarının Yıllara Göre Dağılımı

		İlköğretim	Ortaöğretim	Öğretmen Adayları	Öğretmen	Alan Eğitimi Uzmanı	Karma	Belirtilmemiş	Toplam
2004	f	0	1	0	0	0	0	0	1
	%	0,00	100	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100
2006	f	0	0	0	0	0	1	0	1
	%	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100	0,00	100
2008	f	0	0	1	0	0	0	2	3
	%	0,00	0,00	33,33	0,00	0,00	0,00	66,66	100
2009	f	0	1	0	0	0	0	2	3
	%	0,00	33,33	0,00	0,00	0,00	0,00	66,66	100
2010	f	0	1	0	0	0	1	5	7
	%	0,00	14,28	0,00	0,00	0,00	14,28	71,42	100
2011	f	0	4	0	0	0	0	1	5
	%	0,00	80	0,00	0,00	0,00	0,00	20	100
2012	f	0	3	1	1	0	1	3	9
	%	0,00	33,33	11,11	11,11	0,00	11,11	33,33	100
2013	f	0	3	1	0	0	1	3	8
	%	0,00	37,5	12,5	0,00	0,00	12,5	37,5	100
2014	f	0	5	1	1	1	0	1	9
	%	0,00	55,55	11,11	11,11	11,11	0,00	11,11	100
2015	f	1	2	1	0	0	0	0	4
	%	25	50	25	0,00	0,00	0,00	0,00	100
2016	f	2	2	2	0	0	2	1	9
	%	22,22	22,22	22,22	0,00	0,00	22,22	11,11	100
2017	f	2	1	2	0	0	1	0	6
	%	33,33	16,66	33,33	0,00	0,00	16,66	0,00	100
Toplam	f	5	23	9	2	1	7	18	65
	%	7,69	35,38	3,84	3,07	1,53	10,76	27,69	100

Tablo 16 incelendiğinde sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinde en fazla üzerinde çalışılan grubun ortaöğretim öğrencileri (f=23, %35,38) olduğu görülmektedir. İkinci sırada çalışma grubu belirtilmeyen (f=18, %27,69) tezler, üçüncü sırada ise çalışma grubu öğretmen adayları (f=9, %3,84) olan tezler yer almaktadır. Bu çalışma gruplarını sırasıyla karma gruplar (f=7, %10,76), ilköğretim öğrencileri (f=5, %7,69), öğretmenler (f=2, %3,07) ve alan eğitimi uzmanları (f=1, %1,53) oluşturmaktadır.

Yıllara göre ilk üç yıldaki çalışma gruplarına bakıldığında doktora tezlerinde 2004 yılında ortaöğretim öğrencileri (f=1, %100), 2006 yılında karma gruplar (f=1, %100) ve 2008 yılında öğretmen adayları (f=1, %100) çalışma grubu olarak

seçilmiştir. Ayrıca 2008 yılındaki 2 doktora tezinin (%66,66) çalışma grubu belirtilmemiştir.

Günümüz tarihine yakın 2017 yılına bakıldığında ise ilköğretim öğrencileri (f=2, %33,33), ortaöğretim öğrencileri (f=1, %16,66), öğretmen adayları (f=2, %33,33) ve karma gruplar (f=1, %16,66) ile çalışıldığı görülmektedir. Ayrıca 2017 yılında çalışma grubu belirtilmemiş doktora tezinin olmadığı saptanmıştır.

Tablo 17: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Çalışma Gruplarına Göre Dağılımı

		İlköğretim	Ortaöğretim	Öğretmen Adayları	Öğretmen	Karma	Belirtilmemiş	Toplam
2004	f	0	1	0	0	0	0	1
	%	0,00	100	0,00	0,00	0,00	0,00	100
2006	f	2	1	0	0	0	2	5
	%	40	20	0,00	0,00	0,00	40	100
2007	f	0	4	0	0	0	2	6
	%	0,00	66,66	0,00	0,00	0,00	33,33	100
2008	f	1	2	0	0	0	1	4
	%	25	50	0,00	0,00	0,00	25	100
2009	f	0	1	0	0	0	0	1
	%	0,00	100	0,00	0,00	0,00	0,00	100
2010	f	2	2	0	0	4	5	13
	%	15,38	15,38	0,00	0,00	30,76	38,46	100
2011	f	2	4	1	0	0	7	14
	%	14,28	28,57	7,14	0,00	0,00	50	100
2012	f	0	4	0	0	1	5	10
	%	0,00	40	0,00	0,00	10	50	100
2013	f	0	3	0	0	1	5	9
	%	0,00	33,33	0,00	0,00	11,11	55,55	100
2014	f	1	5	0	2	1	2	11
	%	9,09	45,45	0,00	18,18	9,09	18,18	100
2015	f	1	0	0	2	0	0	3
	%	33,33	0,00	0,00	66,66	0,00	0,00	100
2016	f	1	4	1	0	1	0	7
	%	14,28	57,14	14,28	0,00	14,28	0,00	100
2017	f	0	2	0	1	0	0	3
	%	0,00	66,66	0,00	33,33	0,00	0,00	100
Toplam	f	10	33	2	5	8	29	87
	%	11,49	37,93	2,29	5,74	9,19	33,33	100

Tablo 17 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılan doktora tezlerinde en fazla üzerinde çalışılan grubun ortaöğretim öğrencileri (f=33, %37,93)

olduğu görülmektedir. İkinci sırada çalışma grubu belirtilmeyen (f=29, %33,33) tezler, üçüncü sırada ise çalışma grubu ilköğretim öğrencileri (f=10, %11,49) olan tezler yer almaktadır. Bu çalışma gruplarını sırasıyla karma gruplar (f=8, %9,19), öğretmenler (f=5, %5,74) ve öğretmen adayları (f=2, %2,29) oluşturmaktadır.

Yıllara göre ilk üç yıldaki çalışma gruplarına bakıldığında doktora tezlerinde 2004 yılında ortaöğretim öğrencileri (f=1, %100), 2006 yılında ilköğretim öğrencileri (f=2, %40), ortaöğretim öğrencileri (f=1, %20), belirtilmeyen (f=2, %40) ve 2007 yılında ortaöğretim öğrencileri (f=4, %66,66) ile belirtilmeyen (f=1, %33,33) şeklinde çalışma grupları tespit edilmiştir.

Günümüz tarihine yakın 2017 yılına bakıldığında ise ortaöğretim öğrencileri (f=2, %66,66), öğretmenler (f=1, %33,33) ile çalışıldığı görülmektedir. Ayrıca 2017 yılında çalışma grubu belirtilmemiş doktora tezinin olmadığı saptanmıştır.

5.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın onuncu alt problemini “Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin örneklem yöntemlerinin yıllara göre dağılımları nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır.

Sosyal bilgiler eğitimi alanında yazılmış doktora tezlerinin örneklem yöntemlerine göre dağılımı incelendiğinde, seçkisiz, amaçlı, maksimum çeşitlilik, random, basit seçkisiz, yansız, ölçüt, tipik durum örnekleme, kolay ulaşılabilir durum, tabakalı, küme, kartopu, uygun ve tesadüfi yöntemler yer almaktadır.

Tablo 18’e bakıldığında sosyal bilgiler eğitimi alanında yazılmış 65 tezdten 10 tanesinde amaçlı örnekleme yönteminin (f=10, %15,38) kullanıldığı görülmektedir. İkinci olarak 9 tezde maksimum çeşitlilik yönteminin (f=9, %13,84) kullanıldığı belirlenmiştir. Kullanılan diğer örnekleme yöntemleri sırasıyla, ölçüt örnekleme (f=7, %10,76), tesadüfi (random) örnekleme (f=7, %10,76), yansız örnekleme (f=5, %7,69), kolay ulaşılabilir durum örnekleme (f=4, %6,15), basit seçkisiz (f=3, %4,61), 2’şer tez ile seçkisiz (f=2, %3,07) ve tabakalı örnekleme (f=2, %3,07), 1’er tez ile tipik durum (f=1, %1,53), küme (f=1, %1,53), kartopu (f=1, %1,53) ve uygun (f=1, %1,53) örnekleme yöntemidir. Ayrıca 12 tezde örnekleme yöntemi belirtilmemiştir.

Tablo 18: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Örneklem Yöntemlerinin Yıllara Göre Dağılımı

	2004		2006		2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Seçkisiz	0	0,00	1	100	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	20	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	3,07
Amaçlı	0	0,00	0	0,00	1	33,33	0	0,00	1	14,28	0	0,00	0	0,00	3	37,5	1	11,11	0	0,00	3	33,33	1	16,66	10	15,38
Maksimum çeşitlilik	0	0,00	0	0,0	1	33,33	1	33,33	0	0,00	0	0,00	2	22,22	2	25	3	33,33	0	0,00	0	0,00	0	0,00	9	13,84
Tesadüfi (Random)	0	0,00	0	0,00	1	33,33	1	33,33	0	0,00	1	20	2	22,22	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	22,22	0	0,00	7	10,76
Basit seçkisiz	0	0,00	0	0,0	0	0,00	0	0,00	3	42,85	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	3	4,61
Yansız	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	28,57	1	20	0	0,00	0	0,00	1	11,11	0	0,00	0	0,00	1	16,66	5	7,69
Ölçüt	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	14,28	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	22,22	2	50	1	11,11	1	16,66	7	10,76
Tipik durum örnekleme	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	20	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	1,53
Kolay ulaşılabilir durum	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	20	1	11,11	1	12,5	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	16,66	4	6,15
Tabakalı	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	12,5	0	0,00	0	0,00	1	11,11	0	0,00	2	3,07
Küme	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	11,11	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	1,53
Kartopu	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	11,11	0	0,00	1	1,53
Uygun	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	16,66	1	1,53
Belirtilmemiş	1	100	0	0,00	0	0,00	1	33,33	0	0,00	0	0,00	4	44,44	1	12,5	1	11,11	2	50	1	11,11	1	16,66	12	18,46
Toplam	1	100	1	100	3	100	3	100	7	100	5	100	9	100	8	100	9	100	4	100	9	100	6	100	65	100

Tablo 19: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Örneklem Yöntemlerinin Yıllara Göre Dağılımı

	2004		2006		2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		Toplam			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Basit tesadüfi	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	4	30,76	0	0,00	1	10	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	5	5,74
Sistemantik	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	7,14	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	1,14
Tabakalı	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	7,69	0	0,00	0	0,00	1	11,11	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	2,29
Küme	0	0,00	1	20	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	9,09	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	2,29
Amaçlı	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	15,38	0	0,00	1	10	3	33,33	1	9,09	2	66,7	2	28,6	0	0,00	11	12,64		
Ölçüt	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	15,38	1	7,14	0	0,00	0	0,00	1	9,09	0	0,00	1	14,3	2	66,7	7	8,04		
Maksimum çeşitlilik	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	7,14	2	20	3	33,33	3	27,27	0	0,00	0	0,00	0	0,00	9	10,34		
Kolay ulaşılabilir durum	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	7,14	1	10	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	14,3	1	33,3	4	4,59		
Tesadüfi (random)	0	0,00	1	20	2	33,33	3	75	0	0,00	0	0,00	4	28,57	1	10	1	11,11	0	0,00	0	0,00	2	28,6	0	0,00	14	16,09		
Yansız	0	0,00	0	0,00	2	33,33	1	25	1	100	2	15,38	3	21,42	1	10	0	0,00	3	27,27	0	0,00	0	0,00	0	0,00	13	14,94		
Uygun	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	7,14	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	1,14		
Belirtilmemiş	1	100	3	60	2	33,33	0	0,00	0	0,00	2	15,38	2	14,28	3	30	1	11,11	2	18,18	1	33,3	1	14,3	0	0,00	18	20,68		
Toplam	1	100	5	100	6	100	4	100	1	100	13	100	14	100	10	100	9	100	11	100	3	100	7	100	3	100	87	100		

Sosyal bilgiler öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin örneklem yöntemlerine göre dağılımına bakıldığında ise basit tesadüfi, sistematik, tabakalı, küme, amaçlı, ölçüt, maksimum çeşitlilik, kolay ulaşılabilir durum, tesadüfi (random) yansız, uygun örnekleme yöntemlerinin yer aldığı görülmektedir.

Tablo 19 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretimi alanında yazılmış 87 tezdten 14 tanesinde tesadüfi (random) örnekleme yönteminin (f=14, %16,09) kullanıldığı görülmektedir. İkinci olarak 13 tezde yansız örnekleme yönteminin (f=13, %14,94), üçüncü olarak ise amaçlı örnekleme yönteminin kullanıldığı belirlenmiştir. Kullanılan diğer örnekleme yöntemleri sırasıyla, maksimum çeşitlilik (f=9, %10,34), ölçüt örnekleme (f=7, %8,04), basit tesadüfi örnekleme (f=5, %5,74) ve kolay ulaşılabilir durum örnekleme (f=4, %4,59), 2'şer tez ile tabakalı (f=2, % 2,29) ve küme örnekleme (f=2, %2,29), 1'er tez ile sistematik (f=1, %1,14), ve uygun (f=1, %1,14) örnekleme yöntemidir. Ayrıca 18 tezde örnekleme yöntemi belirtilmemiştir.

5.11. On Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on birinci alt problemini “Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin örneklem büyüklüğü dağılımları nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır.

Tablo 20: Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Örneklem Büyüklüğüne Göre Dağılımı

	Sosyal Bilgiler Eğitimi		Sosyal Bilgiler Öğretimi		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
0 – 100	29	44,61	44	50,57	73	48,02
101 – 200	6	9,23	4	4,59	10	6,57
201 – 300	2	3,07	7	8,04	9	5,92
301 – 400	4	6,15	6	6,89	10	6,57
401 – 500	2	3,07	1	1,14	3	1,97
501 – 600	4	6,15	2	2,29	6	3,94
601 – 700	1	1,53	4	4,59	5	3,28
701 – 800	1	1,53	1	1,14	2	1,31
801 – 900	-	-	-	-	-	-
901 – 1000	1	1,53	-	-	1	0,65
1001 – üstü	5	7,69	7	8,04	12	7,89
Belirtilmemiş	10	15,38	11	12,64	21	13,81
Toplam	65	100	87	100	152	100

Tablo 20'ye bakıldığında sosyal bilgiler eğitimi ve sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılmış doktora tezlerindeki örneklem büyüklüğü 12 kategoride toplanmıştır. Genel olarak bakıldığında 73 tezde (%48,02) 0-100 aralığında kişi ile çalışıldığı, 21 tezde (%13,81) örneklem büyüklüğünün belirtilmediği, 12 tezde (%7,89) 1001-üstü aralığında kişi ile çalışıldığı tespit edilmiştir. Diğer örneklem büyüklükleri sırasıyla, 10 tezde 101-200 kişi aralığında (%6,57), 10 tezde 301-400 kişi aralığında (6,57), 9 tezde 201-300 kişi aralığında (%5,92), 6 tezde 501-600 kişi aralığında (%3,94), 5 tezde 601-700 kişi aralığında (%3,28), 3 tezde 401-500 kişi aralığında (%1,97), 2 tezde 701-800 kişi aralığında (%1,31), 1 tezde 901-1000 kişi aralığında (%0,65) olduğu saptanmıştır. 801-900 aralığında ise hiç kimseyle çalışılmadığı saptanmıştır.

Sosyal bilgiler eğitimi alanında yazılmış doktora tezlerine bakıldığında 29 tezde 0-100 aralığında kişiyle (%44,61) çalışıldığı, 10 tezde (%15,38) örneklem büyüklüğünün belirtilmediği, 6 tezde 101-200 aralığında kişiyle (%9,23) çalışıldığı belirlenmiştir. Diğer örneklem büyüklüklerinin sırasıyla 5 tezde 1001-üstü kişi aralığında (%7,69), 4 tezde 301-400 kişi aralığında (%6,15), 4 tezde 501-600 kişi aralığında (%6,15), 2 tezde 201-300 kişi aralığında (%3,07), 2 tezde 401-500 kişi aralığında (%3,07), 1 tezde 601-700 kişi aralığında (%1,53), 1 tezde 701-800 kişi aralığında (%1,53) ve 1 tezde 901-1000 kişi aralığında (%1,53) olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerine bakıldığında ise 44 tezde 0-100 aralığında kişiyle (%50,57) çalışıldığı, 11 tezde (%12,64) örneklem büyüklüğünün belirtilmediği, 7 tezde 201-300 aralığında kişiyle (%8,04) çalışıldığı ve aynı şekilde 7 tezde 1001-üstü aralığında kişiyle (%8,04) çalışıldığı tespit edilmiştir. Tablo 18'e bakıldığında diğer örneklem büyüklüklerinin sırasıyla 6 tezde 301-400 kişi aralığında (%6,89), 4 tezde 101-200 kişi aralığında (%4,59), 4 tezde 601-700 kişi aralığında (%4,59), 2 tezde 501-600 kişi aralığında (%2,29), 1 tezde 401-500 kişi aralığında (%1,14) ve 1 tezde 701-800 kişi aralığında (%1,14) olduğu gözlemlenmiştir.

5.12. On İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on ikinci alt problemini “Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin araştırma yöntemlerinin yıllara göre dağılımları nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır.

Tablo 21: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Araştırma Yöntemlerine Göre Yıllara Dağılımı

		Karma	Nitel	Nicel	Belirtilmemiş	Toplam
2004	f	0	0	1	0	1
	%	0,00	0,00	100	0,00	100
2006	f	1	0	0	0	1
	%	100	0,00	0,00	0,00	100
2008	f	2	0	0	1	3
	%	66,66	0,00	0,00	33,33	100
2009	f	2	0	0	1	3
	%	66,66	0,00	0,00	33,33	100
2010	f	5	1	1	0	7
	%	71,42	14,28	14,28	0,00	100
2011	f	4	1	0	0	5
	%	80	20	0,00	0,00	100
2012	f	6	1	0	2	9
	%	66,66	11,11	0,00	22,22	100
2013	f	6	0	1	1	8
	%	75	0,00	12,5	12,5	100
2014	f	5	3	0	1	9
	%	55,55	33,33	0,00	11,11	100
2015	f	2	2	0	0	4
	%	50	50	0,00	0,00	100
2016	f	4	2	1	2	9
	%	44,44	22,22	11,11	22,22	100
2017	f	4	2	0	0	6
	%	66,66	33,33	0,00	0,00	100
Toplam	f	41	12	4	8	65
	%	63,07	18,46	6,15	12,30	100

Tablo 21 incelendiğinde sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinde en fazla karma (f=41, %63,07) araştırma yönteminin kullanıldığı görülmektedir. 12 doktora tezinde (%18,46) nitel araştırma yöntemi, 4 doktora tezinde (%6,15) ise nicel araştırma yönteminin kullanıldığı görülmektedir.

İncelenen 65 doktora tezinden 8 (%12,30) tanesinde araştırma yöntem bilgisinin belirtilmediği saptanmıştır.

Yıllara göre bakıldığında 2004 yılında 1 tezde nicel (f=1, %100) araştırma yöntemi, 2006 yılında 1 tezde karma(f=1, %100) araştırma yöntemi, 2008 yılında 2

tezde karma (f=2, %66,66) araştırma yöntemi, 1 tezde (f=1, %33,33) araştırma yönteminin belirtilmediği, 2009 yılında 2 tezde karma (f=2, %66,66) araştırma yönteminin kullanıldığı, 1 tezde (f=1, %33,33) araştırma yönteminin belirtilmediği, 2010 yılında 5 tezde karma (f=5, %71,42) araştırma yöntemi, 1 tezde nitel (f=1, %14,28), 1 tezde nicel (f=1, %14,28) araştırma yöntemi, 2011 yılında 4 tezde karma (f=4, %80) araştırma yöntemi, 1 tezde nitel (f=1, %20) araştırma yöntemi, 2012 yılında 6 tezde karma (f=6, %66,66) araştırma yöntemi, 1 tezde nitel (f=1, %11,11) araştırma yönteminin kullanıldığı, 2 tezde (f=2, %22,22) araştırma yönteminin belirtilmediği, 2013 yılında 6 tezde karma (f=6, %75) araştırma yöntemi, 1 tezde nicel (f=1, %12,5) araştırma yönteminin kullanıldığı, 1 tezde (f=1, %12,5) araştırma yönteminin belirtilmediği, 2014 yılında 5 tezde karma (f=5, %55,55) araştırma yöntemi, 3 tezde nitel (f=3, %33,33) araştırma yönteminin kullanıldığı, 1 tezde (f=1, %11,11) araştırma yönteminin belirtilmediği, 2015 yılında 2 tezde karma (f=2, %50) araştırma yöntemi, 2 tezde nitel (f=2, %50) araştırma yönteminin kullanıldığı, 2016 yılında 4 tezde karma (f=4, %44,44) araştırma yöntemi, 2 tezde nitel (f=2, %22,22) araştırma yöntemi, 1 tezde nicel (f=1, %11,11) araştırma yönteminin kullanıldığı, 2 tezde (f=2, %22,22) araştırma yönteminin belirtilmediği, 2017 yılında 4 tezde karma (f=4, %66,66) araştırma yöntemi, 2 tezde nitel (f=2, %33,33) araştırma yönteminin kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 22: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Araştırma Yöntemlerinin Yıllara Göre Dağılımı

		Karma	Nitel	Nicel	Belirtilmemiş	Toplam
2004	f	0	0	1	0	1
	%	0,00	0,00	100	0,00	100
2006	f	1	0	1	3	5
	%	20	0,00	20	60	100
2007	f	5	0	0	1	6
	%	83,33	0,00	0,00	16,66	100
2008	f	3	0	1	0	4
	%	75	0,00	25	0,00	100
2009	f	1	0	0	0	1
	%	100	0,00	0,00	0,00	100

2010	f	9	0	2	2	13
	%	69,23	0,00	15,38	15,38	100
2011	f	7	2	1	4	14
	%	50	14,28	7,14	28,57	100
2012	f	8	1	1	0	10
	%	80	10	10	0,00	100
2013	f	6	1	1	1	9
	%	66,66	11,11	11,11	11,11	100
2014	f	6	1	1	2	10
	%	60	10	10	20	100
2015	f	2	0	0	0	2
	%	100	0,00	0,00	0,00	100
2016	f	3	3	1	0	7
	%	42,85	42,85	14,28	0,00	100
2017	f	2	1	0	0	3
	%	66,66	33,33	0,00	0,00	100
Toplam	f	53	9	10	13	87
	%	60,91	10,34	11,49	14,94	100

Tablo 22 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılan doktora tezlerinde en fazla karma (f=53, %60,91) araştırma yönteminin kullanıldığı görülmektedir. 10 doktora tezinde (%11,49) nicel araştırma yöntemi, 9 doktora tezinde (%10,34) ise nitel araştırma yönteminin kullanıldığı görülmektedir.

İncelenen 87 doktora tezinden 13 (%12,30) tanesinde araştırma yöntem bilgisinin belirtilmediği saptanmıştır.

Yıllara göre bakıldığında 2004 yılında 1 tezde nicel (f=1, %100) araştırma yöntemi, 2006 yılında 1 tezde karma (f=1, %20) araştırma yöntemi, 1 tezde nicel (f=1, %20) araştırma yönteminin kullanıldığı, 3 tezde (f=3, %60) araştırma yönteminin belirtilmediği, 2007 yılında 5 tezde karma (f=5, %83,33) araştırma yöntemi, 1 tezde (f=1, %16,66) araştırma yönteminin belirtilmediği, 2008 yılında 3 tezde karma (f=3, %75) araştırma yöntemi, 1 tezde (f=1, %25) araştırma yönteminin belirtilmediği, 2009 yılında 1 tezde karma (f=1, %100) araştırma yönteminin kullanıldığı, 2010 yılında 9 tezde karma (f=9, %69,23) araştırma yöntemi, 1 tezde nicel (f=1, %15,38) araştırma yönteminin, 1 tezde (f=1, %15,38) araştırma yönteminin belirtilmediği, 2011 yılında 7 tezde karma (f=7, %50) araştırma yöntemi, 2 tezde nitel (f=2, %14,28) araştırma yöntemi, 1 tezde nicel (f=1, %7,14) araştırma

yöntemi, 4 tezde (f=4, %28,57) araştırma yönteminin belirtilmediği, 2012 yılında 8 tezde karma (f=8, %80) araştırma yöntemi, 1 tezde nitel (f=1, %10) araştırma yönteminin kullanıldığı, 1 tezde nicel (f=1, %10) araştırma yöntemi, 2013 yılında 6 tezde karma (f=6, %66,66) araştırma yöntemi, 1 tezde nitel (f=1, %11,11) araştırma yönteminin kullanıldığı, 1 tezde nicel (f=1, %11,11) araştırma yönteminin kullanıldığı, 1 tezde (f=1, %11,11) araştırma yönteminin belirtilmediği, 2014 yılında 6 tezde karma (f=6, %60) araştırma yöntemi, 1 tezde nitel (f=1, %10) araştırma yönteminin kullanıldığı, 1 tezde nicel (f=1, %10) araştırma yönteminin kullanıldığı, 2 tezde (f=2, %20) araştırma yönteminin belirtilmediği, 2015 yılında 2 tezde karma (f=2, %100) araştırma yöntemi, 2016 yılında 3 tezde karma (f=3, %42,85) araştırma yöntemi, 3 tezde nitel (f=3, %42,85) araştırma yöntemi, 1 tezde nicel (f=1, %14,18) araştırma yönteminin kullanıldığı, 2017 yılında 2 tezde karma (f=2, %66,66) araştırma yöntemi, 1 tezde nitel (f=1, %33,33) araştırma yönteminin kullanıldığı saptanmıştır.

5.13. On Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on üçüncü alt problemini “Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin araştırma desenlerine (modeline) göre dağılımları nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır

Tablo 23: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Araştırma Desenlerine (Model) Göre Dağılımı

Araştırma Deseni	f	%
Betimsel	5	6,41
Tarama	18	23,07
Deneysel	27	34,61
Sözlü Tarih	1	1,28
Tarihsel	2	2,56
Eylem Araştırması	8	10,25
Doküman Analizi	2	2,56
Durum Çalışması	7	8,97
Açıklayıcı Araştırma	1	1,28
Ardışık Açıklayıcı Araştırma	2	2,56
Olgubilim	3	3,84
Belirtilmemiş	2	2,56
Toplam	78	100

Tablo 23 incelendiğinde sosyal bilgiler eğitimi alanında yazılan doktora tezlerinde en faz deneysel (f=27, %34,61) araştırma deseninin kullanıldığı görülmektedir. İkinci olarak tarama (f=18, %23,07) araştırma deseni, üçüncü olarak eylem araştırması (f=8, %10,25) deseni yer almaktadır. İncelenen doktora tezlerinde en az sözlü tarih (f=1, %1,28) ve açıklayıcı araştırma (f=1, %1,28) desenin kullanıldığı saptanmıştır.

Tablo 24: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Araştırma Desenlerine (Model) Göre Dağılımı

Araştırma Deseni	f	%
Betimsel	11	10,47
Tarama	23	21,90
Deneysel	48	45,71
Alan Araştırması	2	1,90
Tarihsel	1	0,95
Eylem Araştırması	8	7,61
Doküman Analizi	1	0,95
Durum Çalışması	7	5,71
Keşfedici Araştırma	1	0,95
Eşzamanlı Dönüştürücü	1	0,95
Açımlayıcı	1	0,95
Belirtilmemiş	1	0,95
Toplam	105	100

Tablo 24 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretimi alanında yazılan doktora tezlerinde en fazla deneysel (f=48, %45,71) araştırma deseninin kullanıldığı görülmektedir. İkinci sırada tarama (f=23, %21,90) araştırma deseni, üçüncü sırada betimsel (f=11, %10,47) araştırma deseni yer almaktadır. İncelenen doktora tezlerinde en az tarihsel (f=1, %1,28), açımlayıcı (f=1, %1,28), doküman analizi (f=1, %1,28), keşfedici araştırma (f=1, %1,28), eşzamanlı dönüştürücü (f=1, %1,28), araştırma deseni kullanıldığı saptanmıştır. Doktora tez çalışmalarının 1 (%1,28) tanesinde araştırma deseni belirtilmemiştir.

5.14. On Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on dördüncü alt problemini “Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin veri toplama araçlarına göre dağılımları nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır.

Tablo 25: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

	f	%
Başarı Testi	23	12,5
Çalışma Yaprağı	7	3,80
Gözlem	15	8,15
Literatür	1	0,54
Öğrenci Etkinlikleri	3	1,63
Görüşme	43	23,36
Yazılı Test	1	0,54
Anket	25	13,58
Günlükler	14	7,60
Ölçek	35	19,02
Kavram Anlama Testi	2	1,08
Doküman	15	8,15
Toplam	184	100

Tablo 25'e bakıldığında sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılmış doktora tezlerinde en fazla kullanılan veri toplama aracının görüşme (f=43, %23,36) olduğu görülmektedir. İkinci sırada ölçek (f=35, %19,02), üçüncü sırada anket (f=25, %13,58) yer almaktadır. Bu veri toplama araçlarını sırasıyla başarı testi (f=23, %12,05), gözlem (f=15, %8,15), doküman (f=15, %8,15), günlükler (f=14, %7,60) takip etmektedir. En az kullanılan veri toplama araçlarının ise literatür (f=1, %0,54), yazılı test (f=1, %0,54) ve kavram anlama testinin (f=2, %1,08) olduğu saptanmıştır.

Tablo 26: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

	f	%
Başarı Testi	37	14,39
Çalışma Yaprağı	7	2,72
Gözlem	19	7,39
Nedensellik Testi	1	0,38
Öğrenci Etkinlikleri	8	3,11
Görüşme	52	20,23
Yazılı Test	4	1,55
Anket	43	16,73
Günlükler	11	4,28
Ölçek	61	23,73
Doküman	14	5,44
Toplam	257	100

Tablo 26’ a bakıldığında sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılmış doktora tezlerinde en fazla kullanılan veri toplama aracının ölçek (f=61, %23,73) olduğu görülmektedir. İkinci sırada görüşme (f=52, %20,23), üçüncü sırada anket (f=43, %16,73) yer almaktadır. Bu veri toplama araçlarını sırasıyla başarı testi (f=37, %14,39), gözlem (f=19, %7,39), doküman (f=14, %5,44), günlükler (f=11, %4,28) takip etmektedir. En az kullanılan veri toplama araçlarının ise nedensellik testi (f=1, %0,38) ve yazılı test (f=4, %1,55) olduğu tespit edilmiştir.

5.15. On Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on beşinci alt problemini “Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin analiz yöntemlerine göre dağılımları nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır.

Tablo 27: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Analiz Yöntemlerine Göre Dağılımı

	f	%
Test – Tekrar Test	1	0,42
Kay Kare	1	0,42
Regresyon	1	0,42
Bonferoni	1	0,42
Welch	1	0,42
Friedman	1	0,42
Dunnet C	1	0,42
Shapiro – Wilk	1	0,42
Varimax Rotasyon	1	0,42
Kategorisel	1	0,42
Kodlama	2	0,85
LSD	2	0,85
Scheffe Testi	2	0,85
Doküman Analizi	3	1,28
Ki – Kare	3	1,28
Tümevarım	3	1,28
Repeated Measures	3	1,28
Madde Analizi	3	1,28
Levene Testi	3	1,28
Ancova	4	1,71
Kolmogrov– Simirnov	5	2,14
Wilcoxon	5	2,14
Faktör Analizi	5	2,14
Standart Sapma	8	3,43
Korelasyon	8	3,43
Kruskal Wallis H	9	3,86
Mann Whitney U	10	4,29
Aritmetik Ortalama	13	5,57
Frekans Yüzde	18	7,72
Betimsel Analiz	22	9,44
Anova	25	10,72
T – Testi	29	12,44
İçerik Analizi	38	16,30
Toplam	233	100

Tablo 27 incelendiğinde sosyal bilgiler eğitimi alanında yazılmış doktora tezlerinde en fazla kullanılan analiz yönteminin içerik analizi (f=38, %16,30) olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla t-testi (f=29, %12,44), Anova (f=25, %10,72),

betimsel analiz (f=22, %9,44), frekans yüzde (f=18, %7,72), aritmetik ortalama (f=13, %5,57), Mann Whitney U (f=10, %4,29) analiz yöntemleri takip etmektedir.

Tablo 28: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Analiz Yöntemlerine Göre Dağılımı

	f	%
Test – Tekrar Test	1	0,27
Dunnet C	1	0,27
Tümevarım	1	0,27
Tümdengelim	1	0,27
Welch	1	0,27
ShapiroWilk	1	0,27
Kategorisel	1	0,27
Varimax Rotasyon	1	0,27
Güvenirlilik Analizi	1	0,27
Normallik Analizi	1	0,27
Regresyon	2	0,54
Doküman Analizi	2	0,54
Bonferroni	2	0,54
Madde Analizi	2	0,54
Kay Kare	3	0,81
Wilcoxon	4	1,08
Kodlama	4	1,08
Ki – Kare	4	1,08
LSD	4	1,08
Repeated Measures	4	1,08
Levene Testi	4	1,08
Faktör Analizi	5	1,35
Scheffe Testi	6	1,62
Kolmogrov – Simirnov	6	1,62
Ancova	8	2,16
Korelasyon	9	2,43
Kruskal Wallis H	11	2,98
Mann Whitney U	16	4,33
Standart Sapma	19	5,14
Aritmetik Ortalama	33	8,94
Betimsel Analiz	35	9,48
İçerik Analizi	39	10,56
Anova	40	10,84
Frekans Yüzde	43	11,65
T – Testi	54	14,63
Toplam	369	100

Tablo 28'e bakıldığında sosyal bilgiler öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinde en fazla kullanılan analiz yönteminin t-testi (f=54, %14,63) olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla frekans yüzde (f=43, %11,65), Anova (f=40, %10,84), içerik analizi (f=39, %10,56), betimsel analiz (f=35, %9,48), aritmetik ortalama (f=33, %8,94), standart sapma (f=19, %5,14), Mann Whitney U (f=16, %4,33), Kruskal Wallis H (f=11, %2,98) analiz yöntemleri takip etmektedir.

5.16. On Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on altıncı alt problemini “Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin geçerlik yöntemlerine göre dağılımları nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır.

Tablo 29: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Geçerlik Yöntemlerine Göre Dağılımı

	f	%
Uzman Görüşü	42	38,53
Faktör Analizi	29	26,60
Madde Analizi	12	11,00
Kodlayıcı Geçerliği	2	1,83
Pilot Uygulama	4	3,66
Katılımcı Teyidi	2	1,83
Ayrıntılı Betimleme	2	1,83
Veri Çeşitlemesi	1	0,91
Yüz Görünüş Geçerliği	1	0,91
İçerik Geçerliği	1	0,91
Karşılaştırma Geçerliği	1	0,91
Eşzaman Geçerliği	1	0,91
İç ve Dış Geçerlilik	1	0,91
Kolmogrov Testi ve Histogram	1	0,91
Belirtilmemiş	9	8,25
Toplam	109	100

Tablo 29 incelendiğinde sosyal bilgiler eğitimi alanında yazılmış doktora tezlerinde en fazla kullanılan geçerlik yönteminin uzman görüşü (f=42, %38,53) olduğu saptanmıştır. İkinci sırada faktör analizi (f=29, %26,60), üçüncü sırada madde analizinin (f=12, %11,00) yer aldığı görülmektedir. Ayrıca incelenen doktora tezlerinin 9 (%8,25) tanesinde geçerlik yöntemi belirtilmemiştir.

Tablo 30: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Geçerlik Yöntemlerine Göre Dağılımı

	f	%
Uzman Görüşü	57	34,13
Faktör Analizi	46	27,54
Madde Analizi	23	13,77
Kodlayıcı Geçerliği	12	7,18
Pilot Uygulama	5	2,99
Katılımcı Teyidi	3	1,79
Pearson Korelasyon Analizi	1	0,59
Literatür Tarama	3	1,79
Üçgenleme	3	1,79
Ayrıntılı Betimleme	3	1,79
Veri Çeşitlemesi	2	1,19
Seçenek Analizi	1	0,59
T – Testi	1	0,59
Temel Bileşenler Analizi	1	0,59
Eşzaman Geçerliği	1	0,59
Stroop and Towers of Hanoi	1	0,59
KGO Değeri	1	0,59
Kolmogrov Testi ve Histogram	1	0,59
Belirtilmemiş	12	7,18
Toplam	167	100

Tablo 30 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılmış doktora tezlerinde en fazla kullanılan geçerlik yönteminin uzman görüşü (f=57, %34,13) olduğu tespit edilmiştir. İkinci sırada faktör analizi (f=46, %27,54), üçüncü sırada madde analizi (f=23, %13,77) ve dördüncü sırada kodlayıcı geçerliğinin (f=12, %7,18) yer aldığı görülmektedir. Ayrıca incelenen doktora tezlerinin 12 (%7,18) tanesinde geçerlik yöntemi belirtilmemiştir.

5.17. On Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on yedinci alt problemini “Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinin güvenilirlik yöntemlerine göre dağılımları nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır.

Tablo 31: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Güvenirlik Yöntemlerine Göre Dağılımı

	f	%
Uyuşum Güvenirliği	1	1,01
Tutarlılık İnceleme	1	1,01
Katılımcı Teyidi	2	2,02
KR-21	2	2,02
Miles, Huberman Formülü	4	4,04
Korelasyon	4	4,04
Spearman Brown İki Yarı Test Güvenirliği	4	4,04
Kodlama Güvenirliği	7	7,07
Madde Analizi	7	7,07
Test – Tekrar Test	8	8,08
KR-20	13	13,13
Cronbach Alpha	35	35,35
Belirtilmemiş	11	11,11
Toplam	99	100

Tablo 31'e bakıldığında sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılmış doktora tezlerinde en fazla kullanılan güvenirlilik yönteminin Cronbach Alpha (f=35, %35,35) olduğu saptanmıştır. İkinci sırada KR-20 (f=13, %13,13), üçüncü sırada test- tekrar test (f=8, %8,08) güvenirlilik yöntemini yer aldığı görülmektedir. İncelenen doktora tezlerinin 11 (%11,11) tanesinde güvenirlilik yöntemi belirtilmemiştir.

Tablo 32: Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Güvenirlik Yöntemlerine Göre Dağılımı

	f	%
Üçgenleme	1	0,70
Çeteleme	1	0,70
Katılımcı Teyidi	1	0,70
KR-21	1	0,70
Miles, Huberman Formülü	4	2,83
Kodlama Güvenirliği	4	2,83
Pilot Uygulama	4	2,83
Spearman Brown İki Yarı Test Güvenirliği	5	3,54
Korelasyon	7	4,96
Madde Analizi	7	4,96
Test – Tekrar Test	12	8,51

KR-20	24	17,02
Cronbach Alpha	59	41,84
Belirtilmemiş	11	7,80
Toplam	141	100

Tablo 32'e bakıldığında sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılmış doktora tezlerinde en fazla kullanılan güvenilirlik yönteminin Cronbach Alpha (f=59, %41,84) olduğu görülmektedir. İkinci sırada KR-20 (f=24, %17,02), üçüncü sırada test- tekrar test (f=12, %8,51) güvenilirlik yöntemini yer aldığı görülmektedir. İncelenen doktora tezlerinin 11 (%7,80) tanesinde güvenilirlik yöntemi belirtilmemiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Türkiye’de 2004-2017 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi ve sosyal bilgiler öğretimi alanında yazılmış doktora tez çalışmalarının konu alanı ve metodolojik olarak eğilimlerini tespit etmek için çalışma 17 alt probleme ayrılmıştır. Bu alt problemler genel olarak konu alanları, yazım yılı, üniversite ve enstitü, anabilim dalı, bilim dalı, tez yazım dili, sayfa sayısı aralıkları, danışman unvanları, çalışma grupları, örneklem yöntemi, örneklem büyüklüğü, araştırma yöntemleri, araştırma desenleri, veri toplama araçları, analiz yöntemleri, geçerlik yöntemleri ve güvenilirlik yöntemleri olarak kategorilere ayrılmıştır.

Doktora tezlerinin incelenmesi sonucunda sosyal bilgiler eğitimi alanında 21 farklı konu alanı ortaya çıkmıştır. En fazla çalışılan konu alanı ise okuryazarlık ile öğretim yöntem ve teknikleri olmuştur. Alanyazında en fazla çalışılan konunun öğretim yöntem ve teknikleri olduğunu gösteren çalışmalar (Oruç ve Ulusoy, 2008; Geçit ve Kartal, 2010; ve Tarman, Acun ve Yüksel, 2010) da bulunmaktadır. Bu durum yapılan çalışmaların aynı konu alanı çerçevesinde ilerlediğini göstermektedir. Sosyal bilgiler öğretimi alanında ise 31 farklı araştırma konusu ortaya çıkmıştır. En fazla çalışılan konu alanını öğretim etkinlikleri ve diğer başlıklı kategori oluşturmuştur. Dilek, Baysan ve Öztürk (2018)’in yaptığı araştırmaya göre ise en fazla çalışılan konu-kavram öğretimi olmuştur. Ayrıca Canbulat, Avcı ve Sipahi (2016)’nın yaptığı araştırmada yurtdışında öğretim program – kitap – kişi inceleme, vatandaşlık eğitimi, küresel eğitim ve öğretmen yetiştirme konu alanlarında çalışıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yıllara göre inceleyecek olursak, yapılan taramada sosyal bilgiler eğitimi alanında 2005 ve 2007 yıllarına ait doktora tezi ortaya çıkmamıştır. Sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılmış doktora tezlerinde yıllara göre oranlı bir artış ya da azalış görülmemiştir. Ancak yıllara göre tez sayısının en az 2004-2007 yılları arasında olduğu saptanmıştır. Sosyal bilgiler öğretimi alanındaki tezlerde de yıllara göre oranlı bir artış ya da azalış gözlenmemiştir.

Üniversite ve enstitülere göre yapılan incelemede sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılmış doktora tezlerinin %40 ile en fazla Gazi Üniversitesi’nde, %89,23 ile en fazla eğitim bilimler enstitülerinde yer aldığı sonucuna varılmıştır. Sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılmış doktora tezlerinin ise %40,22 ile en fazla Gazi Üniversitesi’nde, %85,05 oranla en fazla eğitim bilimleri enstitülerinde yazıldığı

saptanmıştır. Alanyazınla ilişkili çalışmalarda yüksek lisans tezlerinin en fazla Gazi Üniversitesi'nde yapıldığını gösteren çalışmalar (Şahin, Gögebakan Yıldız ve Duman, 2011; Dilek, Baysan ve Öztürk, 2018) da tespit edilmiştir.

Anabilim dalına göre bakarsak sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılmış doktora tezlerinde %73,84 oranı ile sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılmış doktora tezlerinde ise %65,51 oranı ile İlköğretim Anabilim Dalı ön sırada yer almaktadır. Bilim dalına göre incelersek iki alandaki doktora tezlerinde en fazla Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı'nda yer almakta olduğu görülmüştür.

Sosyal bilgiler eğitimi ve sosyal bilgiler öğretimi alanlarında yazılmış doktora tezlerinin sayfa sayıları incelendiğinde genel olarak en fazla 201-250 sayfa aralığında yer aldıkları görülmüştür.

Sosyal bilgiler eğitimi ve sosyal bilgiler öğretimi alanlarında yazılmış doktora tezlerinde en fazla profesör doktorların danışmanlık yaptığı sonucuna varılmıştır. Duman (2016)'ın yüksek lisans tezleri üzerine yaptığı araştırma da ise en fazla yardımcı doçent doktorların danışmanlık yaptığı belirlenmiştir. Bu sonuç lisansüstü eğitim kademesinin yükselmesiyle danışman unvanının da yükseldiğini göstermektedir. Ayrıca araştırma bulgularına göre sosyal bilgiler eğitimi alanında 4 doktora tezinde, sosyal bilgiler öğretimi alanında ise 5 doktora tezinde eş danışman olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda sosyal bilgiler eğitimi ve sosyal bilgiler öğretimi alanlarında yazılmış doktora tezlerinde en fazla çalışılan grubun ortaöğretim öğrencileri olduğu saptanmıştır. Bunu Dilek, Baysan ve Öztürk'ün (2018) yaptığı çalışmayla örtüşmektedir.

Elde edilen bulgulara göre sosyal bilgiler eğitimi ve sosyal bilgiler öğretimi alanlarında yazılmış doktora tezlerindeki örneklem büyüklüğü 12 kategoride toplanmıştır. Genel olarak doktora tezlerinde 0-100 aralığında kişi ile çalışıldığı belirlenmiştir.

Araştırma yöntemlerinin incelenmesi sonucunda sosyal bilgiler eğitimi alanında yazılmış doktora tezlerinde en fazla karma yöntemin kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Bu araştırmacıların hem nitel hem nicel teknikleri birlikte kullanmaya eğilimli olduğunu gösterir. Daha sonra sırasıyla nitel araştırma yöntemi ve nicel araştırma yönteminin kullanıldığı sonucuna varılmıştır. 8 doktora tezinin araştırma yöntemine dair bilgisinin belirtilmediği saptanmıştır. Sosyal bilgiler öğretimi alanında da en fazla karma yöntemin kullanıldığı belirlenmiştir. Sırasıyla nicel

araştırma yöntemi sonra nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. 13 doktora tezinin araştırma yöntem bilgisinin çalışmalarda verilmediği belirlenmiştir. Dilek, Baysan ve Öztürk'ün (2018) yaptığı araştırmaya göre yüksek lisans tezlerinde en fazla nitel araştırma yöntemi, Akaydın ve Kaya'nın (2015) yaptığı araştırmaya göre ise en fazla nicel araştırma yönteminin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu durum yıllara göre araştırmacıların çalışmalarda karma desenli yöntemlere yöneldiğini gösterir.

Sosyal bilgiler eğitimi ve sosyal bilgiler öğretimi alanlarında yazılmış doktora tezlerinde en fazla deneysel araştırma deseninin kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunu tarama, betimsel ve eylem araştırması deseni takip etmiştir. Alanyazında ilişkili diğer araştırmalarda ise tarama ve betimsel yöntemin daha sık kullanıldığı çalışmaların (Tarman, Acun ve Yüksel, 2010; Geçit, 2011; ve Tarman, Güven ve Aktaşlı, 2011) da olduğu bulunmuştur.

Bulgulara göre sosyal bilgiler eğitimi alanında yazılmış doktora tezlerinde en fazla kullanılan veri toplama araçlarının sırasıyla görüşme, ölçek ve anket olduğu ortaya konulmuştur. Sosyal öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinde ise en fazla kullanılan veri toplama araçlarının sırasıyla ölçek, görüşme ve anket olduğu belirlenmiştir. Bu durum en fazla tercih edilen araştırma yönteminin karma yöntem olmasıyla da ilişkilendirilebilir.

Sosyal bilgiler eğitimi alanında yazılmış doktora tezlerinde en fazla kullanılan analiz yönteminin içerik analizi, sonrasında t-testi, Anova ve betimsel analiz, Sosyal öğretimi alanında yazılmış doktora tezlerinde ise en fazla t-testi olduğu daha sonra sırasıyla frekans yüzde, Anova, içerik analizi ve betimsel analiz olduğu görülmüştür. Alanyazında yapılan araştırmalarda (Dilek, Baysan ve Öztürk, 2018; Bektaş ve Karadağ, 2013; Geçit ve Kartal, 2010) da en fazla betimsel istatistiklerin kullanılması araştırma sonuçlarıyla örtüştüğünü göstermektedir.

Geçerlik yöntemi olarak hem sosyal bilgiler eğitimi hem de öğretimi alanlarında yazılmış doktora tezlerinde en fazla uzman görüşü tercih edilmiştir. Tezlerde kullanılan güvenilirlik yöntemlerine bakıldığında 15 farklı güvenilirlik yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Buna göre sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanlarında yazılmış doktora tezlerinde güvenilirlik yöntemlerinden en fazla Cronbach Alpha, KR-20 ve test-tekrar test yöntemlerinin kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

“Türkiye’de 2004-2017 Yılları Arası Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Öğretimi Alanında Yapılmış Doktora Tez Çalışmalarının Konu Alanı ve Metodolojik Olarak

İncelenmesi” adlı araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

1) Araştırmalar konu alanı olarak sürekli çalışılan öğretim yöntem ve teknikleri, okuryazarlık gibi konular yerine gelişime ayak uydurularak çağın problemleri doğrultusunda yeni ve özgün konu alanlarına yöneltilmelidir.

2) Araştırmacılar daha çok araştırma yapmaya ve yeni çalışmalar oluşturmaya teşvik edilmelidir.

3) Araştırma konularının neden en fazla Gazi Üniversitesi’nde çalışıldığı araştırılmalıdır.

4) Tek bir üniversite bünyesinde araştırma yapmaya yoğunlaşmak yerine faaliyet gösteren diğer üniversite ve enstitülerde de ilgili alanyazında çalışma yapılması desteklenmelidir.

5) İlgili alana göre çalışma grubunun seçimine dikkat edilmelidir.

6) Konuya uygun araştırma yönteminin seçimine dikkat edilmeli ve birçok araştırmada neden yöntem bilgisinin verilmediği araştırılmalıdır.

7) Araştırma, içerik oluşturulurken alanla ilgili gerekli verileri elde etmek için kullanılacak farklı veri toplama araçlarıyla desteklenmelidir.

8) Araştırmada geçerliği ve güvenilirliği sağlama açısından birden fazla yönteme başvurulmalıdır.

9) Buna göre ulaşılan sonuçlar dahilinde genel olarak farklı üniversitelerde doktora tez aşamasında sosyal bilgiler alanında çalışma yapılmasının daha çok teşvik edilmesi, alana katkı sağlaması açısından sürekli çalışılan konuların dışında çalışmaların arttırılması ve çalışılan grubunun seçiminde sosyal bilgiler eğitiminin verildiği her alanın dikkate alınması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Ablak, S. (2017). *Sosyal Bilgiler Programındaki Becerilere İlişkin Öğrenci Algılarının İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Akaydın, B.B. ve Kaya, S. (2015). Türkiye’de ilkököl hayat bilgisi ve sosyal bilgiler alanında yapılan ve ulusal indeksli dergilerde yayınlanan araştırmalara yönelik bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 12(30), 251-264.

Akhan, N.E.S. (2010). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğrencilerinde Ekonomi Okuryazarlığının Durumu ve Geliştirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Akkaya, M. (2014). *Sosyal Bilgilerde Yer Temelli Öğretim Yaklaşımı*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Akpınar, M. (2011). *İlköğretim Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, Uygulanması ve SBS ile İlişkisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Aksin, A. (2014). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB) Yeterlilikleri: Amasya İli Örneği*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Akşit, İ. (2016). *7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Türk Tarihinde Yolculuk Ünitesinde Geçen Bazı Kavramların Öğrenilmesi Sürecinde Karşılaşılan Sorunların Belirlenmesi ve Çözümüne Yönelik Bir Eylem Araştırması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aktepe, V. (2010). *İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde "Yardımseverlik" Değerinin Etkinlik Temelli Öğretimi ve Öğrencilerin Tutumlarına Etkisi*.

(Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Aladağ, E. (2007). *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Coğrafi Bilgi Sistemleri Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarı ve Derse Karşı Motivasyonlarına Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Aladağ, S. (2009). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Değer Eğitimi Yaklaşımlarının Öğrencilerin Sorumluluk Değerini Kazanma Düzeyine Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Albayrak, F. (2017). *Köktürk ve Uygur Dönemi Eserlerindeki Değerler ve Bu Değerlere İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Alıcı, A. H. (2014). *Ortaokul Hukuk ve Adalet Dersinin Öğrencilerdeki Hukuk Bilincini Geliştirmeye Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Altıntaş, İ. N. (2016). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Aktif Vatandaşlık Kazanımları: Eylem Araştırması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Altun, A. (2010). *Medya Okuryazarlığının Sosyal Bilgiler Programlarıyla İlişkilendirilmesi ve Öğretim*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Atalay, Z. Ö. (2014). *Farklılaştırılmış Sosyal Bilgiler Öğretiminin Üstün Zekalı Öğrencilerin Akademik Başarı, Tutum, Eleştirel Düşünme ve Yaratıcılıklarına Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Avaroğulları, M. (2012). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının ve Öğretim Elemanlarının İntihal Problemine Yönelik Tutum ve Davranışları*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Aybek, B. (2006). *Konu ve Beceri Temelli Eleştirel Düşünme Öğretiminin Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimi ve Düzeyine Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aydemir, H. (2011). *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Etkinliklerinin Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Balbağ, N. L. (2016). *İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Bağlamında Öğrenci ve Öğretmenlerin Küresel Vatandaşlık Alguları*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Barr, R., Barth, J.L. ve Shermis, S.S. (1978). *Sosyal Bilgilerin Doğası*. (Çev. Cengiz Dönmez). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Barth, J.L. (1993). *Social Studies: There Is a History, There Is a Body, But Is It Worth Saving?*. *National Council for the Social Studies*. 57(2): 57
<http://www.socialstudies.org/sites/default/files/publications/se/5702/570202.html>
(15.07.2019).

Baydar, A. (2015). *Jigsaw ve Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri Yöntemlerinin Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançlarına ve Akademik Başarılarına Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Bektaş, M. ve Karadağ, B. (2013). Hayat bilgisi öğretimi alanında yapılan lisansüstü tezlerinin eğilimleri ve değerlendirilmesi. *International Journal of Human Sciences*. 102: 113-129.

Beldağ, A. (2012). *İlköğretim Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki Değerlerin Kazanılma Düzeyinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Erzurum İli Örneği*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Bengiç Çolak, G. (2015). *Sosyal Bilgiler Dersinde Hizmet Ederek Öğrenme Yaklaşımının Vatandaşlık Eğitimindeki Rolü*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.

Bourner, T. (1996). *The research process: Four steps to success*. Greenfield, T. (Ed.), *Research Methods: Guidance for Postgraduates*. (pp. 7-11). London: Arnold.

Büyüköztürk, Ş, Kılıç Çakmak, E, Akgün, Ö, E, Karadeniz, Ş, ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Canbulat, T. (2014). *Beyin Uyumlu Öğrenme Yaklaşımının İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Yönetici İşlevlerine ve Akademik Benlik Saygılarına Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.

Canbulat, T, Avcı, G, ve Sipahi, S. (2016). ABD ve Kanada'da Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanındaki Tezlerin Değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 17(2): 351-370.

Çardak, M. (2012). *Affedicilik Yönelimli Psiko-Eğitim Programının Affetme Eğilimi, Belirsizliğe Tahammülsüzlük, Psikolojik İyi Oluş, Sürekli Kaygı ve Öfke Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çatak, M. (2014). *Ortaokullarda Sosyal Bilgiler Öğretiminin Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çatak, M. (2016). Sosyal Bilgiler Programının Tarihsel Gelişimi. *Sosyal Bilgiler Öğretimi*.(ss. 1-26). Ankara: Anı Yayıncılık.

Çelik, H. (2009). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Vatandaşlık Eğitiminin Bugünkü Durumu ve Geleceğine İlişkin Görüşleri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çelickan, Ş. (2010).*Sosyal Bilgiler Dersi Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanının Aktif Öğrenme Yöntemleri ile İşlenmesinin Öğrencinin Akademik Başarısına Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çiftçi, S. (2006). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenmenin Öğrencilerin Akademik Risk Alma Düzeylerine, Problem Çözme Becerilerine, Erişilerine, Kalıcılığa ve Tutumlarına Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çoban, O. (2016). *Sokratik Sorgulama Yöntemi ile Sorumluluk Değerinin Öğretimi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demir, Ö. (2009). *Bilişsel Koçluk Yöntemiyle Öğretilen Bilişsel Farkındalık Stratejilerinin Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Epistemolojik İnançlarına, Bilişsel Farkındalık Becerilerine, Akademik Başarılarına ve Bunların Kalıcılıklarına Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demir, S. B. (2011). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Tasarlanmış Hikayelerin Etkililiği*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Demirci, A. (2014). Literatür Taraması. *Coğrafya Araştırma Yöntemleri*.(ss. 73-107). Balıkesir: Coğrafyacılar Derneği.

Demirel, Ö. ve Kaya Z. (2018). *Eğitime Giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Demirkaya Gedik, H. (2008). *Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olaylar*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Dere, İ. (2017). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Bir Öğrenme ve Öğretme Yöntemi Olarak Sözlü Tarih*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dilek, A, Baysan, S, ve Öztürk, A.A. (2018). Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitimi Üzerine Yapılan Yüksek Lisans Tezleri: Bir İçerik Analizi Çalışması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 581-602.

Doğanay, A. (2002). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Doğan, Y. (2007). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihsel Yazılı Kanıtların Kullanımı*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Duman, A. (2003). Bazı Eğitim Bilimi Kavramlarına İlişkin Genel Bir Değerlendirme. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (10).

Duman, A. (2016). *2008 - 2014 Yılları Arası Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tez Çalışmalarının İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Elikesik, M. (2013). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Empati ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Empatik Becerilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Er, A. R. (2015). *Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretmenlerin Tarih Konularının Öğretimine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ersözlü, Z. N. (2008). *Yansıtıcı Düşünmeyi Geliştirici Etkinliklerin İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersindeki Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ertürk, S. (1997). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Yelkentepe Yayınları.

Evin Gencil, İ. (2006). *Öğrenme Stilleri, Deneyimsel Öğrenme Kuramına Dayalı Eğitim, Tutum ve Sosyal Bilgiler Program Hedeflerine Erişi Düzeyi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Faiz, M. (2016). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Siyaset Okuryazarlık Durumları*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Garcia, J. ve Michealis, J.U (2001). *Social Studies For Children: A Guide To Basic Instruction*. (12th ed.). Boston: Ailyn and Bacon.

Geçit, Y. (2011). İlköğretim Sosyal Bilgiler Eğitimi Öğretme- Öğrenme Durumlarıyla İlgili Temel Çalışmalar. *Milli Eğitim*. (189): 156-186.

Geçit, Y. ve Kartal, A. (2010). Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırma Konuları Üzerine Bir İnceleme. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*. 101-107.

Gögebakan Yıldız, D. (2012). *Kubaşık Öğrenme ve Anlaşmazlık Çözümü Eğitimi ile Bütünleştirilmiş Türkçe ve Sosyal Bilgiler Programının Öğrencilerin Akademik Başarı, İletişim ve Sosyal Problem Çözme Becerilerine Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İzmir: Ege Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Gökdağ, M. (2004). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde İşbirlikli Öğrenme Stilleri, Akademik Başarı ve Cinsiyet İlişkileri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Görmez, E. (2014). *Ortaokul Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı Düzeyleri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Güneş, L. (2015). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İlkokullarında Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Öğrenme - Öğretme Sürecine Entegrasyonu*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Güngör Akıncı, B. A. (2011). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Temsili Resim Kullanımıyla Tarihsel Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Gürdoğan Bayır, Ö. (2015). *İlkokul Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Çatışma Çözme Becerilerinin Gelişiminin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Gürkan, B. (2016). *Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kavramsal Anlama Becerilerinin Geliştirilmesinde Bağlamsal Öğrenme Yaklaşımına Dayalı Disiplinler Arası Öğretim Uygulamaları: Bir Durum Çalışması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hamarat, E. (2014). *Sosyal Bilgiler Felsefesinin Alan Eğitimi Uzmanlarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Harun, E. (2010). *Sosyal Bilgiler Eğitimi Kapsamında İlköğretim Öğrencilerinin "Biyografi" Kullanımına İlişkin Görüşleri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Hayırsever, F. (2010). *Sosyal Bilgiler Dersi, Öğretmen Kılavuz ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Kazandırılması Hedeflenen Temel Beceriler Açısından Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

İlhan, G. O. (2016). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Çizgi Romanların Kullanımı*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İlter, İ. (2013). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde 5E Öğrenme Döngüsü Modelinin Öğrenci Başarısına, Bilimsel Sorgulayıcı-Araştırma Becerilerine, Akademik Motivasyona ve Öğrenme Sürecine Etkileri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

İnel, Y. (2014). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Bilgisayar Temelli Materyallerin 6. Sınıf Öğrencilerinin Dikkat ve Motivasyon Düzeylerine Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kan, A. Ü. (2012). *Sosyal Bilgiler Dersinde Bireysel ve Grupla Zihin Haritası Oluşturmanın Öğrenci Başarısına, Kalıcılığa ve Öğrenmedeki Duyuşsal Özelliklere Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kara, C. (2013). *2004 İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Kazanımların Ön-Son Test Sonuçlarına ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Karadeniz, O. (2012). *Sosyal Bilgiler Proje Fuarının Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi ve Sürece Yönelik Öğrenci, Öğretmen ve Veli Görüşleri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Karaduman, H. (2011). *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Dijital Vatandaşlığa Dayalı Etkinliklerin Öğrencilerin Dijital Ortamdaki Tutumlarına Etkisi ve Öğrenme Öğretme Sürecine Yansımaları*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Karakaş Özür, N. (2010). *Sosyal Bilgiler Dersinde Sınıf Dışı Etkinliklerin Öğrenci Başarısına Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Karakuş, F. (2006). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yapıcı Öğrenme ve Otantik Değerlendirme Yaklaşımlarının Öğrencilerin Akademik Başarı, Kalıcılık ve Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karataş, Z. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. <https://docplayer.biz.tr/7858074-Sosyal-bilimlerde-nitel-arastirma-yontemleri.html>, (22.04.2019).

Karatekin, K. (2011). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kartal, A. (2017). *GEMS Tabanlı Etkinliklerin İlkokul Sosyal Bilgiler Dersinde Etkililiği*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Katılmış, A. (2010). *Sosyal Bilgiler Derslerindeki Bazı Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Bir Karakter Eğitimi Programının Geliştirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kaya, B. (2008). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Düşünme Becerilerinin Öğretimine Yönelik Öz-Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kaya, B. (2013). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Vatandaşlık Algıları ile Politik İlgi ve Katılımları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kaya, E. (2006). *Türkiye'nin Avrupa Birliği ile Bütünleşmesi Sürecinde Sosyal Bilgiler Dersinin İşlevselliği*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kaymakçı, S. (2010). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Çalışma Yaprakları Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Derse Karşı Tutumlarına Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Keçe, M. (2013). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yararlanılan Sınıf İçi Tarihi Roman Kullanım Tekniklerinin Öğrencilerin Tarih Okuryazarlığı Düzeylerine Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Keskin, Y. (2008). *Türkiye'de Sosyal Bilgiler Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim, 1998 ve 2004 Programlarının Etkililiğinin Araştırılması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kılcan, B. (2013). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerlere İlişkin Öğrenci Algılarının İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kıroğlu, K. (2009). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Koca, M. K. (2014). *Arazi Çalışması Temelli Öğretim Etkinliklerinin Sosyal Bilgiler Dersine Uygulanabilirliği*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Koçoğlu, E. (2012). *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Karikatür Kullanımının Erişmeye Göre Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kuzey, M. (2016). *Ortaokul Öğrencilerinin Harita ve Yön Okuryazarlığı Üzerine Bir İnceleme*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Mazman Budak, F. (2012). *Sosyal Bilgiler Dersinde (7. Sınıf) Doğal ve Kültürel Varlıklar Aracılığı ile Estetik Değer Eğitimi Tokat Örneği*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

MEB, (2005). *6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı*. Ankara: MEB Yayınları.

Merç, A. (2017). *Sosyal Bilgiler Dersinde Mekan Algılama Becerisinin Kazandırılmasında Google Earth Uygulamasının Etkililiği*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Merey, Z. (2012). *Türkiye ve ABD'deki Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Çocukların Katılım Haklarına Yer Verilme Düzeyinin Karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Memişoğlu, H. (2008). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Mertol, H. (2014). *Türkiye ve ABD'de Üstün Zekalı Çocuklara Sosyal Bilgiler Dersi Veren Öğretmenlerin Görüş ve Uygulamaları: Hope Projesi ve BİLSEM Örneği*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Mindivanlı Akdoğan, E. (2016). *Köy Enstitülerinde Eğitim Anlayışı ve Tarih ve Yurttaşlık Bilgisi Öğretimi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Oğuz, S. (2013). *Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Eğitimi Çerçevesinde Hukuk Okuryazarlık Düzeylerinin Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Oruç, Ş. (2007). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Mizah*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Oruç, S. ve Ulusoy, K. (2008). Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yapılan Tez Çalışmaları. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*. (26): 121-132.

Osmanoğlu, A. E. (2012). *Türkiye Cumhuriyeti ve Mısır Arap Cumhuriyeti Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarının Karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Özel, E. (2013). *Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Yer Alan Tarih Konularının Öğretiminde Teknoloji Kullanımı*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Özensoy, A. U. (2011). *Eleştirel Okumaya Göre Düzenlenmiş Sosyal Bilgiler Dersinin Eleştirel Düşünme Becerisine Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Öztürk, C. (2009). Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış. *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (ss. 1-31). Ankara: Pegem Akademi.

Öztürk, T. (2011). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Projeye Dayalı Öğrenme Yaklaşımının Öğrencilerin Başarısına, Derse Yönelik Tutumlarına ve Görüşlerine Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Öztürk, C, Keskin, S.C. ve Otluoğlu R. (2014). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Palaz, T. (2017). *Sosyal Bilgiler Eğitiminde Küresel Sorunlar ve Öğretimi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Polat, S. (2016). *Sosyal Bilgiler Eğitiminde Doğal ve Kültürel Varlıklara Yer Verilme Düzeyinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Giresun: Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sabancı, O. (2014). *Üst Kavramsal Öğretim Etkinliklerinin Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Hukuk Konularını Anlamaları Üzerine Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Safran, M. (2015). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Sağlam, H. İ. (2006). *Türkiye'deki Davranışçı ve Yapılandırmacı Sosyal Bilimler Öğretim Uygulamalarının Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sarı, İ. (2007). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Tarih Etkinliklerinin Öğrenci Başarı, Beceri ve Tutumlarına Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Seçgin, F. (2012). *Sosyal Bilgiler Dersinde Toplumsal Cinsiyet Etkinliklerinin Öğrencilerin Algı ve Tutumlarına Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Selanik Ay, T. (2010). *Sosyal Bilgiler Dersinde Yerel Toplum Çalışmalarından Yararlanma: Bir Eylem Araştırması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Sezginsoy, B. (2011). *Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Bilinci Oluşturmada Dizgeli Öğretimin Etkililiği*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sömen, T. (2016). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrencilere Sosyal Katılım Becerisi Kazandırma Durumları*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Sönmez Demirezen, S. (2011). *Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanında Yer Alan Kavramların Öğrenilmesinde Kavram Analizi Yönteminin Öğrenci Başarısı ve Tutumuna Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Sönmez, Ö. F. (2010). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Harita Becerileri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Sönmez, V. (2015). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğretmen Kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Şahin, M, Gögebakan Yıldız, D, ve Duman, R. (2011). Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*. 2(2), 96-121.

Şeker, M. (2010). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğrenme Stillere Uygun Etkinliklerin Kullanılmasının Öğrencilerin Öğrenme Düzeyi ve Kavram Yanılgılarının Giderilmesi Üzerindeki Etkililiğinin Araştırılması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Tahiroğlu, M. (2011). *İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Doğa Sevgisi, Temizlik ve Sağlıklı Olma Değerlerinin Öğretimi ve Değerlere İlişkin Öğrenci Tutumlarının Belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Tanilli, S. (1988). *Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz?*. Ankara: Amaç Yayıncılık.

Tarman, B, Acun, İ. ve Yüksel, Z. (2010). Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanındaki Tezlerin Değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 9(3): 725-746.

Tarman, B, Güven, C. ve Aktaşlı, İ. (2011). Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılan Doktora Tezlerinin Değerlendirilmesi ve Alana Katkıları. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*. (32): 391-410.

Taşyürek, Z. (2017). *Sosyal Bilgiler Dersinde İnternet Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Bilgilerin Kalıcılığına ve Derse Karşı Tutumlarına Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Tay, B. (2007). *Sosyal Bilgiler Öğretimi Kapsamında İlköğretim Öğrencilerinde Nedensellik Kavramının Gelişimi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Tokcan, H. (2007). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Bütünsel Beyin Yaklaşımı ile Modellendirilmiş Etkinliklerin Akademik Başarı ve Tutumlar Üzerine Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Tonga, D. (2013). *8. Sınıf Öğrencilerinin Vatandaşlık Bilinci Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Torun, F. (2015). *Sosyal Bilgiler Dersinde Argümantasyon Temelli Öğretim ve Karar Verme Becerisi Arasındaki İlişki Düzeyi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Tunç Şahin, C. (2013). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bilimsel Okuryazarlıklarının Geliştirilmesi: 'Bilim Teknoloji Sosyal Değişme' Dersinin Eylem Araştırması ile Tasarlanması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Tural, A. (2011). *Sosyal Bilgilerde Yapılandırmacı Yaklaşımla Kavram Öğretimine Yönelik Model Geliştirme*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Tünkler, V. (2017). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tanımlayıcı Ölçme-Değerlendirme Tekniklerine Yönelik Okuryazarlık Düzeylerinin Mikroöğretim Aracılığıyla Geliştirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Tüzel, S. (2012). *İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Derslerinde Medya Okuryazarlığı Eğitimi: Bir Eylem Araştırması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Çanakkale: Çanakkale OnSekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ulu Kalın, Ö. (2011). *Sosyal Bilgiler 4. Sınıf İçin Tasarlanan "İnsanlar ve Yönetim" Adlı Ünitenin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Kavram Algılamaya Düzeylerine Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Uslu, S. (2014). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnançlarının İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Uygun, K. (2012). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yansıtıcı Düşünme Uygulamalarının Akademik Başarı ve Tutuma Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Uysal, G. (2010). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde İşbirlikli Öğrenmenin Erişkiye, Problem Çözme Becerilerine, Öğrenme Stillerine Etkisi ve Öğrenci Görüşleri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ülger, M. (2012). *İlköğretim Okullarında İnsan Hakları ve Vatandaşlık Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ünal, S. ve Ada, S. (2007). *Eğitim Bilimine Giriş*. İstanbul: Nobel Yayınları.

Ünlüer, G. (2008). *Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ünlü, İ. (2012). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Kültür Aktarımı Konuları Öğretiminin Yeterlik Düzeyinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yalçınkaya, E. (2009). *İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerinin İncelenmesi (Erzurum Örneği)*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yaylak, E. (2017). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Eğitimde Sosyal Medyayı Kullanım Düzeyleri ve Görüşleri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yazar, T. (2010). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Değerler Eğitiminin Mevcut Durumunun Belirlenmesi ve Öğretmenlere Yönelik Bir Program Modülü Geliştirme*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yeşilbursa, C.C. (2011). *Sosyal Bilgilerde Miras Eğitiminin Öğrencilerin Somut Kültürel Mirasa Karşı Tutumlarına ve Akademik Başarılarına Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yeşiltaş, E. (2010). *Sosyal Bilgiler Öğretimine Yönelik Geliştirilen Bilgisayar Yazılımının Akademik Başarı ve Tutuma Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yıldırım, G. (2016). *Vatandaşlık Yeterlikleri Bağlamında Ortaokul Ekonomi Okuryazarlığı Standartlarının Belirlenmesi ve Öğretim Programlarındaki Yerinin*

İncelenmesi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yıldız, N. (2015). *İlkokul Sosyal Bilgiler Öğretiminde Başarılı Zeka Kuramına Dayalı Etkinliklerin Düşünme Becerilerine Etkisi.* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yiğit, E. Ö. (2011). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Teknoloji Okuryazarlığı Düzeylerinin ve Teknoloji ile Bütünleştirilmiş Sosyal Bilgiler Öğretimine Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi.* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yontar, A. (2013). *Sosyal Bilgiler Programında Kazandırılması Hedeflenen Sorumluluk Değeri ve Empati Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

YÖK (1981). *Yükseköğretimi Kurumu.* <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>, (26.02.2019).

Zarrillo, J. J. (2016). *Sosyal Bilgiler Öğretimi - İlkeler ve Uygulamalar.* Ankara: Anı Yayınları.

Zayimoğlu Öztürk, F. (2011). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Öğrenme Alanlarına İlişkin Öz Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi.* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

EKLER

EK 1

Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Öğretimi Alanında İncelenen Doktora Tezleri

145221	Meltem GÖKDAĞ	Sosyal bilgiler öğretiminde işbirlikli öğrenme stilleri, akademik başarı ve cinsiyet ilişkileri	2004
205450	Birsel AYBEK	Konu ve beceri temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ve düzeyine etkisi	2006
187967	Erdoğan KAYA	Türkiye'nin Avrupa Birliği ile bütünleşmesi sürecinde sosyal bilgiler dersinin işlevselliği	2006
205449	Fazilet KARAKUŞ	Sosyal bilgiler öğretiminde yapıcı öğrenme ve otantik değerlendirme yaklaşımlarının öğrencilerin akademik başarı, kalıcılık ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisi	2006
186457	Halil İbrahim SAĞLAM	Türkiye'deki davranışçı ve yapılandırmacı sosyal bilimler öğretim uygulamalarının değerlendirilmesi	2006
206021	İlke Evin GENCEL	Öğrenme stilleri, deneysel öğrenme kuramına dayalı eğitim, tutum ve sosyal bilgiler program hedeflerine erişimi düzeyi	2006
189321	Sabahattin ÇİFTÇİ	Sosyal bilgiler öğretiminde proje tabanlı öğrenmenin öğrencilerin akademik risk alma düzeylerine, problem çözme becerilerine, erişimlerine, kalıcılığa ve tutumlarına etkisi	2006
205306	Bayram TAY	Sosyal bilgiler öğretimi kapsamında ilköğretim öğrencilerinde nedensellik kavramının gelişimi	2007
211664	Elif ALADAĞ	İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde coğrafi bilgi sistemleri kullanımının öğrencilerin akademik başarı ve derse karşı motivasyonlarına etkisi	2007
206940	Halil TOKCAN	Sosyal bilgiler öğretiminde bütünsel beyin yaklaşımı ile modellendirilmiş etkinliklerin akademik başarı ve tutumlar üzerine etkisi	2007
207141	İbrahim SARI	Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü tarih etkinliklerinin öğrenci başarı, beceri ve tutumlarına etkisi	2007
221596	Şahin ORUÇ	Sosyal bilgiler öğretiminde mizah	2007
211673	Yasin DOĞAN	Sosyal bilgiler öğretiminde tarihsel yazılı kanıtların kullanımı	2007
219708	Barış KAYA	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının düşünme becerilerinin öğretime yönelik öz-yeterliliklerinin değerlendirilmesi	2008
229176	Gülbeyaz ÜNLÜER	Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi	2008
226928	Hatice DEMİRKAYA GEDİK	Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olaylar	2008
214518	Hatice MEMİŞOĞLU	Sosyal bilgiler dersi öğretiminde proje tabanlı öğrenme yaklaşımı	2008
226374	Yusuf KESKİN	Türkiye'de sosyal bilgiler programlarında değerler eğitimi: Tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 programlarının etkililiğinin araştırılması	2008

220950	Zehra Nur ERSÖZLÜ	Yansıtıcı düşünmeyi geliştirici etkinliklerin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersindeki akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi	2008
241675	Elvan YALÇINKAYA	İkinci kademe sosyal bilgiler öğretim programındaki ölçme ve değerlendirme tekniklerinin incelenmesi (Erzurum örneği)	2009
250924	Hülya ÇELİK	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin vatandaşlık eğitiminin bugünkü durumu ve geleceğine ilişkin görüşleri	2009
228903	Özden DEMİR	Bilişsel koçluk yöntemiyle öğretilen bilişsel farkındalık stratejilerinin altıncı sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin epistemolojik inançlarına, bilişsel farkındalık becerilerine, akademik başarılarına ve bunların kalıcılıklarına etkisi	2009
278337	Soner ALADAĞ	İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde değer eğitimi yaklaşımlarının öğrencilerin sorumluluk değerini kazanma düzeyine etkisi	2009
278198	Adnan ALTUN	Medya okuryazarlığının sosyal bilgiler programlarıyla ilişkilendirilmesi ve öğretim	2010
261973	Ahmet KATILMIŞ	Sosyal bilgiler derslerindeki bazı değerlerin kazandırılmasına yönelik bir karakter eğitimi programının geliştirilmesi	2010
279630	Erkan YEŞİLTAŞ	Sosyal bilgiler öğretimine yönelik geliştirilen bilgisayar yazılımının akademik başarı ve tutuma etkisi	2010
279925	Fahriye HAYIRSEVER	Sosyal bilgiler dersi, öğretmen kılavuz ve öğrenci çalışma kitaplarının sosyal bilgiler öğretim programında kazandırılması hedeflenen temel beceriler açısından değerlendirilmesi	2010
265483	Güzide UYSAL	İlköğretim sosyal bilgiler dersinde işbirlikli öğrenmenin erişiyeye, problem çözme becerilerine, öğrenme stillerine etkisi ve öğrenci görüşleri	2010
279617	Harun ER	Sosyal bilgiler eğitimi kapsamında ilköğretim öğrencilerinin "biyografi" kullanımına ilişkin görüşleri	2010
250852	Mustafa ŞEKER	Sosyal bilgiler öğretiminde öğrenme stillerine uygun etkinliklerin kullanılmasının öğrencilerin öğrenme düzeyi ve kavram yanılgılarının giderilmesi üzerindeki etkililiğinin araştırılması	2010
279671	Nadire Emel SÜNTAR AKHAN	İlköğretim sosyal bilgiler öğrencilerinde ekonomi okuryazarlığının durumu ve geliştirilmesi	2010
279700	Nazan KARAKAŞ ÖZÜR	Sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı etkinliklerin öğrenci başarısına etkisi	2010
298446	Ömer Faruk SÖNMEZ	İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde harita becerileri	2010
279661	Selahattin KAYMAKÇI	Sosyal bilgiler öğretiminde çalışma yaprakları kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve derse karşı tutumlarına etkisi	2010
279672	Şengül ÇELİKCAN	Sosyal bilgiler dersi bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanının aktif öğrenme yöntemleri ile işlenmesinin öğrencinin akademik başarısına etkisi	2010
264176	Taha YAZAR	İlköğretim sosyal bilgiler programında değerler eğitiminin mevcut durumunun belirlenmesi ve öğretmenlere yönelik bir program modülü geliştirme	2010
265734	Tuğba Selanik AY	Sosyal bilgiler dersinde yerel toplum çalışmalarından yararlanma:	2010

		Bir eylem araştırması	
279645	Vedat AKTEPE	İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde "yardımseverlik" değerinin etkinlik temelli öğretimi ve öğrencilerin tutumlarına etkisi	2010
290639	Ahmet Utku ÖZENSOY	Eleştirel okumaya göre düzenlenmiş sosyal bilgiler dersinin eleştirel düşünme becerisine etkisi	2011
310790	Ayşegül TURAL	Sosyal bilgilerde yapılandırmacı yaklaşımla kavram öğretimine yönelik model geliştirme	2011
298544	Besime Arzu GÜNGÖR AKINCI	İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde temsili resim kullanımıyla tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesi	2011
336385	Burcu SEZGİNSOY	Sosyal bilgiler dersinde tarih bilinci oluşturmada dizgeli öğretimin etkililiği	2011
298403	Cemil Cahit YEŞİLBURSA	Sosyal bilgilerde miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa karşı tutumlarına ve akademik başarılarına etkisi	2011
298642	Emine Özlem YİĞİT	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı düzeylerinin ve teknoloji ile bütünleştirilmiş sosyal bilgiler öğretimine yönelik görüşlerinin belirlenmesi	2011
279762	Filiz ZAYİMOĞLU ÖZTÜRK	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının ilköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanlarına ilişkin özyeterlik düzeylerinin incelenmesi	2011
289690	Hasan AYDEMİR	İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programı etkinliklerinin uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesi	2011
279893	Hıdır KARADUMAN	6. sınıf sosyal bilgiler dersinde dijital vatandaşlığa dayalı etkinliklerin öğrencilerin dijital ortamdaki tutumlarına etkisi ve öğrenme öğretme sürecine yansımaları	2011
288404	Kadir KARATEKİN	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi	2011
301139	Mehmet AKPINAR	İlköğretim altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretim programı, uygulanması ve SBS ile ilişkisinin incelenmesi	2011
290529	Mustafa TAHİROĞLU	İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde doğa sevgisi, temizlik ve sağlıklı olma değerlerinin öğretimi ve değerlere ilişkin öğrenci tutumlarının belirlenmesi	2011
288267	Özlem ULU KALIN	Sosyal bilgiler 4. sınıf için tasarlanan "İnsanlar ve Yönetim" adlı ünitenin öğrencilerin akademik başarılarına ve kavram algılama düzeylerine etkisi	2011
279899	Selçuk Beşir DEMİR	Sosyal bilgiler öğretim programına göre tasarlanmış hikayelerin etkililiği	2011
290582	Serpil SÖNMEZ DEMİRÖZEN	Küresel bağlantılar öğrenme alanında yer alan kavramların öğrenilmesinde kavram analizi yönteminin öğrenci başarısı ve tutumuna etkisi	2011
290662	Talip ÖZTÜRK	Sosyal bilgiler öğretiminde projeye dayalı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin başarısına, derse yönelik tutumlarına ve görüşlerine etkisi	2011
319663	Adem BELDAĞ	İlköğretim yedinci sınıf sosyal bilgiler dersindeki değerlerin kazanılma düzeyinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi:	2012

		Erzurum ili örneği	
349948	Ahmed Emin OSMANOĞLU	Türkiye Cumhuriyeti ve Mısır Arap Cumhuriyeti sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarının karşılaştırılması	2012
306487	Ayşe Ülkü KAN	Sosyal bilgiler dersinde bireysel ve grupla zihin haritası oluşturmanın öğrenci başarısına, kalıcılığa ve öğrenmedeki duyuşsal özelliklere etkisi	2012
322005	Derya GÖĞEBAKAN YILDIZ	Kubaşık öğrenme ve anlaşmazlık çözümü eğitimi ile bütünleştirilmiş Türkçe ve sosyal bilgiler programının öğrencilerin akademik başarı, iletişim ve sosyal problem çözme becerilerine etkisi	2012
325802	Erol KOÇOĞLU	6. sınıf sosyal bilgiler dersinde karikatür kullanımının erişiyeye göre değerlendirilmesi	2012
317106	Fadime SEÇGİN	Sosyal bilgiler dersinde toplumsal cinsiyet etkinliklerinin öğrencilerin algı ve tutumlarına etkisi	2012
325801	Fatma MAZMAN BUDAK	Sosyal bilgiler dersinde (7. sınıf) doğal ve kültürel varlıklar aracılığı ile estetik değer eğitimi Tokat örneği	2012
325809	İhsan ÜNLÜ	Sosyal bilgiler öğretim programında kültür aktarımı konuları öğretiminin yeterlik düzeyinin incelenmesi	2012
317169	Kamil UYGUN	Sosyal bilgiler öğretiminde yansıtıcı düşünme uygulamalarının akademik başarı ve tutuma etkisi	2012
328121	Mehmet ÇARDAK	Affedicilik yönelimli psiko-eğitim programının affetme eğilimi, belirsizliğe tahammülsüzlük, psikolojik iyi oluş, sürekli kaygı ve öfke üzerindeki etkisinin incelenmesi	2012
317150	Mehmet ÜLGER	İlköğretim okullarında insan hakları ve vatandaşlık eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesi	2012
328881	Muhammet AVAROĞULLARI	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ve öğretim elemanlarının intihal problemine yönelik tutum ve davranışları	2012
317057	Oğuzhan KARADENİZ	Sosyal bilgiler proje fuarının sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlara etkisi ve sürece yönelik öğrenci, öğretmen ve veli görüşleri	2012
345904	Sait TÜZEL	İlköğretim ikinci kademe Türkçe derslerinde medya okuryazarlığı eğitimi: Bir eylem araştırması	2012
317177	Zihni MEREY	Türkiye ve ABD'deki sosyal bilgiler ders kitaplarında çocukların katılım haklarına yer verilme düzeyinin karşılaştırılması	2012
336126	Alper YONTAR	Sosyal bilgiler programında kazandırılması hedeflenen sorumluluk değeri ve empati becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi	2013
333499	Bahadır KILCAN	Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerlere ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi	2013
349961	Berna KAYA	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının vatandaşlık algıları ile politik ilgi ve katılımları arasındaki ilişkinin incelenmesi	2013
372298	Canan TUNÇ ŞAHİN	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bilimsel okuryazarlıklarının geliştirilmesi: 'Bilim Teknoloji Sosyal Değişme' dersinin eylem araştırması ile tasarlanması	2013
190137	Cihan KARA	2004 ilköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programındaki kazanımların ön-son test sonuçlarına ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi	2013

333545	Deniz TONGA	8. sınıf öğrencilerinin vatandaşlık bilinci düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi	2013
332619	Emine ÖZEL	Sosyal bilgiler dersi kapsamında yer alan tarih konularının öğretiminde teknoloji kullanımı	2013
345301	İlhan İLTER	Sosyal bilgiler öğretiminde 5E öğrenme döngüsü modelinin öğrenci başarısına, bilimsel sorgulayıcı-araştırma becerilerine, akademik motivasyona ve öğrenme sürecine etkileri	2013
331716	Meral ELİKESK	Sosyal bilgiler öğretiminde empati ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin empatik becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi	2013
333488	Murat KEÇE	Sosyal bilgiler öğretiminde yararlanılan sınıf içi tarihi roman kullanım tekniklerinin öğrencilerin tarih okuryazarlığı düzeylerine etkisi	2013
333485	Sibel OĞUZ	Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler eğitimi çerçevesinde hukuk okuryazarlık düzeylerinin etkisi	2013
395054	Adil Halid ALICI	Ortaokul hukuk ve adalet dersinin öğrencilerdeki hukuk bilincini geliştirmeye etkisi	2014
356858	Alpay AKSİN	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknolojik pedagojik alan bilgisi (TPAB) yeterlilikleri: Amasya ili örneği	2014
349042	Ercenk HAMARAT	Sosyal bilgiler felsefesinin alan eğitimi uzmanlarının görüşlerine göre değerlendirilmesi	2014
366529	Erhan GÖRMEZ	Ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı düzeyleri	2014
381627	Hüseyin MERTOL	Türkiye ve ABD'de üstün zekalı çocuklara sosyal bilgiler dersi veren öğretmenlerin görüş ve uygulamaları: Hope Projesi ve BİLSEM örneği	2014
381572	Mavi AKKAYA	Sosyal bilgilerde yer temelli öğretim yaklaşımı	2014
356640	Mehmet Kürşat KOCA	Arazi çalışması temelli öğretim etkinliklerinin sosyal bilgiler dersine uygulanabilirliği	2014
384072	Muzaffer ÇATAK	Ortaokullarda sosyal bilgiler öğretiminin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi	2014
388171	Osman SABANCI	Üstkavramsal öğretim etkinliklerinin öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde yer alan hukuk konularını anlamaları üzerine etkisi	2014
354686	Salih USLU	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının özel alan yeterliklerine ilişkin öz-yeterlik inançlarının incelenmesi	2014
368290	Tuncay CANBULAT	Beyin uyumlu öğrenme yaklaşımının ilköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin akademik başarılarına, yönetici işlevlerine ve akademik benlik saygılarına etkisi	2014
356625	Zehra Özlem ATALAY	Farklılaştırılmış sosyal bilgiler öğretiminin üstün zekalı öğrencilerin akademik başarı, tutum, eleştirel düşünme ve yaratıcılıklarına etkisi	2014
395048	Ali Ramazan ER	Sosyal bilgiler dersi kapsamında öğretmenlerin tarih konularının öğretimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi	2015
418263	Aşkın BAYDAR	Jigsaw ve öğrenci takımları başarı bölümleri yöntemlerinin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının epistemolojik inançlarına ve akademik başarılarına etkisi	2015
421458	Fatma TORUN	Sosyal bilgiler dersinde argümantasyon temelli öğretim ve karar	2015

		verme becerisi arasındaki ilişki düzeyi	
414440	Gizem Bengiç ÇOLAK	Sosyal bilgiler dersinde hizmet ederek öğrenme yaklaşımının vatandaşlık eğitimindeki rolü	2015
443310	Leyla GÜNEŞ	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilkokullarında bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğrenme - öğretme sürecine entegrasyonu	2015
407527	Nihal YILDIZ	İlkokul sosyal bilgiler öğretiminde Başarılı Zeka Kuramına dayalı etkinliklerin düşünme becerilerine etkisi	2015
395189	Ömür GÜRDOĞAN BAYAR	İlkokul dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde çatışma çözme becerilerinin gelişiminin incelenmesi	2015
441369	Burcu GÜRKAN	Dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde kavramsal anlama becerilerinin geliştirilmesinde bağlamsal öğrenme yaklaşımına dayalı disiplinler arası öğretim uygulamaları: bir durum çalışması	2016
429630	Esra MİDİVANLI AKDOĞAN	Köy enstitülerinde eğitim anlayışı ve tarih ve yurttaşlık bilgisi öğretimi	2016
447716	Genç Osman İLHAN	Sosyal bilgiler öğretiminde çizgi romanların kullanımı	2016
435392	Gülten YILDIRIM	Vatandaşlık yeterlikleri bağlamında ortaokul ekonomi okuryazarlığı standartlarının belirlenmesi ve öğretim programlarındaki yerinin incelenmesi	2016
426468	İbrahim AKŞİT	7. sınıf sosyal bilgiler dersi Türk tarihinde yolculuk ünitesinde geçen bazı kavramların öğrenilmesi sürecinde karşılaşılan sorunların belirlenmesi ve çözümüne yönelik bir eylem araştırması	2016
450074	İrem NAMLI ALTINTAŞ	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının aktif vatandaşlık kazanımları: Eylem araştırması	2016
429383	Melike FAİZ	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının siyaset okuryazarlık durumları	2016
443006	Memet KUZHEY	Ortaokul öğrencilerinin harita ve yön okuryazarlığı üzerine bir inceleme	2016
438240	Nur Leman BALBAĞ	İlkokul sosyal bilgiler dersi bağlamında öğrenci ve öğretmenlerin küresel vatandaşlık algıları	2016
442913	Okan ÇOBAN	Sokratik sorgulama yöntemi ile sorumluluk değerinin öğretimi	2016
511188	Suat POLAT	Sosyal bilgiler eğitiminde doğal ve kültürel varlıklara yer verilme düzeyinin incelenmesi	2016
429625	Tuğba SÖMEN	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere sosyal katılım becerisi kazandırma durumları	2016
458648	Ati MERCİ	Sosyal bilgiler dersinde mekan algılama becerisinin kazandırılmasında Google Earth uygulamasının etkililiği	2017
471986	Ayça KARRTAL	GEMS tabanlı etkinliklerin ilkokul sosyal bilgiler dersinde etkililiği	2017
481789	Erhan YAYLAK	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitimde sosyal medyayı kullanım düzeyleri ve görüşleri	2017
458726	Fatma ALBAYRAK	Köktürk ve Uygur Dönemi eserlerindeki değerler ve bu değerlere ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri	2017
459564	İlker DERE	Sosyal bilgiler derslerinde bir öğrenme ve öğretme yöntemi olarak sözlü tarih	2017
486050	Selman ABLAK	Sosyal bilgiler programındaki becerilere ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi	2017

486049	Tevfik PALAZ	Sosyal bilgiler eğitiminde küresel sorunlar ve öğretimi	2017
471805	Vural TÜNKLER	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tanımlayıcı ölçme-değerlendirme tekniklerine yönelik okuryazarlık düzeylerinin mikroöğretim aracılığıyla geliştirilmesi	2017
463096	Zeynep TAŞYÜREK	Sosyal bilgiler dersinde internet kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, bilgilerin kalıcılığına ve derse karşı tutumlarına etkisi	2017

